

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

АНТОНЕНКО ІННА ІВАНІВНА

УДК 378.147

ДИСЕРТАЦІЯ

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ ПИСЕМНОМУ
МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА
РЕДАГУВАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

І. І. Антоненко

Науковий керівник: **Коломієць Світлана Семенівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, професор

Київ 2020

АНОТАЦІЯ

Антоненко І. І. Методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (германські мови)». – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2020.

У дисертації теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику формування компетентності у професійно-орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Актуальність обраної методики зумовлена підвищенням вимог до рівня сформованості вмінь професійно-орієнтованого англійського писемного мовлення, проблемами переходу від еліптичного до деталізованого письма, як передумови досягнення майбутніми фахівцями рівня B2 в писемній діяльності. Соціальне замовлення спрямоване на підготовку кадрів з високим рівнем медіаосвіти, які володіють англійським писемним мовленням і здатні до творчого виконання професійних завдань.

У науковій роботі обґрунтовано теоретичні передумови навчання писемного мовлення, досліджено проблему формування компетентності у професійно-орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, здійснено аналіз її сутності і структури. Визначено, що компетентність, що формувалась є набутою в процесі навчання інтегрованою здатністю успішно задовольняти потреби фахівця, яка ґрунтується на знаннях, навичках, уміннях, необхідних для здійснення писемної іншомовної комунікації в ситуаціях професійної діяльності.

Підкреслено важливість рівневого, компетентнісного та жанрового підходів до розвитку вмінь деталізованого розвиненого письма майбутніх фахівців. Рівневий підхід зумовлює аналіз дескрипторів писемного мовлення,

виокремлення вміння деталізованого письма (рівень B2), яке на відміну від еліптичного (рівень B1), є ознакою розвиненої писемної мовленнєвої діяльності. Обґрунтовано доцільність реалізації міждисциплінарної взаємодії і важливість інтегрованого компетентнісного підходу, під яким розуміємо пошук вузлів перетину фахової й іншомовної комунікативної компетентностей, здатних забезпечити ефективність в іншомовній підготовці сучасного фахівця. У нашому дослідженні таким вузлом перетину є жанрова компетентність, яка є складовою як фахової, так й іншомовної писемної компетентностей і полягає у здатності продукувати тексти різних жанрів. У навчанні майбутніх фахівців з видавничої галузі та редагування *знання* структурно-логічної побудови, лінгвостилістичних особливостей жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток уможливають як формування лексичних та граматичних *навичок*, так і розвиток *умінь* деталізованого письма у змодельованих професійних ситуаціях. Доведено необхідність вивчення різних жанрів медіатекстів, що є важливим питанням сучасної лінгводидактики в аспекті розвитку медіаосвіти.

Визначено принципи, цілі і зміст навчання професійно-орієнтованого англійського писемного мовлення. Конкретизований зміст формування компетентності майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування розглядається в світлі предметного і процесуального аспектів. Предметний аспект охоплює професійну сферу, типові ситуації писемної професійної діяльності, а саме: поширення інформації про заходи й події у видавничій галузі та навчальний матеріал. До процесуального аспекту належать уміння продукувати й редагувати тексти жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Встановлено основні принципи навчання: доступності і посильності; комунікативності; систематичності й послідовності; міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання; інтерактивності й соціальної взаємодії; інтегрованого навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, використання ІКТ у навчанні.

Проаналізовані комунікативно-прагматичні і лінгвостилістичні характеристики інформаційних та рекламних текстів дозволили обґрунтувати

методичну типологію жанрів у навчанні англійського писемного мовлення майбутніх фахівців, а саме доцільність послідовного навчання продукування анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Основним умінням визначено здатність писати змістовні, деталізовані тексти, які пов'язані з професійною сферою. Основним засобом для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення слугує стилістичний прийом «перерахування», який уможливорює: акцентування на предметах, явищах, властивостях та на розкритті певних ідей у писемному мовленні; додавання лексики з оцінним значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень. Використання інформаційних і рекламних текстів сприяє підвищенню рівня медіаосвіти, обумовлює ефективність формування як професійної, так й іншомовної комунікативної компетентностей майбутніх фахівців, які навчаються аналізувати інформацію в межах професійної тематики та використовувати її в іншомовній комунікації.

Аналіз проблеми відбору матеріалу для навчання професійно-орієнтованого англійського писемного мовлення дозволив виокремити критерії, які сприятимуть організації процесу навчання: професійної спрямованості; доступності; інформативності; автентичності; жанрової достатності; відповідності комунікативним потребам та інтересам студентів; культурологічної цінності. Виокремлені критерії відбору навчального матеріалу дозволили обрати навчальний матеріал, а саме: лексичний і граматичний мінімуми та зразки анонсів, інформаційних і рекламних текстів.

Для формування компетентності в професійно-орієнтованому англійському писемному мовленні ключовою є розробка системи вправ. Вона стала основою для моделі навчання, яка обґрунтовує сутність і послідовність усіх навчальних дій, демонструє динамічність процесу навчання, його кінцеву мету. Запропонована система вправ складається з чотирьох груп, які виконуються на 3-х етапах під час аудиторного навчання та самостійної роботи. Метою підготовчого етапу визначено формування жанрової компетентності в читанні англомовних текстів, під якою ми розуміємо здатність ідентифікувати та диференціювати жанри в процесі читання. Метою основного етапу є

вдосконалення лексичних, граматичних навичок та розвиток умінь продукування текстів у процесі формування жанрової компетентності в писемному мовленні. Особливу увагу приділено групі вправ на розвиток умінь деталізації інформації і трансформації жанру в писемному мовленні. Завершальний етап передбачає виконання вправ на розвиток умінь редагування та вдосконалення вмінь написання анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Експериментальна апробація запропонованої методики здійснювалась у ході методичного експерименту. Описано процес його організації та проведення. Розглянуті критерії оцінювання рівня сформованості компетентності при створенні текстів, такі як: відповідності змісту; лексичної і граматичної правильності; комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру; деталізації інформації, до якої відносимо й обсяг тексту, дозволяють об'єктивно оцінити рівень сформованості навичок і розвитку відповідних умінь написання анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Проведення експериментальної перевірки й аналіз результатів експерименту доводять ефективність розробленої методики формування компетентності у професійно-орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців видавничої справи та редагування. Студенти всіх груп досягли достатнього рівня навченості. Для доведення валідності результатів експерименту були обчислені дані експериментальних зрізів за допомогою методів математичної статистики та здійснено їх порівняльний аналіз. Достовірність отриманих емпіричних даних перевірено за допомогою коефіцієнта кутового перетворення Фішера та критерію Стьюдента. Різниця результатів зрізів є вірогідною, результати навчання підтвердили доцільність впровадження варіанту А розробленої методики, що дало підставу констатувати ефективність методики й укласти методичні рекомендації щодо виконання системи вправ з формування компетентності в англійському писемному мовленні.

Таким чином наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що *уперше* розроблено й апробовано методику формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх

фахівців з видавничої справи та редагування. Обґрунтовано доцільність процесуальної інтеграції з метою досягнення синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для переходу від еліптичного до деталізованого письма. *Визначено* загальнодидактичні, інтегративні, методичні принципи навчального процесу, що забезпечують його цілісність і єдність. *Розроблено* трьохетапне навчання з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні з відповідною системою вправ на кожному з них. *Змодельовано* організацію навчального процесу з опанування вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. *Запропоновано* критерії оцінювання ефективності розробленої методики: змістовності, жанрової відповідності структури тексту, лексико-граматичної нормативності писемного мовлення, комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру, деталізації інформації. *Уточнено* поняття «жанрова компетентність», «іншомовна професійна компетентність фахівців з видавничої справи та редагування». Подальшого розвитку набула теорія і практика інтегрованого навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці комплексу вправ для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення в процесі навчання написання інформаційної та рекламної заміток, методичних рекомендацій щодо їх виконання та навчального посібника «English for students majoring in Publishing and Editing», у якому вони реалізовані.

Результати наукового дослідження можуть бути використані в процесі викладання англійської мови для формування жанрової компетентності в англійському писемному мовленні майбутніх фахівців широкого спектру гуманітарних спеціальностей.

Ключові слова: професійно-орієнтоване англійське писемне мовлення, інтегрований компетентнісний підхід, іншомовна комунікативна компетентність,

жанрова компетентність, навчання деталізованого письма, анонс, інформаційна замітка, рекламна замітка

RESUME

Antonenko I.I. Methodology of developing ESP competence in written communication of future specialists in publishing and editing. Qualified scientific work. Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies, specialty 13.00.02 Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. State Establishment «K. D. Ushynsky South Ukrainian Pedagogical University», Odesa, 2020.

The thesis aims to resolve the issue of enhancing the efficiency of teaching ESP written production and deals with the problem of theoretical grounding, practical development and experimental verification of methodology of developing professionally oriented competence in English written communication of future specialists in publishing and editing.

The relevance of the chosen method is due to globalization processes in the publishing industry increasing requirements for the level of professionally oriented writing skills in English, the problems of transition from elliptical to detailed writing, as a prerequisite for future professionals to achieve level B2 in writing. The social demand is aimed at training staff with a high level of media education and English written communication with a developed ability to perform professional tasks effectively and creatively.

The scientific work substantiates the theoretical prerequisites of teaching written communication, investigates the problem of the formation of competence in ESP written communication of future specialists in publishing and editing, analyzes its essence and structure. It is determined that the formed competence is an integrated ability acquired in the learning process to successfully satisfy the specialists needs, which is based on knowledge, skills, abilities necessary for the implementation of written foreign language communication in professional situations.

The importance of level, competence and genre approaches to the development of detailed developed writing skills of future specialists is emphasized. The level approach determines the analysis of descriptors of written communication, highlighting the ability of detailed writing (level B2), which, in contrast to the elliptical (level B1), is a feature of developed written speech activity. The expediency of interdisciplinary interaction and the importance of an integrated competency approach, which means the search for intersections of professional and foreign language communicative competencies that can increase the effectiveness of foreign language training of modern specialists were determined. In our study, such an intersection point is genre competence, which is a component of both professional and foreign written competencies and is realized by the ability to produce texts of different genres. In the training of future specialists in publishing and editing the knowledge of structural and logical construction, linguistic and stylistic features of the genres of announcement, information and advertising messages enables both the formation of lexical and grammatical skills and the development of detailed writing skills in simulated professional situations. The necessity of studying different genres of media texts is proved, which is an important issue of modern language didactics in the aspect of media education development.

The principles, goals and content of teaching professionally-oriented English written communication are determined. The concretized content of the formation of the competence of future specialists in publishing and editing is considered in the light of substantive and procedural aspects. The subject aspect covers the professional sphere, typical situations of professional written activity, namely: dissemination of information about events and actions in the publishing industry and teaching material. The procedural aspect includes the ability to produce and edit texts of the genres of announcement, information and advertising messages. The principles of teaching foreign language writing are formulated: accessibility and affordability; communicativeness; systematicity and consistency; interdisciplinary links in the aspect of professionally oriented training; interactivity and social interaction; integrated learning of writing with other types of speech activity, the use of ICT in learning.

The analysis of the communicative-pragmatic and linguistic-stylistic characteristics of informational and advertising texts allowed to substantiate the methodological typology of genres in teaching English written communication to future specialists, namely the expediency of consistent learning to produce announcements, informational and advertising messages. The main skill proves to be the ability to write informative, detailed texts that are related to the professional field. The basic means for developing the skills of detailed written communication are the stylistic device "enumeration" and other means of concretization of information, which makes it possible to focus on particular subjects, phenomena, properties and the disclosure of certain ideas in written communication. It is emphasized that the use of information and advertising texts improves the effectiveness of forming both professional and foreign language communication competence of future professionals. The use of information and advertising texts helps to increase the level of media education, determines the effectiveness of the formation of both professional and foreign language communicative competencies of future professionals who learn to analyze information within professional topics and use it in foreign language communication.

The analysis of the problem of selection of material for teaching professionally-oriented English written communication allowed to single out the criteria that will contribute to the organization of the learning process: professional orientation; accessibility; informativeness; authenticity; genre sufficiency; compliance with the communicative needs and interests of students; cultural value. The selected criteria for the selection of educational material allowed to choose teaching material, namely: lexical and grammatical minimums and samples of announcements, informational and advertising texts.

The development of a system of exercises is key to the formation of competence in professionally-oriented English written communication. The exercise system has become the basis for the development of a learning model that substantiates the nature and consistency of all learning activities, the ultimate goal of learning, demonstrates the consistency and dynamism of the learning process. The proposed system of

exercises for teaching ESP writing is performed in 3 stages (preparatory, basic and final) during both classroom and independent work of students. The system incorporates four groups of exercises: to develop genre competence in reading, to improve the language lexical and grammatical skills, to develop the skills in detailed writing, to refine the skills in writing information and advertising messages. The purpose of the preparatory stage is to develop the genre competence in reading English texts, by which we understand the ability to identify and differentiate genres in the reading process. The purpose of the main and final stage is the formation of genre competence in written communication, which means the ability to transform the texts of one genre into another and produce texts of different genres. Particular attention is paid to a group of exercises for the development of skills of detailing information and genre transformation in written communication. The final stage involves the implementation of exercises to develop editing skills and improve the skills of writing an announcements, information and advertising messages.

The third section provides a detailed description of the the process of the preparation, organization and implementation of the methodological experiment to verify the effectiveness of the suggested methodology of forming developing competence in ESP written communication, defines the criteria for assessing the level of students proficiency in writing, results of the experiment are analyzed and interpreted, their statistical processing is presented. Carrying out of experimental verification and analysis of the experiment results has proved the developed methodology of the formation of competence in professionally-oriented English written communication of future specialists of publishing and editing to be effective. Students of all groups have reached a sufficient level of education. To prove the validity of the experimental results, the data of experimental sections were calculated using the methods of mathematical statistics and their comparative analysis was performed. On the basis of the obtained results the methodological recommendations for the formation of English competence in professionally oriented writing of future specialists in publishing and editing have been formulated.

The scientific novelty of obtained results is: for the first time methodology of developing ESP competence in written communication of future specialists in publishing and editing has been elaborated and experimentally verified. The expediency of procedural integration in order to achieve a synthesis of level, genre and competence approaches for the transition from elliptical to detailed writing has been substantiated. The general didactic, integrative, methodical principles of the educational process that ensures its integrity and unity have been determined. A three-stage training for the formation of competence in professionally oriented English written communication with the appropriate system of exercises has been elaborated. The organization of the educational process on mastering the skills of professionally oriented English written communication of future specialists in publishing and editing has been modeled. The criteria for assessing the level of students proficiency in written communication have been proposed: content, genre correspondence of the text structure, lexical-grammatical correctness of written communication, communicative-pragmatic and linguistic-stylistic correspondence of the genre, detailing information. The concepts of «genre competence», «foreign language professional competence» are specified. The theory and practice of integrated teaching of professionally oriented English written communication of future specialists in publishing and editing got further developed.

The practical value of the results of the study is realized in substantiation, design and experimental approbation of the model, the system of tasks and the methodology of teaching professionally oriented English written communication, the development of detailed writing skills in the process of learning to write informational and advertising messages, guidelines for their implementation and textbook «English for students majoring in Publishing and Editing». The results of scientific research can be used to form genre competence in English written communication of future specialists in a wide range of humanitarian specialities.

Keywords: ESP written production, integrative competence approach, genre approach, foreign language communication competence, genre competence, detailed writing, information notice, advertising notice.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

I. Статті в наукових фахових виданнях, затверджених МОН України:

1. Антоненко І. І. Проблеми навчання англійського професійно-орієнтованого писемного мовлення. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. 2013. Вип. 31 : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Т. V (47). С. 6–13.

2. Антоненко І. І. Жанровий підхід до відбору текстів у навчанні студентів поліграфічних спеціальностей англійського писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Педагогічні та історичні науки*. 2014. Вип. 117. С. 5–15.

3. Антоненко І. І. Формування іншомовної професійної компетентності у студентів ВНЗ. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. 2014. Вип. 5 : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Т. V (56). С. 20–27.

4. Антоненко І. І. Важливість прагматичної направленості коротких рекламних повідомлень у навчанні англійської мови майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. 2016. Вип. 36 : Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. Т. IV (20). С. 107–116.

5. Антоненко І. І. Компетентнісний підхід у навчанні студентів видавничо-поліграфічних спеціальностей англійського писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 130. С. 5–12.

6. Антоненко І. І. Організація та проведення експериментального навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої галузі. *Вісник Національного авіаційного університету. Педагогіка. Психологія*. 2016. Вип. 2. С. 14–19.

7. Антоненко І. І. Методичні основи навчання англійського письма майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ*

Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди. 2017. Вип. 37 (3) : Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. Т. II (22). С. 208–216.

8. Антоненко І. І., Коломієць С. С. Методична типологія журналістських жанрів у навчанні англomовного професійно-зорієнтованого письма. *Актуальні питання іноземної філології.* 2018. № 8. С. 165–171.

II. Статті в іноземних виданнях, включених до наукометричних баз даних:

9. Antonenko Inna, Kolomiets Svitlana The system of exercises for teaching future specialists writing informational and advertising messages. *European Humanities Studies: State and Society.* 2016. Issue 4. P. 118–130.

10. Антоненко І. І. Відбір матеріалу для навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. *European Humanities Studies: State and Society.* 2017. Issue 4 (II). P. 76–88.

11. Antonenko Inna, Chizhova Natalia Using situational exercises for the development of communication skills and personal mobility of students. *European Humanities Studies: State and Society.* 2018. Issue 3. P. 4–16.

12. Antonenko I. I. Content of teaching professionally oriented written communication. *Advanced education.* 2015. № 4. С. 4–7.

III. Праці, що додатково відображають наукові результати дисертації і тези науково-практичних конференцій:

13. Антоненко І. І. Формування навичок писемного мовлення у студентів ВНЗ. *Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології:* зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 жовтня 2014 р. Київ, 2014. С. 5-8.

14. Антоненко І. І. Поєднання професійного та іншомовного мовленнєвого матеріалу в інтегрованому процесі навчання. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України:* зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2015 р. Київ, 2015. С. 94-95.

15. Антоненко І. І. Формування англomовної лексичної компетентності студентів ВНЗ. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-*

дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 127-128.

16. Антоненко І. І. Важливість засвоєння студентами англійської професійної лексики та формування навичок професійно орієнтованого писемного мовлення *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 3-5.

17. Антоненко І. І. Відбір текстів для навчання майбутніх фахівців англомовного писемного мовлення. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно – когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 84-87.

18. Антоненко І. І. Використання рекламних текстів у навчанні іноземних мов майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно – когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 квітня 2016 р. Київ, 2016. С. 74-78.

19. Антоненко І. І. Навчання студентів немовних спеціальностей роботи з іншомовними текстами професійної спрямованості. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура* : зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 листопада 2018 р. Київ, 2018. С. 11-13.

20. Антоненко І. І. Важливість професійно орієнтованого навчання англійської мови фахівців видавничої справи. *Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування України*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2019. Київ, 2019. С. 14-16.

21. Antonenko I. I. Professionally oriented foreign language teaching of future specialists in public relations. *Сучасні тенденції викладання іноземних мов у ЗВО*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 травня 2019 р. Київ, 2019. С. 65-67.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ.....	12
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	17
ВСТУП.....	18
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ.....	26
1.1 Аналіз сучасного стану навчання іншомовного професійно-орієнтованого писемного мовлення у наукових дослідженнях.....	26
1.2 Рівневий, компетентнісний та жанровий підходи у навчанні професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.....	36
1.3 Принципи, цілі та зміст навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.....	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	75
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАПИСАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ.....	77
2.1. Комунікативно- прагматична характеристика інформаційних та рекламних текстів.....	77
2.2. Відбір матеріалу для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.....	95
2.3. Система вправ для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні у майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.....	103
2.4. Модель формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.....	143
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	150

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАПИСАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ	153
3.1 Організація експериментального навчання	153
3.2 Аналіз результатів експериментального навчання.....	167
3.3. Методичні рекомендації щодо навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.....	184
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	200
ВИСНОВКИ.....	202
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	207

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

АМПС – англійська мова за професійним спрямуванням

ЕГ – експериментальна група

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗЄР – Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти

ЗМІ – засоби масової інформації

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ІМ – іноземна мова

КГ – контрольна група

ОКХ – освітньо-кваліфікаційна характеристика

ОПП – освітньо-професійна програма

ПМ – писемне мовлення

ПОАПМ – професійно орієнтоване англійське писемне мовлення

ВСТУП

Актуальність теми. Підготовка майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування на сучасному етапі інтеграції України до світового економічного, культурного й освітнього простору здійснюється на основі стандартів навчання, викладених у нормативних документах, а саме: Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016), «Стандарті вищої освіти за спеціальністю 061 «Журналістика» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (2019), а також робочих програм «Англійська мова за професійним спрямуванням» для напрямку підготовки 06 «Журналістика».

У цих документах підкреслюється значущість набуття студентами зазначеної спеціальності різних форм іншомовної комунікації, особливо писемної, через специфіку їхньої професійної діяльності, яка передбачає створення текстів різних жанрів задля участі в міжнародних конференціях, програмах мобільності, продуктивної співпраці з іноземними колегами у фаховому середовищі, спільній видавничій діяльності тощо.

У зв'язку з цим увагу багатьох дослідників останніх років сконцентровано на методології навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців різних галузей знань (В. Бебих, О. Биконя [42], О. Бігич, Ю. Британ [51], С. Вавіліна [56], І. Вереїтіна [62], В. Волік [65], Т. Глазунова [74], Ю. Дегтярьова [83], М. Князян [115], С. Коломієць [117], Л. Конопленко [123], З. Корнева [126], Г. Кравчук [123], Р. Мартинова [145], О. Метьолкіна [152], Н. Микитенко [153], Л. Морська [161], Л. Нагорнюк [164], С. Ніколаєва, Я. Окопна, В. Плахотник, О. Попова [174], Н. Саєнко [193], І. Сімкова [202], О. Тарнопольський [211], О. Тинкалюк [213], а також на проблемі навчання різних аспектів професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх журналістів. Так, ними розроблені методики: забезпечення граматичної нормативності англомовної писемної комунікації (Г. Борецька); навчання професійно орієнтованого англомовного писемного спілкування засобами блог-технологій (О. Жовнич); розвитку вмінь інтегрованого професійно орієнтованого англомовного писемного спілкування (С. Коновальчук); формування

професійної компетентності засобами читання іншомовних періодичних видань (Л. Нагорнюк); написання рецензій на художні твори (Н. Одегова); вдосконалення комунікативних стратегій професійно спрямованого англomовного писемного спілкування (О. Цепкало); організації роботи з текстом на різних етапах його написання (I. Badger, I. Böttcher, P. Fries, J. Reid, T. Tangpermoon); корегування і редагування писемних висловлювань (D. Ferris, J. Lane, E. Lange, A. Winkler); використання інтерактивних форм у навчанні писемного мовлення (W. Bishop, D. Byrne, D. George, A. Rothkegel, P. Ur). Досліджували навчання професійно спрямованого писемного мовлення (Е. Васильєва, Н. Горобченко, Н. Зінукова, О. Пінська, Г. Скуратівська, О. Устименко), формування міжкультурного аспекту комунікативної компетентності в письмі (Л. Мазунова), використання діалогу-журналу (Т. Глазунова), формування професійної компетентності засобами іншомовних періодичних видань (І. Чемерис), інтерактивне навчання писемного мовлення (Г. Кривчикова, О. Синєкоп), навчання писемного мовлення на початковому етапі (Т. Глазунова, Г. Деміденко, О. Долгіна), навчання академічного письма (О. Тарнопольський, D. Zemach, L. Rumisek), конспектування (В. Мишечкіна), анотування (Т. Корж), Н. Майєр вивчала франкомовне ділове писемне спілкування майбутніх документознавців з використанням дистанційних технологій; М. Метьолкіна запропонувала формування англomовної компетенції у фаховому писемному спілкуванні майбутніх логістів; О. Синєкоп досліджувала інтерактивне навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій; О. Устименко змодельовала навчання створення фахової документації англійською мовою студентів факультетів зовнішньоторговельної діяльності; Л. Шевніна довела важливість формування жанрової компетенції в англійському діловому писемному мовленні для майбутніх менеджерів туризму.

Ці дослідження вдосконалили процес навчання професійно-орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх журналістів, проте вони не стосувалися підготовки фахівців з видавничої справи та редагування. Крім того,

в проаналізованих наукових працях не приділялося уваги формуванню компетентності професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на основі: 1) використання комунікативно-прагматичного та лінгводидактичного потенціалу інформаційних і рекламних текстів журналістських жанрів; 2) синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів до навчання писемного мовлення в аспекті міжпредметної взаємодії, що ґрунтується на процесуальній інтеграції різних за сутністю дисциплін (Р. Мартинова), якими є професійна журналістська діяльність й іншомовна мовленнєва писемна комунікація; 3) розвитку вмінь деталізованого, розвиненого письма англійською мовою як дескриптора рівня В2 в писемному мовленні, під яким розуміємо здатність продукувати розгорнуті повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи.

Звідси цілком очевидне протиріччя між необхідністю написання майбутніми фахівцями з видавничої справи та редагування англійських деталізованих текстів різних журналістських жанрів та відсутністю відповідної методики навчання. Спроба представити один із можливих варіантів вирішення цієї суперечності на основі інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності в єдиний процес їх опанування зумовила вибір теми дослідження — **«Методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування».**

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалось у межах наукової теми кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» «Дослідження ефективних шляхів навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування та перекладу в аспекті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0115U002007). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського» (протокол № 10 від 11.04.2018 р.), затверджено Міжвідомчою радою з координації досліджень (протокол № 3 від 29 квітня 2018 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці, експериментальній перевірці методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань дослідження**:

1. Проаналізувати теоретичні передумови навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.

2. Обґрунтувати доцільність процесуальної інтеграції для досягнення синтезу підходів до навчання професійно орієнтованого писемного мовлення.

3. Визначити цілі, зміст і принципи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

4. Схарактеризувати основні комунікативно-прагматичні та лінгводидактичні особливості інформаційних і рекламних текстів.

5. Відібрати мовний і мовленнєвий матеріал відповідно до визначеної методичної типології жанрів у навчанні деталізованого писемного мовлення.

6. Розробити систему вправ з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування й спроектувати модель організації цього процесу.

7. Провести експериментальну апробацію запропонованої методики та перевірити її ефективність за спеціально розробленими критеріями.

Об'єктом дослідження є процес навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Предметом дослідження є методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що ефективність формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування може бути досягнута за таких умов: 1) організації процесу навчання на основі процесуальної інтеграції професійної й іншомовної діяльності та синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів; 2) реалізації загальнодидактичних, інтегративних, методичних принципів; 3) навчанні письмового продукування жанрів у послідовності розширення їх змісту та лінгвомовленнєвого наповнення; 4) трьохетапного виконання розробленої системи вправ, де перший етап спрямований на формування компетентності в читанні англійських текстів та диференціацію їх жанрів; другий — на вдосконалення лексичних, граматичних навичок та розвиток умінь трансформації текстів різних жанрів і їх продукування від обмежених до розширених за змістом; третій — на розвиток умінь написання заміток як найбільш інформативного жанру та їх редагування.

Для розв'язання поставлених у дослідженні завдань та для об'єктивного визначення його результатів і висновків було використано такі взаємопов'язані **методи дослідження: теоретичні** – аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних дидактичних, методичних і лінгвістичних праць з метою вивчення наявних методів навчання професійного іншомовного писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування; дослідження сутності навчальних програм для визначення цілей і змісту формування їх компетентності в англійському писемному мовленні; моделювання навчального процесу з використанням розробленої системи вправ; **емпіричні** – педагогічне спостереження за навчальним процесом; анкетування, тестування з метою виявлення рівня сформованості фахових іншомовних умінь; констатувальний експеримент для з'ясування вихідного рівня володіння студентами англійським письмом; формувальний експеримент для перевірки ефективності розробленої методики; **статистичні** – математичне опрацювання результатів дослідження, їх якісний та кількісний аналіз.

Експериментальною базою дослідження виступили Українська академія друкарства; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Міжнародний гуманітарний університет; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Видавничо-поліграфічний інститут Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Усього в експерименті взяли участь 303 особи, зокрема в основному експерименті 62 студенти.

Наукова новизна отриманих результатів: *уперше* розроблено й апробовано методику формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. *Обґрунтовано* доцільність процесуальної інтеграції з метою досягнення синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для переходу від еліптичного до деталізованого письма. *Визначено* загальнодидактичні, інтегративні, методичні принципи навчального процесу, що забезпечують його цілісність і єдність. *Розроблено* трьохетапне навчання з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні з відповідною системою вправ на кожному з них. *Змодельовано* організацію навчального процесу з опанування вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. *Запропоновано* критерії оцінювання ефективності розробленої методики: змістовності, жанрової відповідності структури тексту, лексико-граматичної нормативності писемного мовлення, комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру, деталізації інформації. *Уточнено* поняття «жанрова компетентність», «іншомовна професійна компетентність фахівців з видавничої справи та редагування». Подальшого розвитку набула теорія і практика інтегрованого навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці комплексу вправ для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення в процесі навчання написання інформаційної та рекламної заміток, методичних рекомендацій щодо їх виконання та навчального посібника «English for students majoring in publishing and editing», в якому вони реалізовані.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Української академії друкарства (акт про впровадження № 64-12/441 від 07.06.2018 року); Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (акт про впровадження №03-27/02/1257 від 17.05.2018 року), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (акт про впровадження № 67-03/4492 від 12.12.2019 року), Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт про впровадження № 1/3000 від 30.01.2020 року), Міжнародного гуманітарного університету (акт про впровадження № 63 від 30.01.2020 року), Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт про впровадження № 5/3000 від 13.02.2020 року).

Достовірність результатів дослідження забезпечено теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням; підтверджено експериментальною перевіркою розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення й результати наукового дослідження викладено в доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: «Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології» (Київ, 2014), «Актуальні проблеми вищої професійної освіти України» (Київ, 2015), «Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти» (Київ, 2015), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (Київ, 2015), «Взаємодія

одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти» (Київ, 2015), «Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти» (Київ, 2016), «Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура» (Київ, 2018), «Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування України» (Київ, 2019), «Сучасні тенденції викладання іноземних мов у закладах вищої освіти» (Київ, 2019).

Публікації. Основні положення, висновки та результати дослідження викладено в 22 публікаціях автора, із яких: 8 – у фахових наукових виданнях України (1 з них — у співавторстві); 1 — у фаховому виданні України, яке включене до міжнародних наукометричних баз; 3 — у зарубіжних наукових періодичних виданнях (2 з них — у співавторстві); 9 – у матеріалах наукових конференцій; 1 — у виданні навчально-методичного характеру (у співавторстві).

Особистий внесок здобувача у співпрацю [8] полягає у визначенні методичної типології жанрів у навчанні деталізованого писемного мовлення; [10] – розробці системи вправ для формування англомовної компетентності в написанні інформаційної та рекламної заміток; [12] — проектуванні моделі організації навчального процесу; [22] — визначенні тем та відборі навчального матеріалу для розробки системи вправ з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів й висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (306 найменувань, із них — 76 іноземними мовами), додатків. Загальний зміст дисертації становить 400 сторінок, основний текст дисертації викладено на 188 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 5 рисунків. Додатки представлено на 165 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

У цьому розділі маємо на меті визначити теоретичні засади формування іншомовної компетентності в професійно орієнтованому писемному мовленні у студентів видавничої справи та редагування, окреслити сучасний стан навчання англійського писемного мовлення студентів ЗВО, схарактеризувати передумови навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.

1.1 Аналіз сучасного стану навчання іншомовного професійно орієнтованого писемного мовлення в наукових дослідженнях

Розширення міжнародних зв'язків України підвищує роль іноземної мови як важливого засобу міжкультурного спілкування. Науково-технічний прогрес та зростання обсягів інформації у сучасному світі, інтеграція України в європейський освітній та економічний простір вимагають підготовки кваліфікованих фахівців з високим рівнем знання іноземних мов. Відповідно до Закону «Про вищу освіту», пріоритетним завданням ЗВО в Україні є підготовка компетентного фахівця [97].

Сучасний фахівець має володіти іноземною мовою для обміну інформацією, ознайомлення з новими технологіями та відкриттями, професійного спілкування із зарубіжними партнерами, тому мовний розвиток є необхідною умовою їхньої участі в житті суспільства. У методиці навчання іноземних мов відбувається пошук шляхів, які спрямовані на розвиток особистості фахівця, який володіє іншомовним усним і писемним мовленням і підготовлений до виконання завдань. Соціальне замовлення орієнтоване на підготовку фахівців і супроводжується змінами у вимогах до випускників ЗВО, у тому числі до майбутніх фахівців видавничої справи та редагування.

Різним аспектам професійного іншомовного спілкування студентів у вищих закладах освіти присвячено роботи О. Тарнопольського (1989) [211], С. Коломієць (1994) [117], С. Козак (2001) [116], Л. Морської (2001) [161],

Е. Васильєвої (2005) [60], З. Корневої (2006) [126], Л. Гайдукової (2008), Г. Кравчук (2010) [129], І. Сімкової (2010) [202], І. Вереїтіної (2011) [62], І. Беженар (2012) [38], Ю. Романюк (2012) [192], Н. Рубель (2013) [193], Ю. Британ (2014) [51], В. Волік (2014) [65], О. Тинкалюк (2014) [213], Л. Конопленко (2015) [123], С. Вавіліної (2016) [54], О. Биконі [42] та ін.

Писемне мовлення (ПМ) визначають важливим фактором розвитку культури й освіти, засобом зберігання інформації [6], надійним способом міжкультурної взаємодії людей, продуктом якої є текст у його комунікативних різновидах, які називають типами тексту, або жанрами письмових творів, і які мають свою певну структуру [74 с. 17; 194]. Оскільки англійська мова набула статусу засобу міжнародного спілкування, то змінюються вимоги до рівня практичного оволодіння студентами вміннями спілкування в писемній формі [96; 97]. Випускник ЗВО має володіти навичками і вміннями створення текстів різного ступеня складності, які відповідають певному стилю та жанру писемного мовлення. Відповідно до проаналізованих нормативних освітньо-кваліфікаційних документів зі спеціальності студентів (освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ), освітньо-професійній програмі (ОПП), знання англійської мови спрямовані на практичне володіння мовою в обсязі професійної тематики.

Навчання писемної комунікації приділяється увага в працях вітчизняних та іноземних науковців, таких як Я. Колкер (1975) [37] Т. Єналієва (1979) [93], С. Литвин (2002) [139], М. Алтухова [2], Ю. Баклаженко [31], В. Бебих [37], О. Биконя [42], І. Беженар [38], Г. Борецька [47], Е. Васильєва [60], О. Гальченко [70], Н. Горобченко [78], Н. Дичка [86], Н. Зінукова [99], І. Дубко [89], Т. Каменєва [105], С. Коновальчук [122], Т. Корж [125], Г. Кривчикова [130], Л. Курило [136], Р. Мартинова [145], Н. Майєр [144], О. Москалець [158], Н. Одегова [170], О. Пінська [181], В. Свиридюк [196], О. Серєда [199], О. Синєкоп [201], Г. Скуратівська [204], О. Устименко [216], О. Цепкало [220], А. Pincas (1982) [281], А. Raimes (1983) [283], М. Halliday (1985), Т. Hedge (1988) [204], Ch. Kennedy [272], J. Reid (1993) [285], А. Brooks [241], R. Kubey (1997) [275], Ch. Tribble (1996) [301], J. Harmer (1997) [263].

Дослідниками запропонована методика навчання творчого писемного мовлення студентів третього курсу [2] та розроблена методика навчання граматично правильної англомовної писемної комунікації [47], створено модель навчання студентів мовних спеціальностей написання наукового проблемно-тематичного повідомлення АМ [60], запропонована методика формування англомовної компетенції у фаховому писемному спілкуванні [152]. Н. Майєр розробила методику оволодіння діловим писемним мовленням [144], Н. Одеговою запропоновано методику навчання написання рецензій [170], Л. Курило досліджувала навчання професійно орієнтованого наукового писемного мовлення [136], Ю. Баклаженко доведено ефективність методики індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення [31]. О. Цепкало запропонував методику навчання комунікативних стратегій професійно спрямованого англомовного писемного спілкування [220].

Під професійно орієнтованим навчанням англійської мови розуміють процес, орієнтований на формування активної і творчої особистості майбутнього фахівця, здатного успішно застосовувати лінгвістичні знання у майбутній професійній діяльності, і який передбачає набуття спеціальних знань та навичок, що сприяють його професійному розвитку в різних галузях науки і виробництва [31; 101]. Професійно орієнтоване письмо іноземною мовою є важливим видом мовленнєвої діяльності, яким студенти повинні володіти відповідно до програмних та основних вимог до рівня професійної підготовки та Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [96].

У роботі О. Пінської під професійно спрямованою писемною комунікацією розуміється здатність створювати писемні висловлювання згідно із ситуаціями професійного спілкування. Навчання професійно спрямованої писемної комунікації є однією із складових частин комунікативної компетентності. Структурна складність писемного мовлення є набагато складнішою порівняно з усним, бо потребує послідовного і повного викладу думок, чіткішого дотримання правил граматики [181].

Різні теоретичні проблеми формування іншомовної компетентності розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних учених (О. Касаткіна [108], С. Козак [116], Н. Миктенко [153], С. Ніколаєва [168] О. Овчарук [169], Ю. Пассов [179], Ю. Семенчук [198] О. Пометун [186], О. Тарнопольський [211], М. Canale [240], М. Свейн [240], Д. Хаймс [270]).

Поняття «компетентність» визначають як набуту у процесі навчання інтегровану здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання, яка ґрунтується на знаннях, навичках, вміннях. Компетентність у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування конкретизується метою дослідження, що знаходить своє відображення у визначенні знань, навичок та умінь необхідних і достатніх для здійснення писемної міжкультурної комунікації в ситуаціях професійної діяльності. Вважаємо, що під час навчання професійно орієнтованого ПМ майбутніх фахівців важливо розвивати вміння продукувати тексти англійською мовою в повній відповідності до жанрових особливостей тексту та до соціокультурних вимог соціуму. У навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення студентів 2-го курсу спеціальностей видавничої галузі та редагування зазначені вміння конкретизовані як вміння деталізованого письма у продукуванні інформаційної та рекламної замітки. Поняття уміння є заснованою на знаннях здатністю людини виконувати ту або іншу діяльність. Уміння неможливі без знань і формуються на їх основі. Так, *знання* структурно-логічної побудови текстів різних жанрів та лінгвостилістичних особливостей жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток уможливають як формування лексичних та граматичних навичок, так і розвиток умінь деталізованого письма у продукуванні рекламного анонсу, інформаційної та рекламної замітки.

Формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності в писемному мовленні спрямоване на розвиток умінь спілкування в письмовій формі в межах тематики професійної сфери. Важливого значення в умовах професійної спрямованості навчання набуває професійно орієнтована

комунікативна компетентність, що формується із типових комунікативних намірів у академічній та професійній сфері спілкування [126, с. 10]. Виділяють комунікативні наміри, які виникають при створенні писемних висловлювань, зокрема: інформування (повідомити інформацію); спонукання (пояснити точку зору); вираження оцінки (обґрунтування мети).

Вважаємо за доцільне розглянути роль і місце писемного мовлення в інтегрованому навчанні. Іноземна мова відкриває можливості для складання інтегрованих програм та використання матеріалів із різних галузей. У методиці викладання іноземних мов відбулося зміщення акцентів з ізольованого викладання мови до поєднання із спеціальними дисциплінами. З. Корнева підкреслює, що інтегроване навчання створює основу для активізації оволодіння мовою, підвищує ефективність оволодіння мовними явищами, мовленнєвими навичками й уміннями [126, с. 8]. Інтегрована до навчального процесу пізнавальна й мотивована діяльність студента сприяє накопиченню ним професійного досвіду, формуванню його самостійності й креативності для вирішення завдань. У педагогічних дослідженнях поняття «інтегроване навчання» використовується для позначення принципу зв'язку навчальної інформації з різних галузей знань, що опановують студенти в процесі професійної підготовки у ЗВО.

Науковець І. Верейтіна приділяє важливу роль психологічним особливостям інтегрованого процесу навчання і вважає, що сприйняття професійно орієнтованої інформації засобами іноземної мови відбувається із залученням максимально числа аналізаторів. Також важливе осмислення професійно орієнтованої інформації іноземною мовою шляхом встановлення лінгвістичних зв'язків між набутими та новими знаннями. Необхідно застосувати професійні знання у процесі діяльності у стандартних і нестандартних навчальних умовах [62].

Вважаємо важливими дослідження, які базуються на жанровому підході щодо навчання професійно орієнтованого писемного мовлення. О. Устименко запропоновано методику навчання студентів створенню англомовної фахової

документації. Звернено увагу на позамовні й мовні характеристики текстів документів. При цьому, текст документа розглядається як комунікативно-мовленнєвий письмовий текст комерційного жанру офіційно-ділового стилю, який має структуровану організацію й реалізує комунікативні наміри учасників функціонально відповідними лексико-морфологічними і синтактико-текстуальними засобами [216].

У науковій роботі Г. Скуратівської з'ясовано основи формування навичок і вмінь англійського професійного писемного мовлення студентів ЗВО, підкреслено, що процес вивчення іноземних мов спирається на лінгводидактичну систему, яка оновлюється й ускладнюється, посилюються взаємозв'язки між її компонентами і перетворюються в нерозривне структуроване ціле, виділяються провідні складники, що оновлюють зміст та забезпечують активізацію пізнавальної діяльності студентів [204].

Н. Зінукова в навчанні написання довідково-інформаційної документації англійською мовою поєднує документи трьох жанрових форм (службову записку, звіт і пам'ятку) і визначає одиницею писемного висловлювання для трьох жанрових форм інформативне повідомлення. В основу прагматичних характеристик текстів покладено аналіз комунікативного аспекту, який спрямований на досягнення певної мети. Текст інформативного повідомлення розглянуто в таких напрямках: прагматичний фон; структурно-композиційні особливості; варіативність форм вираження комунікативної мети відповідно до етапів формування [99].

Т. Корж підкреслює необхідність формування лексико-граматичних навичок, розвитку вмінь читання професійно орієнтованих текстів та вмінь складання зв'язного писемного тексту, що відображає зміст прочитаного, показує рівень сформованості навичок та вмінь письма, предметної компетентності студентів, а також сприяє розвитку власного стилю. Функціональний тип тексту залежить від змістової структури тексту і від його жанрово-стилістичних особливостей [125].

Е. Васільєва підкреслює, що написання повідомлення є актом спілкування з певною метою із врахуванням жанру тексту та особливостей стилю, які є важливими для продукування текстів:

- 1) уніфікація та індивідуалізація лексики і граматичних засобів;
- 2) стандартизація граматики, орфографії та пунктуації;
- 3) організація матеріалу орієнтована на читача (рівень мовної підготовки, інтересів, поглядів, попередні знання);
- 4) формулювання ідеї, яка підтримана додатковою інформацією;
- 5) стандартизація оформлення певного жанру писемного мовлення [60].

О. Гальченко у своїй роботі, присвяченій питанню навчання професійно орієнтованого письма, розглянула публіцистичний та наукового функціональний стилі із прийомами рекламного дискурсу. Серед жанрів туристичного дискурсу для навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма проаналізовано чотири жанри: бланк бронювання; рекламний буклет; презентація туристичної фірми; діловий лист [70].

Питання формування іншомовної професійної комунікативної компетентності в процесі фахової підготовки майбутніх журналістів перебували в центрі наукових інтересів Л. Нагорнюк [164]. та формуванням професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань вивчала І. Чемерис, в роботі визначено специфіку англомовних масмедійних видань щодо використання їх у навчальному процесі для формування професійної компетентності [222]. Дослідники О. Волошенюк і В. Іванов [101], Т. Добросклонська [87] вважають, що основним засобом формування медіаграмотності є медіатекст.

У своєму дослідженні, присвяченому навчанню майбутніх журналістів професійно орієнтованого читання на основі англомовних піар-текстів, С. Вавіліна провела порівняльний аналіз журналістських і піар-текстів за основними жанроутворювальними ознаками. Було конкретизовано зміст і структуру професійно спрямованої комунікативної компетентності у читанні піар-текстів та важливість медіаграмотності [57].

С. Коновальчук вивчала інтегроване навчання професійно орієнтованого англомовного писемного спілкування майбутніх журналістів, обґрунтувала послідовність формування вмінь професійного писемного спілкування у відібраних журналістських жанрах з урахуванням змістового, структурно-композиційного та лінгвостилістичного аспектів. Послідовність засвоєння жанрів відбувається від «простого до складного», що забезпечує розвиток вмінь жанрової форми викладу інформації [122].

Окремі питання інтерактивного навчання писемного мовлення розроблялися в методиці викладання іноземних мов. Науковець Г. Кривчикова присвятила свою роботу інтерактивному навчанню писемного мовлення, проаналізована взаємодія між студентом та викладачем, групова робота студентів та самостійна робота. Було підкреслено, що навчання передбачає інтеграцію писемного мовлення з іншими видами мовленнєвої діяльності й базується на розвитку вмінь написання тексту [130].

Про ефективність використання комп'ютерних технологій при навчанні ІМ зазначено у роботах видатних науковців. Стимулом для навчання писемного мовлення за допомогою комп'ютера є також факт поєднання навчальної роботи на комп'ютері з оволодінням прийомами використання його для інших видів професійної діяльності. Майбутній фахівець має бути готовий до швидкого сприйняття й обробки великих обсягів інформації рідною та іноземною мовами, до роботи із засобами передачі, обробки, збереження і розповсюдження інформації. Варто зазначити, що останнім часом збільшилась кількість досліджень навчання писемної комунікації із застосуванням комп'ютерних технологій. О. Москалець дослідила проблему навчання ПМ з використанням комп'ютерних технологій, зокрема, було вивчено можливості використання навчальної комп'ютерної програми для написання приватного листа [158].

Науковець Н. Дичка розробила методику навчання англомовного професійно орієнтованого писемного мовлення студентів ІТ-спеціальностей на прикладі написання специфікації вимог до програмного забезпечення в рамках виконання бакалаврського дипломного проекту. Доведено доцільність навчання

та реалізацію міжпредметних зв'язків між фаховою та англomовною підготовкою студентів [86].

Ю. Маркова розробила методику розвитку вмінь ПМ на основі Wiki-технології, що дозволяє групі студентів, які перебувають на відстані, працювати над створенням документа, вносячи зміни і доповнення. Т. Павельєва конкретизувала зміст навчання ПМ засобами навчального Інтернет-блогу, визначила вміння, що розвиваються на основі соціального сервісу блогів та розробила модель розвитку вмінь ПМ студентів [172]. М. Глазуновим обґрунтовано навчання ПМ з використанням веб-технологій і досліджено такі жанри веб-технологій як електронна пошта, блог, Twitter, Wiki. Підкреслено, що створена методика навчання розширює соціокультурні знання студентів, покращує їхні практичні навички [74].

О. Сінекоп розробила методику інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з використанням комп'ютерних технологій, роботу присвячено проблемі написання наукового проблемно-тематичного повідомлення. У процесі дослідження доведено доцільність використання інформаційних технологій [201]. Інтерактивне навчання писемного мовлення з комп'ютерною підтримкою є важливим для комунікації між учасниками та створенню тематичного контенту з метою оволодіння знаннями, формування навичок і розвитку вмінь писемного мовлення.

С. Радецька у своїй дисертації наголошує на значних перевагах комп'ютерного навчання писемного мовлення. Комп'ютер не тільки керує пізнавальною діяльністю студента (діагностика, контроль та зберігання інформації), але він є потужною силою для створення середовища, сприятливого для умов контролю. Визначається темп роботи, послідовність виконання завдань та використання додаткової інформації [190].

Т. Каменєва запропонувала методику навчання майбутніх менеджерів ділового ПМ англійською мовою з використанням електронного підручника. Підкреслено, що використання інформаційних технологій дозволяє збагатити

навчально-виховний процес завдяки дидактичним функціям (комунікативній, інформаційно-пізнавальній, розвивальній та функції контролю) [104].

Зарубіжні дослідники теж зробили вагомий внесок у розвиток навчання іншомовного письма: I. Badger [235], A. Brooks [241], D. Byrne [242], N. Coe [245], Sh. Crowell [249], R. Dulisch [253], S Gerson [258], F. Gesing [259], J Harmer [263], T. Hedge [265], A. Pincas [281], A. Raimes [283], J. Reid [285], R Sholes [292], J. Swales [294], Ch. Tribble [301], R. White [305], C. Wilson [304]. У зарубіжній методиці досліджувалися питання організації роботи з текстом на різних етапах його написання (I. Badger [236], I. Böttcher [239], P. Fries [256], J. Reid [285], T. Tangpermoon [295] та ін.), методики корегування і редагування писемних висловлювань (D. Ferris, J. Lane, E. Lange, A. Winkler [306]), використання інтерактивних форм навчання писемного мовлення (W. Bishop, D. Byrne [242], D. George, A. Rothkegel, P. Ur).

Аналіз наукових робіт з проблематики дисертації дозволив дійти висновку, що зазначені напрями досліджень не вичерпують усіх проблем іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти, зокрема, проблеми навчання деталізованого розвиненого письма як передумови досягнення рівня B2 в писемній мовленнєвій діяльності. Окрім цього, проведений аналіз дозволив конкретизувати завдання дослідження, а саме:

- урахувати психологічні особливості студентів другого курсу та професійні якості майбутніх фахівців видавничої галузі;
- конкретизувати професійно орієнтоване англійське писемне мовлення і розвивати вміння деталізованого письма, як дескриптор рівня B2;
- застосувати методичні підходи до навчання писемного мовлення (рівневий, компетентнісний, жанровий) та обґрунтувати принципи навчання.

Визначенню принципів, змісту та цілей навчання писемного професійно орієнтованого мовлення майбутніх фахівців присвячено наступний підрозділ.

1.2 Рівневий, компетентнісний та жанровий підходи у навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення

Вища освіта та наука сьогодні спрямовані на розвиток інтелектуальних і продуктивних сил суспільства. Розроблення і прийняття нової редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні сприятиме побудові у країні інформаційного суспільства. Пріоритетними напрямками розвитку стає розроблення навчальних програм, поширення практики інтеграції медіаосвітніх елементів у цих програмах з урахуванням профільного навчання, також стає важливим активізація роботи та творчості [101].

Розширення міжнародних зв'язків потребує підготовки фахівців, здатних здійснювати писемну комунікацію в ситуаціях професійної діяльності, спрямовує на пошук шляхів підвищення ефективності навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Необхідність освоєння світових інформаційних ресурсів, частина яких представлена англійською мовою, робить актуальним питання професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців, що зумовлює потребу у удосконаленні іншомовної компетентності. Також беремо до уваги, що фахівці з журналістики, видавничої справи та редагування, реклами і зв'язків з громадськістю працюють в медіа України та світу, видавництвах, PR-компаніях, рекламних агенціях, у рекламних та креативних відділах корпорацій. Входження України у світове співтовариство робить особливо актуальною проблему міжкультурного спілкування, тому на сучасному етапі володіння професійно орієнтованою іноземною мовою набуває все більшого значення і важливим стає підготовка фахівців, які будуть здатними залучатися до писемної комунікації та співпраці із зарубіжними партнерами, що зумовлює необхідність підвищення ефективності навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення (ПОАПМ). За таких умов фахівці з видавничої справи та редагування мають нагоду викладати інформацію іноземною мовою з метою поглиблення інтеграції в культурний, суспільно-політичний та економічний простір інших країн, можуть брати участь у різноманітних заходах.

Сучасні підходи до навчання іноземних мов для усіх видів мовленнєвої діяльності і специфічні підходи для писемної діяльності (жанровий, процесуальний, текстоутворювальний) теоретично обґрунтовані і практично досліджені у вітчизняних і іноземних наукових розвідках. Серед них на особову увагу заслуговує проблематика досліджень останніх років у вітчизняній методиці викладання іноземних мов професійного спрямування та зарубіжна методика викладання англійської мови для спеціальних цілей (ESP) щодо формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) в тісній взаємодії із формуванням фахової компетентності. Інакше кажучи, іншомовна комунікативна компетентність розглядається як інтегрований складник професійної компетентності.

В сучасній методиці активно розвивається навчання іноземної мови (ІМ) за допомогою вивчення спеціальних дисциплін, іншомовне занурення [208; 239] та міжпредметний підхід у навчанні іноземних мов професійного спрямування [31, 60; 70; 86; 99; 104; 121; 124, 125; 129; 144; 145; 153; 161; 184; 201; 204; 210; 213; 216; 220]. Ці роботи є провідними для оптимізації оволодіння студентами ІМ для професійних цілей. Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив, що концептуальні ідеї компетентнісного підходу значно актуалізувалися в умовах інтеграції України в Європейський простір. Професіоналізм фахівців залежить від рівня сформованості їхньої професійної іншомовної комунікативної компетентності та готовності до професійного писемного спілкування англійською мовою з представниками інших культур. Вважаємо, що ефективність досягнення мети підготовки кваліфікованого фахівця, здатного використовувати знання, вміння та навички іншомовної комунікативної компетентності для вирішення завдань професійної діяльності залежить від знаходження вузлів перетину, накладання фахової й іншомовної компетентностей. Такий вузол їх накладання повинен відповідати рівню відповідних фахових знань і вмінь та рівню іншомовної комунікативної компетентності на конкретному етапі навчання. Саме в таких вузлах виникає ефект міждисциплінарної синергії в підготовці фахівців. Для виокремлення

вузлів перетину фахової й іншомовної комунікативної компетентностей розглянемо теоретичні засади рівневого, компетентнісного підходів. Професійна діяльність фахівця передбачає володіння іноземною мовою на достатньому рівні, що дозволяє йому вирішувати фахові завдання. У методиці викладання рівень володіння іноземною мовою розуміють як ступінь відповідного оволодіння мовою за відведений для цього проміжок навчального часу.

Аналіз документів, розроблених експертами Ради Європи, праць дослідників різних університетів показав, що на сьогодні існує декілька описів рівнів володіння ІМ. Проблемі рівневого підходу до оволодіння іноземною мовою присвячена велика кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених (А. Бермус, І. Бім, Н. Бориско [48], Н. Гальскова [69], Н. Гез [73], С. Ніколаєва [168], Є. Прозорова, В. Черниш, Е. Olstain, J. Reeves, В. Tomalin). С. Ніколаєва визначає рівневий підхід одним з пріоритетних у системі навчання іноземних мов, приділяє особливу увагу рівням володіння іноземною мовою, також є роботи, які присвячені рівням щодо професійно орієнтованої іноземної мови, серед них наукові дослідження Н. Бориско, В. Задорожної, О. Кавнатської, О. Паршикової, І. Плужник, Н. Ягельської та ін.

Існують різні думки щодо рівнів володіння ІМ, але важливим кроком у напрямі проведення єдиної мовної політики стало прийняття «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання». Для визначення критеріїв переходу від одного рівня володіння іншомовним спілкуванням до наступного розглядають компетентності володіння ІМ, комунікативні завдання, сфери, теми, ступінь лінгвістичної коректності, кількість годин, необхідних для вивчення на певному рівні, умови навчання, здібності користувачів. Показником рівня володіння ІМ вважають рівень сформованості ІКК, який свідчить про вміння використовувати мову як засіб спілкування. Були окреслені основні рівні володіння мовою, стандартизовані вимоги щодо іншомовної підготовки, визначені єдині принципи навчання іноземних мов. Описані головні рівні володіння іноземною мовою, які відповідають традиційній рівневій системі, яка складається з базового,

середнього та просунутого. Рівні у свою чергу діляться на підрівні й кожен з цих рівнів був деталізований [95].

Рівень А – елементарний користувач (Basic User), поділяється на рівень A1(Breakthrough) – Інтродуктивний та рівень A2 (Waystage) – Середній.

Рівень В – рівень незалежного користувача ІМ (Independent User), виділяють рівень В1 (Threshold) – Рубіжний рівень і В2 (Vantage) – Просунутий рівень.

Рівень С – рівень досвідченого користувача ІМ (Proficient User), включає рівень С1 (Effective Operational Proficiency) – Автономний та рівень С2 (Mastery), Компетентний.

Варто підкреслити, що реалізація рівневого підходу сприяла розв'язанню проблеми відповідності рівнів вітчизняної освіти міжнародним стандартам. Кожен із цих рівнів визначається за основними видами мовленнєвої діяльності: розуміння аудіювання і читання, говоріння, що передбачає вміння висловлюватись як у монологічній, так і в діалогічній формах, а також письмо, до якого відносять і писемне спілкування. Проблема рівнів володіння іноземною мовою, оцінювання та систематизації сформованих іншомовних навичок і вмінь є актуальним завданням, оскільки відбуваються зміни в сучасних освітніх стандартах з урахуванням міжнародних норм. Відповідно до Програми АМПС рекомендованим рівнем володіння іноземною мовою вступника у ЗВО є В1. Цільовий рівень володіння іноземною мовою у бакалавраті відповідає В2.

Позаяк наше дослідження присвячено навчанню англомовного писемного мовлення, для нас важливо, щоб студенти досягли рівня В2 у цьому виді діяльності. Розглянувши методичні дослідження щодо професійних умінь майбутніх фахівців, вивчивши дескриптори рівнів володіння ІМ, виокремимо вміння, які були запропоновані в дескрипторах для рівнів В1 та В2.

Студент, у якого рівень В1, може писати зв'язні тексти на загальні теми, логічно висловитись на будь-яку тему. Уміє описати події, сподівання, навести пояснення щодо точок зору та планів. Розуміє основний зміст нормативного мовлення, теми, які близькі і часто вживані. Може послідовно висвітлювати

інформацію та писати короткі повідомлення. Пише повідомлення, описуючи події та враження, стисло надає приклади, демонструє таблиці.

Студент, у якого рівень B2, може логічно висловитись та писати зв'язні тексти на різні теми, зокрема письмово повідомляти спеціалізовану інформацію. Може письмово висловлюватись, аналізувати, порівнювати, узагальнювати й оцінювати інформацію, наводити інформацію з різних джерел та виражати думку з певної проблеми. Пише розширені та добре структуровані тексти відповідного жанру, інформаційні повідомлення, в тому числі повідомлення про конференції, соціально культурні заходи (виставки, книжкові ярмарки, презентації з відомими видавцями та науковцями), доповіді на знайому тематику, аналізуючи фактичний матеріал. Може писати детальні повідомлення, наголошуючи на значенні минулих і теперішніх подій. Може писати тексти з логічно розгорнутою інформацією, акцентуючи увагу на визначальних фактах, деталізуючи інформацію, наводячи фактичний матеріал. Реферує професійно орієнтовані тексти у вигляді зв'язного повідомлення, наводить приклади. Може виправляти помилки у висловлюваннях після написання тексту. При написанні повідомлення з детальною інформацією володіє достатнім лексичним запасом для висловлювання. Розуміє та використовує спеціальну лексику. Аналіз засвідчує, що основними вміннями є розвинене писемне мовлення на відміну від еліптичного, яке характерне для рівня B1 [95].

Аналіз освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) майбутніх фахівців видавничої справи та редагування свідчить, що протягом навчання вони опановують знання, які дозволять їм займатися рекламно-інформаційною діяльністю та здійснювати редакторський аналіз різних жанрів, тому вміння продукування власного тексту іноземною мовою для ЗМІ набувають для них особливої ваги. Отже, необхідно навчати студентів продукування та редагування текстів, які відповідають певному журналістському жанру. Важливо враховувати професійні потреби фахівців, які базуються на принципах забезпечення мотиваційної достатності та інтегрованості навчання. Згідно з основними міжнародними вимогами Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної

освіти (2018) для сучасних фахівців стає необхідним володіння іноземною мовою, щоб здійснювати іншомовне писемне спілкування з урахуванням специфіки майбутньої професії. Оновлена редакція Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016) спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку до ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, включаючи електронні видання, Інтернет-джерела, відповідно виникає потреба у підготовці фахівців з високим рівнем медіаосвіти. Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти [96] випускники закладів вищої освіти (ЗВО) мають володіти навичками і вміннями створювати тексти різного ступеня складності, які відповідають певному стилю та жанру писемного спілкування. Основним умінням визначається вміння писати зрозумілі, деталізовані тексти різного спрямування, які пов'язані з особистою та професійною сферами. Вибір текстів масової інформації вказує на те, що англійські медіа тексти відіграють величезну роль в світовому інформаційному просторі. Вивчення різних жанрів англійських та українських медіа текстів є важливим питанням сучасної лінгводидактики в аспекті покращення медіаграмотності, що сприяє розвитку медіаосвіти.

Компетентнісний підхід у системі освіти вивчали багато видатних науковців. Формування іншомовної професійної компетентності пов'язане з оптимізацією процесу навчання у ЗВО. С. Козак зазначає, що оптимізація навчального процесу забезпечується такими чинниками: комплексність та інтегративність навчання із врахуванням оптимального співвідношення індивідуальності спеціаліста і навчального середовища; вмотивованість до навчання, що пов'язано з професійними цілями фахівця [116; 119].

І. Івашкевич зауважує, що компетентнісний підхід характеризується діяльнісним аспектом, має практичну, прагматичну і гуманістичну спрямованість [104]. О. Овчарук підкреслює, що компетентнісний підхід у навчанні передбачає спрямованість освітнього процесу на формування ключових і предметних компетентностей особистості [169].

Проблема організації навчального процесу, у якому встановлюється зв'язок між іноземною мовою та предметом за спеціальністю досліджується науковцями, які вивчають технології інтегрованого навчання. Інтегроване навчання сприяє системно-цілісному сприйняттю знань з різних предметів, одночасній активізації сприйняття знань та їх систематизації, поглибленню та розширенню знань, вихованню розвиненої особистості [122]. Використання компетентнісного підходу в навчанні англійської мови у ЗВО обумовлює необхідність створення та використання інтегрованого спектру знань, який об'єднує знання суміжних дисциплін [15]. Це дає можливість накопичувати інформацію та користуватися знаннями освітнього середовища, що дозволяє об'єднати джерела інформації з різних дисциплін.

Інтеграцію розглядають як цілеспрямоване об'єднання, синтез певних навчальних дисциплін у самостійну систему цільового призначення, яка спрямована на забезпечення цілісності знань і вмінь. Р. Мартинова підкреслює важливість інтегрованого навчання, яке є взаємопов'язаною діяльністю, забезпечує оволодіння змістом предмета, що складається з різних дисциплін [146]. Під процесуальною інтеграцією, ми слідом за Р. Мартиною, розуміємо співпідпорядкування різних цілей методів та засобів вивчення різних за змістом предметів в єдиному навчальному процесі [147; 148]. При цьому процес навчання іноземної мови поступово перетворюється у засіб набуття знань з інших дисциплін. В нашому дослідженні процесуальна інтеграція реалізується у виокремленні жанрової компетентності, яка є компонентом як фахової, так і іншомовної комунікативної компетентності, завдяки чому набуваються інтегровані знання і розвиваються інтегровані уміння, відтак іноземна мова переходить із сфери навчальної діяльності у сферу реальної мовленевої комунікації.

Обґрунтованість ефективності синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів до навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на основі процесуальної інтеграції обумовлена тим, що процес формування компетентності у видавничій діяльності здійснюється

засобами іноземної мови. Ці два види діяльності відрізняються за своєю інформаційною сутністю. З одного боку, студенти засвоюють професійні знання, з іншого — розвивають іншомовні вміння для їх застосування у виробничій практиці. Розвиток таких інтегрованих умінь можливий в умовах процесуальної інтеграції, яка передбачає набуття в єдиному процесі навчання знань, навичок та умінь з різних дисциплін. Сутність такого процесу навчання полягає в підпорядкованості: цілей навчання іншомовної мовленнєвої діяльності цілям навчання професійної діяльності; відборі елементів предмета навчання іншомовної мовленнєвої діяльності залежно від елементів предмета навчання фахової дисципліни; структурування компонентів змісту навчання іншомовної мовленнєвої діяльності відповідно до компонентів змісту навчання професійної діяльності; вибору методів (вправ) навчання іншомовного мовного і мовленнєвого матеріалу залежно від методів навчання написання професійних текстів та їх редагування; підбору таких засобів навчання іншомовної мовленнєвої діяльності, що одночасно є засобами навчання всіх видів професійної діяльності; здійснення контролю набутих знань, навичок, умінь в іншомовній мовленнєвій діяльності для перевірки коефіцієнту приросту знань і умінь професійної діяльності. Саме такий процес навчання забезпечує можливість синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні.

Недосконалість у керуванні пізнавальною діяльністю є причиною зниження ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. Аналізуючи професіограму майбутнього фахівця, О. Бігич виділяє пізнавальний, функціональний, діяльнісний та особистісний компоненти [44]. Особливої уваги заслуговує пізнавальний компонент, який відображає зміст професійної підготовки фахівців; функціональний – професійну підготовку до виконання професійних функцій; діяльнісний – професійну підготовку до здійснення різних видів діяльності; особистісний – формування особистості фахівця, його особистісних якостей та професійної культури [44]. Також О. Бігич вважає, що

ключовими лініями професійної підготовки фахівців є лінії мотиваційного, когнітивного, навчального та професійно орієнтованого розвитку.

I. Верейтіна виділяє поетапну структуру інтегрованого навчання. Перший етап процесуальної інтеграції забезпечується домінуванням іншомовної мовленнєвої діяльності над професійною (лінгво-професійний етап); другий – поступовим вирівнюванням двох видів діяльності (професійно-мовленнєвий); третій – домінуванням професійної діяльності над іншомовно-мовленнєвою (професійно-діяльнісний етап) [62].

Ефективність оволодіння іноземною мовою залежить від рівня розвитку мотивації, яка спонукає до оволодіння мовою. Найбільш важливими є внутрішні мотиви, які пов'язані з самою навчальною діяльністю і процесом її перебігу. Підкреслено, що найбільший вплив на успішність навчання має поєднання пізнавального інтересу та мотивації [31, с. 58]. Професійне іншомовне спілкування допомагає оволодіти знаннями, які є важливими для майбутнього фахівця, формувати не тільки професійні знання і навички спілкування, але й налаштувати на відповідний рівень професійної та мовленнєвої культури. Письмо як продуктивний вид мовленнєвої діяльності характеризується складністю механізмів породження логічно зв'язних висловлювань, які наділені відповідним контекстом, організацією, комплексним використанням лексико-граматичних і стилістичних засобів для реалізації комунікації [201, с. 36].

Писемне мовлення у сфері міжкультурної комунікації вимагає високої мотиваційної готовності студентів, пов'язаної з їх пізнавальними інтересами. Л. Нагорнюк наголошує, що іноземна мова для сучасного журналіста є інструментом професійної діяльності і професійного пізнання [163]. Науковці підкреслюють необхідність у розвитку спеціальних умінь для поширення інформації та отримання доступу до нових знань. Робота з інформацією передбачає цілий комплекс операцій з пошуку, систематизації, переробки і продукування нової інформації. Професійно-орієнтований підхід до навчання іноземних мов направлений на формування у студентів здатності іншомовного

спілкування в конкретних професійних ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення.

С. Вавіліна вважає, що метою навчання майбутніх журналістів англійської мови є формування професійно спрямованої іншомовної компетентності. Значну кількість досліджень присвячено навчанню іншомовного професійного спілкування, де надаються лінгвометодичні характеристики мови, аналізуються принципи відбору змісту навчання, навчального матеріалу й організації навчання форм мовленнєвої діяльності, досліджується навчання профільних дисциплін (О. Бігич [44], О. Тарнопольський [210], Т. Hutchinson [268] та ін.).

Аналіз моделей комунікативної компетентності свідчить про те, що всі вони побудовані на засадах системного підходу, який передбачає дослідження комунікативної компетентності як системи, визначення її внутрішніх особливостей і зв'язків. Визначають такі основні групи:

- соціально-політичні (здатність брати на себе відповідальність та брати участь у спільному прийнятті рішень);
- полікультурні (стосуються культури життя в суспільстві);
- комунікативні (визначають володіння усним і письмовим спілкуванням, яке важливе у навчанні, роботі та громадському житті);
- інформаційні (пов'язані з володінням новими технологіями);
- саморозвитку (навчатися все життя, професійна підготовка) [169].

Дослідники професійної компетентності наголошують, що компетентність передбачає не лише наявність фахових знань, умінь та навичок (володіння конкретними процесами, досвід практичної діяльності), а й можливість проявити особистісні якості, такі як культура, вміння письмово спілкуватися, встановлювати зв'язки, систематично підвищувати рівень кваліфікації. Важливо формувати міжкультурну компетентність, яка включає міжкультурні знання, професійні уміння, готовність до спілкування, що забезпечує професійно міжкультурну взаємодію [221].

Проблеми формування професійної компетентності журналістів засобами іншомовних періодичних видань були досліджені в роботах І. Чемерис [222].

Поняття «компетентність» визначено як складне особистісне новоутворення, що означає практичну готовність здійснювати діяльність, а професійна компетентність передбачає оволодіння знаннями, навичками, мотивами, цінностями, досвідом. Є. Михайлова підкреслює, що необхідність освоєння величезної кількості світових інформаційних ресурсів, велика частина яких представлена англійською мовою, робить актуальним використання інформаційних та комунікаційних технологій у процесі професійно-іншомовної підготовки [157]. На особливу увагу заслуговують виділені Н. Чичеріною якісні характеристики медіаграмотності в контексті компетентнісного підходу до підготовки фахівців. Науковець проаналізувала сучасні тенденції розвитку медіаосвіти; розробила систему принципів інтегрованого навчання іноземної мови; побудувала модель формування медіаграмотності у студентів і визначила її компоненти [222].

Науковці вважають, що медіаосвіта є частиною освітнього процесу, яка спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, включаючи електронні видання, радіо, телебачення, Інтернет-джерела, мобільне спілкування та медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. У концепціях медіаосвіти переважають виховні, навчальні та креативні підходи до використання знань про історію, культуру та розвиток креативних та практичних умінь на матеріалі медіа [124].

Вважаємо, що досягнення медіаграмотності є важливим для студентів в аспекті журналістської освіти. В умовах професійної діяльності іншомовні джерела інформації є для них одним із засобів отримання актуальної інформації для ефективної іншомовної комунікативної діяльності [222].

Іншомовна професійна комунікативна компетентність майбутнього фахівця включає знання, уміння, навички, здібності, досвід та пізнавальну діяльність, які необхідні йому для здійснення іншомовної професійної діяльності та роботи з іншомовною інформацією для створення письмового тексту.

До іншомовної професійної комунікативної компетентності відносять:

- психологічну компетентність, яка включає вміння переконувати;
- предметну компетентність, яка направлена на обізнаність у змісті;
- лінгвістичну компетентність, тобто здатність продукувати письмове мовлення відповідно до норм;
- соціолінгвістичну компетентність, важливі знання культурних норм;
- прагматичну компетентність, яка включає вміння продукувати письмове мовлення відповідно до власних цілей і намірів, взаємовідносин з іншими партнерами, конкретної комунікативної ситуації;
- формально-логічну компетентність, тобто здатність продукувати логічні висловлювання, вміння передавати зв'язність мовними засобами [208].

Особливу увагу приділяємо формуванню прагматичної компетентності, яка включає прагматичні правила, які визначають побудову висловлювань з точки зору ситуації, цілей і намірів тих, хто спілкується [233] та ілокутивної компетентності, тобто здатність формувати ілокутивний (мовний) акт, яка включає вміння проінформувати, попросити, запросити когось відповідно до ситуації спілкування (L. Bachman, A. Palmer) [233]. Серед цілей прагматичної компетентності виділяють вплив тексту на читачів, прогнозування реакції реципієнтів, цілі аудиторії, на яку розрахований текст [206]. На увагу заслуговують дослідження медіатекстів в сучасній медіалінгвістиці, які спрямовані на вивчення впливу текстів на аудиторію. Науковці розглядають «медіатекст» як різновид тексту, який характеризується поєднанням вербальних й медійних одиниць, і має прагматичну спрямованість, яка направлена на реалізацію прагматичних цілей.

У навчанні писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи прагматична компетентність забезпечується:

- розумінням впливу тексту на споживачів з точки зору жанру;
- знанням цілей реципієнтів певного тексту;
- умінням спрогнозувати реакцію реципієнтів;
- умінням вибору засобів, необхідних для реалізації комунікативно-прагматичної мети висловлювання.

Прагматична компетентність, яка плідно досліджується в сучасній медіалінгвістиці, пов'язана з використанням лінгвістичних засобів, з ідентифікацією типів і форм текстів, що підкреслює її зв'язок із жанровою компетентністю. Пов'язаність жанрової компетентності та прагматичної компетентності реалізується у здатності формувати вміння у майбутнього фахівця створювати тексти різних жанрів для ефективного професійно орієнтованого писемного спілкування англійською мовою. Аналіз джерел показав важливість вивчення жанрової компетентності, яку досліджували в лінгвістиці такі видатні науковці, як В. Карасик, Л. Шевніна [224], О. Сиротініна. В цей же час сучасні проблеми жанрової системи періодичної преси вивчають такі науковці як Л. Кройчик [132], І. Михайлин [156], М. Кім [112], Б. Місонжников [155], О. Тертичний [212].

У ЗМІ, тексти, які належать до інформаційних жанрів є основними носіями оперативної інформації, і в кількісному відношенні становлять основну частину. Ефект жанрового розуміння є важливим фактором, що може впливати на формування читацьких інтересів і задоволення читацьких потреб [156]. Перспективним для нашого дослідження є точка зору І. Михайлина, що журналісту необхідно навчитися бачити дійсність очима жанру, оскільки зрозуміти цю дійсність можна у зв'язку з способами її вираження [156]. Науковець Б. Місонжников підкреслює, що варто звернути увагу на жанрову систему і на зовнішні ситуативні прояви, які відбуваються в суспільстві [155].

Жанровий підхід уможливорює визначення необхідних жанрів, послідовності роботи з ними й оволодіння способами утворення текстів різних типів. Тезу про важливість жанрового підходу в навчанні письма знаходимо в дослідженні Т. Єналієвої [93]. Підхід передбачає формування жанрової компетентності, розуміння мовних особливостей жанрів, уміння продукувати тексти, надає можливість покращити розвиток мовленнєвих умінь у писемному мовленні. І. Михайлин визначає жанри як комунікативні канали для певного роду інформації, і будь-який журналістський задум є втіленням у формі певного жанру [156]. Жанри є функціонально-стилістичними єдностями, які

характеризуються певним способом відображення дійсності з притаманними їм характеристиками, композиційною організацією.

Г. Назаренко вважає, що кожен жанр відзначається специфічними, тільки йому властивими рисами й ознаками щодо композиції, структури, образних засобів і творчих прийомів, мови і стилю викладу, що лежить в основі вирішення будь-якого творчого завдання [165]. Жанр обумовлений різноманіттям конкретних можливостей освоєння дійсності, відображає властивість вибіркості, прагматичну направленість.

Науковець Л. Шевніна вважає, що жанрова компетентність включає знання комунікативних цілей, макроструктур і мовних особливостей текстів певних жанрів й вміння продукувати власні тексти [224], надає можливість розвивати мовленнєві уміння в писемному мовленні. Кожен студент може мати розуміння жанрової компетентності, що подібна до мовної компетентності або доповнює мовну та комунікативну компетентності. Формування жанрової компетентності виявляється у вмінні дотримуватися комунікативних норм об'єктивного відображення змісту ситуації, використанні мовленнєвих зразків, словосполучень, зворотів, а також знання відповідності типу висловлювання.

Для майбутнього фахівця жанрова компетентність є компонентом професійної компетентності, адже уміння розрізняти жанри і продукувати тексти різних жанрів є необхідним у фаховій діяльності. У формуванні жанрової компетентності студентів необхідно враховувати те, що у свідомості носія мови жанри присутні у вигляді фреймів, сценаріїв, що є спрямуванням до дії в професійній ситуації спілкування [225]. Зважаємо на те, що жанровий фрейм є формою мовленнєвого жанру, визначає оформлення й порядок мовленнєвих подій, що відповідають конкретній ситуації спілкування. В основі жанрового фрейму лежить певна текстова структура, загальна для тексту жанру, який називають жанровою матрицею [225]. Беремо до уваги те, що жанрові матриці є опорами і вони дають можливість розгортати зміст тексту. Коли студенти продукують текст конкретного жанру, вони тримають в пам'яті конкретну

структуру, а також стратегії та тактики побудови тесту. Студенти заповнюють конкретну структуру інформацією, спираючись на опору, продукують тексти.

Заслуговує уваги модель Хейза/Флауера для процесу написання текстів [199; 19], де є важлива роль адресата, знання теми, особливі знання про жанр та його оформлення, а також соціокультурні особливості, якщо у студента будуть ці знання, то він зможе більш детально та ретельно планувати зміст повідомлення. Тому дослідники виступають за необхідність озброєння студентів знаннями про відмінності у жанрових особливостях текстів (позамовні, мовні, та мовленнєві стандарти написання текстів) та надання їм формул – кліше [199; 18].

Спираючись на вищенаведене, вважаємо, що сучасний професійно-орієнтований підхід до навчання іноземних мов передбачає формування у студентів здатності англomовного писемного спілкування в конкретних професійних ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення та формування прагматичної й жанрової компетентностей, які є важливими в написанні текстів. Отже, необхідно розвивати вміння працювати з текстами, призначеними для публікації у газетах, журналах, рекламних та інформаційних виданнях. Важливо навчати створювати жанри, які є типовими для письмової мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців. На думку А. Тертичного, формування уявлення про жанрові особливості журналістики має вагому практичну значимість, оскільки дає можливість журналісту-початківцю усвідомлено орієнтуватися в пізнавальній ситуації на створення конкретного типу тексту [213]. До основних жанрових форм інформаційного жанру друкованих засобів масової інформації відносять: інтерв'ю; репортаж; замітка (анотація, міні-рецензія, огляд, міні-історія); звіт, інформаційна кореспонденція, рекламне оголошення, рекламна інструкція. Нами були проаналізовані інформаційні жанри, у яких домінує повідомлення новин і які є типовими для писемної мовленнєвої діяльності. Для текстів інформаційного жанру характерний інтерес до факту. З огляду на те, що в періодичній пресі тексти такого роду виступають основними носіями оперативної інформації, то це дозволяє аудиторії знати про найбільш значущі, цікаві події в тій чи іншій сфері.

Серед інформаційних жанрів виділяємо замітку, особливістю якої є новини важливої суспільної події та оперативне представлення. Вважаємо, що жанровий підхід є важливим для утворення текстів, передбачає визначення необхідних жанрів писемного мовлення, послідовність методичної роботи з ними й оволодіння тактиками утворення текстів різних типів. Саме жанровий підхід є провідним у відборі текстів для навчання англомовного письма, а сформованість жанрової компетентності є важливим чинником професійної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз процесу навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення засвідчив важливість формування соціокультурної компетентності, що включає здатність знаходити, інтерпретувати й аналізувати інформацію про актуальні проблеми сучасності; доведена значущість застосування ЗМІ в навчальному процесі з метою формування іншомовної комунікативної компетентності, що обумовило можливість удосконалення процесу формування компетентності в англійському писемному мовленні шляхом урахування синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів до навчання писемного мовлення на основі процесуальної інтеграції. необхідності розвитку вмінь деталізованого, розвиненого письма англійською мовою як дескриптора рівня В2 в писемному мовленні; використання комунікативно-прагматичного та лінгводидактичного потенціалу інформаційних і рекламних текстів журналістських жанрів; удосконалення вмінь продукувати розгорнуті повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи. Рівневий підхід уможливив конкретизацію цілей навчання через аналіз дескрипторів писемного мовлення рівнів В1 і В2, який засвідчив, що основною характеристикою писемного мовлення рівня В1 є еліптичність, тоді як рівень В2 передбачає здатність до деталізованого, розвиненого письма. Жанровий підхід передбачає навчання написання текстів різних жанрів, а компетентнісний підхід забезпечує спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, тобто вмінь володіння як професійною, так й іншомовною мовленнєвою діяльністю.

1.3 Принципи, цілі та зміст навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування

В умовах інтеграційних процесів у світовому освітньому просторі зростають вимоги до іншомовної комунікативної компетентності фахівців, змінюється зміст навчання і поширюється сфера актуалізації ІКК. В завданнях розвитку вищої освіти, які визначені Законом України «Про вищу освіту» (2014) та Законом України «Про освіту» (2017), приділено особу увагу навчання іноземної мови відповідно до європейських стандартів і підвищенню вимог до рівня сформованості вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Вирішення завдань ефективної підготовки майбутніх фахівців до професійно-комунікативної діяльності, зазначених Національною доктриною розвитку освіти України, конкретизовано у Програмі з англійської мови для професійного спілкування, що вимагає вдосконалення змісту й організації навчання писемного мовлення. Під професійно орієнтованим навчанням англійської мови розуміємо процес, спрямований на формування активної і творчої особистості майбутнього фахівця, здатного успішно застосовувати лінгвістичні знання у майбутній професійній діяльності, і який передбачає набуття спеціальних знань та навичок, що сприяє професійному розвитку в різних галузях виробництва [31;104].

Навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування ґрунтуються на науково обґрунтованих принципах, цілях і змісті навчання писемного мовлення. Аналіз наукової літератури [31; 37; 38; 39; 42; 47; 60 ; 70; 74;78; 86; 98; 104; 122; 125; 130; 135; 136; 144;148; 152; 158; 181; 201; 204; 216; 220] дозволив виокремити такі основні принципи навчання іншомовної писемної діяльності:

- доступності і посильності;
- комунікативності;
- систематичності й послідовності;

міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання;
інтерактивності й соціальної взаємодії;
інтегрованого навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності;
принцип використання ІКТ у навчанні.

Принцип доступності і посиленості досягається шляхом надання студенту матеріалу в межах обізнаності з предметом вивчення. Важливо, щоб навчальний матеріал був посильним для студентів [149], тобто тексти та вправи мають надавати нових знань. Вони повинні відповідати етапу навчання, рівню знань студентів та враховувати їх психологічні можливості [31]. Дотримання рекомендацій Типової програми АМПС 2005р., English for Specific Purposes (ESP), освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та освітньо-професійної програми (ОПП), специфіки інформації професійно орієнтованих предметів і психологічних особливостей студента дають змогу зробити процес навчання доступним. Реалізація принципу доступності в навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи та редагування забезпечується сформованістю бази знань журналістських жанрів після вивчення дисциплін «Журналістика», «Інтернет-журналістика», «Електронні видання», «Теорія реклами», «Основи редагування», «Теорія та методика рекламної та PR творчості» на 2-му курсі та вибором для розвитку вмінь писемного мовлення жанрів анонсу і замітки, які є найменш складними з точки зору композиції і мовних засобів. Студенти вивчають публіцистичні, інформаційні й аналітичні жанри, вони обізнані з їх структурою і стилістичними особливостями українською мовою, тому цілком логічною видається думка про формування жанрової компетентності та розвиток умінь написання жанру тексту, у нашому випадку інформаційної та рекламної заміток.

Принцип комунікативності в навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення визначає орієнтацію навчального процесу. Навчання писемного мовлення майбутніх фахівців має на меті сформуванню навички висловлюватися в писемній формі в певних комунікативних ситуаціях та здійснювати комунікативне спілкування. Успішність комунікативного акту

полягає в побудові висловлювання та вимагає втілення комунікативного наміру, який передбачає наявність впливу.

Визначення комунікативних умінь професійно орієнтованого писемного спілкування майбутніх фахівців має здійснюватися на основі комунікативних намірів студентів у відповідній ситуації. Важливо визначити реальну потребу в професійно орієнтованому спілкуванні через аналіз різних видів діяльності і пов'язаних з ними функцій спілкування, конкретизуючи основні комунікативні наміри інформування, регулювання й оцінки з конкретними ситуаціями спілкування. Комунікативні наміри представлені в різних мовленнєвих завданнях, таких як: оцінити організацію та проведення заходу, порадити відвідати подію, пояснити як краще доїхати та де можна зупинитись під час події, занотувати важливу інформацію, запросити до участі, уточнити дату події, описати важливі моменти події, представити та прорекламувати продукт.

Принцип систематичності й послідовності необхідний для організації системи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування та для засвоєння навчального матеріалу. Крім того, цей принцип реалізується методичною типологією жанрів у процесі навчання – від менш складного (анонс) до складнішого (інформаційна замітка і рекламна замітка). При відборі спеціальних текстів важливо приділити увагу лексичному матеріалу. У нашій роботі поетапна фіксація отриманої та опрацьованої інформації стає матеріалом для підготовки написання анонсів, рекламних оголошень, інформаційної замітки й рекламної замітки для поширення інформації про виставки, фестивалі, культурні заходи. Зважаючи на те, що вправа виступає основою тренування у відпрацюванні певних навичок та вдосконаленні вмінь, то розвиток уміння продукувати тексти залежить від організації системи вправ. Для виконання вправ важлива системність, тобто поступове оволодіння навичками та вміннями професійного письма. Принцип систематичності й послідовності в навчанні допомагає розвивати вміння розвиненого письма, як передумови досягнення рівня B2.

Принцип інтегрованого навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності реалізується в нашому дослідженні у взаємопов'язаному формуванні жанрової компетентності в читанні та розвитку вмінь написання текстів жанрів анонсу та інформаційної і рекламної заміток. Читаючи тексти певної тематики, студент набуває знань особливостей жанру тексту. Соціокультурна інформація та різноманітність інформаційних й рекламних текстів, багатоаспектність жанрового контексту сприяє їх використанню у формуванні навичок та вмінь професійно орієнтованого читання та письма. Робота спрямована на опрацювання інформації і її осмислення, вміння користуватись матеріалом та використовувати сучасні інформаційні технології для поширення інформації, створює можливості для продукування текстів й реалізації творчих здібностей майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування у навчанні професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.

У педагогічних дослідженнях поняття «інтегроване навчання» використовується для позначення принципу зв'язку навчальної інформації з різних галузей знань, що вивчають студенти в процесі професійної підготовки. При цьому потрібно направляти зусилля на досягнення конкретних цілей засвоєння кожної частини матеріалу, реалізацію відповідних компонентів змісту, методів і засобів навчання, тому *принцип міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання* є важливим для навчання. Інформація, яка пропонується студенту іноземною мовою, професійно орієнтована і пов'язана з предметами спеціальності. Реалізація принципу в навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи та редагування забезпечується сформованістю бази знань журналістських жанрів після вивчення дисциплін «Журналістика», «Інтернет-журналістика», а також розумінням структур і стилістичних особливостей текстів, та спрямована на розвиток умінь написання текстів анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Принцип інтерактивності й соціальної взаємодії реалізується через залучення інформаційних технологій [201], які необхідні під час планування повідомлення або розгляду тексту-зразка, оскільки вони дозволяють працювати

в інтерактивному режимі та знаходити шляхи вирішення завдань. Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови активної взаємодії його учасників, тому метою є створення комфортних умов, в яких студенти співпрацюють між собою. На заняттях створюється можливість для кращого виконання різноманітних завдань, тобто відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих здібностей. Викладач виконує функцію помічника або консультанта, при цьому студент і викладач, виступають рівними суб'єктами навчального процесу, для цього важливо враховувати конкретний досвід та практичне застосування. Під час навчання вони вчаться розв'язувати проблеми на основі аналізу відповідної інформації. Студенти у процесі написання творчої роботи працюють з іншими учасниками групи, розширюють мовленнєві знання, аналізують та корегують як власні тексти, так і тексти інших. Для них стає необхідним об'єднати знання англійської мови та інформацію з різних дисциплін, забезпечити покращення теоретичних знань та професійного досвіду. Сучасні досягнення в галузі інформаційних технологій впливають на творчу ініціативу студентів. Використання текстів соціальних медіа в навчальному середовищі розширює їх кругозір. Соціальні зв'язки дозволяють об'єднати студентів-читачів та авторів темою спілкування, спільними професійними інтересами, висловити власні думки щодо інформації. Специфічний принцип навчання майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування ґрунтується на інтегрованому компетентісному підході. Відтак, принцип інтерактивності й соціальної взаємодії реалізується через моделювання типової професійної ситуації – соціально-культурна подія та розвиток професійного уміння поширювати інформацію щодо події в ЗМІ.

Принцип використання ІКТ у навчанні англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування пов'язаний з розвитком глобальної мережі Інтернет, який відкриває значні можливості доступу до обсягів інформації та збереження її. Одним із шляхів вирішення питань у процесі навчання є використання інформаційно комунікаційних технологій (ІКТ), адже

вони надають можливість викладачу брати участь у роботі студентів та здійснювати контроль. Використання засобів комунікації відкриває для навчання можливість здійснювати доступ до різноманітних Інтернет-джерел та надає оперативне передавання інформації на відстані. Процес дозволяє спрямовувати студента на співпрацю, розвивати такі якості особистості, як організованість, вміння планувати свою діяльність, надає можливості забезпечити реалізацію необхідних умов для формування самостійності, потреби в постійній самоосвіті, це покладене в основу успішності та потреби випускників ЗВО на сучасному ринку праці. Важливим аспектом професійно орієнтованого навчання іноземної мови є формування лексичної й граматичної компетентностей студентів, за рахунок яких відбувається обмін інформацією, адже важливо збільшити словниковий запас та покращити граматичну правильність при продукуванні медіатекстів. Отже, ІКТ надають можливість роботи з інформацією, допомагають збирати, зберігати та передавати інформацію в електронному вигляді. Завдяки використанню ІКТ відбувається актуалізація змісту навчання, обмін інформацією між викладачем і студентами, процес навчання набуває динамічного характеру, внаслідок чого розвивається їхнє творче мислення, навички та вміння англійського писемного мовлення. Також ІКТ забезпечують швидкий пошук необхідної інформації з різних носіїв, оперативну підготовку і систематизацію інформації, передачу інформації у текстовому форматі, розповсюдження інформації одночасно великій кількості користувачів, демонстрацію інформації на екрані, що дозволяє організувати її групове виконання. Сучасні ІКТ, які впроваджуються у процес навчання англійського писемного мовлення спрямовані на розвиток умінь у майбутніх фахівців, формування інформаційної культури та медіаосвіти; активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищення ефективності процесу навчання, розширення можливостей співпраці, створення і редагування власних текстів, повідомлень й участь у культурних та професійних заходах.

Розглянувши принципи навчання іншомовної писемної діяльності, перейдемо до визначення мети навчання англійського писемного мовлення

студентів 2-го курсу, майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Навчання іноземної мови у ЗВО полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, що забезпечує здатність іншомовного писемного спілкування в конкретних професійних ситуаціях. Успішна реалізація навчання ІМ залежить від того, як здійснюється пізнання нового, як саме отримані дані зберігаються у свідомості студентів. Необхідно забезпечити логічність та чітку послідовність представлення нового мовного матеріалу. Пізнавальна діяльність студентів починається зі сприймання необхідної інформації. В їхній свідомості вже є базові знання, за допомогою яких здійснюються операції із розпізнавання, на основі яких відбувається синтез знань. Навчальна діяльність вимагає накопичення студентами певного обсягу знань і можливостей їхнього використання, тобто отримання інформації та її упорядкування, оцінки й аналізу, вирішення завдань відповідно до професійних ситуацій.

Для того, щоб студенти могли реалізовувати певні мовленнєві дії у професійно орієнтованому ПМ, необхідно сформувати в них відповідні лексичні і граматичні навички та навички вживання засобів міжфразового зв'язку. Серед вимог до здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра (рівня з англійської мови B2,) у програмі АМПС зазначено такі вміння професійно орієнтованого англомовного ПМ, як: писати тексти, пов'язані з професійною сферою; писати ділові листи; готувати і продукувати ділову та професійну кореспонденцію; писати власні професійні деталізовані повідомлення з високим ступенем граматичної коректності; користуватися базовими засобами зв'язку для поєднання висловлювань у текст.

В ОКХ та ОПП зазначено, що від випускників вимагається практичне володіння професійно орієнтованим англійським ПМ, яке передбачає реалізацію видів професійної діяльності з питань написання та редагування текстів, пошук і опрацювання друкованих та електронних текстів, розміщених на сайтах форумів, електронних фахових видань, он-лайн конференцій, письмове обговорення питань з колегами та замовниками.

Психолого-педагогічні особливості англомовної комунікативної компетентності зумовлені мотиваційною необхідністю формування професійних якостей майбутніх фахівців. Особливу увагу приділяємо лінгвістичній компетентності (лексична компетентність, граматична компетентність, семантична компетентність, орфографічна компетентність), прагматичній компетентності та соціолінгвістичній компетентності. Ефективне формування англомовної компетентності вимагає іншого ставлення до вивчення англійської мови як до інструмента професійно-особистісного самовдосконалення, усвідомлення і досягнення навчальних цілей, практичного застосування вмінь мовлення та розвитку мовленнєвої взаємодії в ситуаціях професійного спілкування [104].

Цілі навчання писемному мовленню визначаються Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, професійними потребами, які відображені в Програмі з англійської мови [188], в ОКХ (для фахівців з видавничої справи та редагування та фахівців з реклами і зв'язків з громадськістю). Е. В. Васильєва підкреслює, що для студентів стає важливим уміння письмово висловлюватися іноземною мовою з професійних питань [60], відповідно актуалізується проблема оволодіння «англійською мовою для спеціальних цілей» (English for Specific Purposes). Досягнення цілей залежить від багатьох компонентів навчального процесу та визначеного часу. Поняття «ціль навчання» визначається як усвідомлений передбачуваний результат, на отримання якого спрямована діяльність, також під цим поняттям розуміють очікуваний результат діяльності, що виражається у змінах у знаннях, навичках, уміннях майбутніх фахівців. Ціль навчання іноземної мови як запланований результат педагогічної діяльності досягається за допомогою змісту, методів, засобів навчання, і як основний компонент системи навчання формується під впливом соціального замовлення суспільства, методики навчання ІМ і суміжних з нею наук, і впливає на вибір інших компонентів системи [167].

Представимо ієрархію цілей у навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення від ширшої (*освітньої*) до вузької

(практичної): освітня, розвивальна, виховна, соціокультурна, професійна і практична.

Освітня ціль здійснюється через уміння вчитися та працювати з іншомовними ресурсами. Реалізація мети досягається через розширення професійно орієнтованого та мовного потенціалу студента, завдяки вмінню вчитися самостійно, але діяльність студента потребує вмінь не тільки здійснювати навчальні дії, але й самоконтролю. Важливим є перехід від простих повідомлень до розширених з актуальною інформацією. Необхідно розширювати лінгвістичний світогляд студентів, а також сприяти вдосконаленню культури писемного мовлення. Студенти мають володіти професійними вміннями, вміти знаходити корисну інформацію, що міститься в англomовних матеріалах, користуватися відповідними пошуковими методами, вивчати та аналізувати літературу, термінологію, професійну лексику, покращити медіаграмотність. Для досягнення освітньої мети важливим є набуття студентами їх країнознавчих і лінгвокраїнознавчих знань. Зразки текстів містять інформацію з різних журналів, газет, ЗМІ про культурне й суспільне життя, про видатних фахівців, про різні події, про світову класичну та сучасну літературу, які спрямовані на розширення світогляду студентів. Важливою у професійному плані для фахівців є інформація про функціонування організацій, компаній та медіацентрів, про розвиток ЗМІ. Для досягнення мети у написанні повідомлення важливо сприяти вдосконаленню культури англійського писемного мовлення. Знання створюють сприятливі можливості для кращого розуміння мови та сприятливі можливості для писемного спілкування [167]. Розроблення і прийняття нової редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні є важливою складовою модернізації освіти [124], яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства та розвитку знань. Поняття «медіаосвіта» визначають як частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, телебачення), так і новітні (інтернет, мобільний зв'язок) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-

комунікаційних технологій [101]. Розвиток медіаосвіти значно впливає на медіакультуру майбутніх фахівців та їхню медіаграмотність у продукуванні медіатекстів.

Розвивальна ціль спрямована на розвиток таких психічних процесів, як пам'ять, мислення, увага. Вона сприяє розвитку в студентів мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей; готовності брати участь в іншомовному спілкуванні; мотивує до подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови; здатності переносити знання й уміння в різні ситуації. Ознайомлення з англomовними текстами преси та ЗМІ, використання актуальної інформації дозволяє студентам усвідомити той факт, що знання ІМ є необхідною умовою професійного зростання в сучасному світі. Розвивальна ціль досягається шляхом пошукової діяльності та здійснюється під час навчання майбутніх фахівців на основі англomовних текстів через виконання завдань, які мають бути спрямовані на формування англomовної компетентності.

При написанні текстів різних жанрів використовуємо друковані й електронні медіа. Медіа впливають на формування особистості і її світогляду, що призводить до інтенсивнішого розвитку медіаосвіти, яка значно впливає на медіакультуру майбутніх фахівців та їхню медіаграмотність у продукуванні інформаційних текстів. Неохідно визначати джерела медіатекстів, приділяти увагу їхнім соціальним, комерційним, культурним інтересам, аналізувати їхній контекст, навчатися інтерпретувати медіатексти, добирати відповідні медіа для створення і розповсюдження власних медіатекстів і знаходження зацікавленої в них аудиторії [101]. Вибираючи необхідну інформацію з великої кількості матеріалу, майбутні фахівці вчаться інтерпретувати текст та створювати свої власні повідомлення, які є головним завданням їхньої професійної діяльності. При виконанні вправ розвиваються уміння оформлювати, редагувати власні тексти й аналізувати свої повідомлення та інших студентів. Залучення студентів до текстової діяльності, а саме написання рекламних та інформаційних заміток, активізує їхні пізнавальні здібності. Пізнавальна діяльність сприяє розвитку критичного мислення, аналізу інформації, розвиває креативні здібності, які

включають уміння використовувати знання, вміння пошуку нових рішень, уміння комбінувати раніше відомі знання з новими, вирішення пізнавальних і творчих завдань у співробітництві. Крім того, розвиваються інтелектуальні здібності, які охоплюють: аналіз корисної інформації, відбір необхідних фактів, порівняння, зіставлення фактів зі знайомими; вміння вибудовувати послідовність дій; систематизацію знань; пошук нових ідей для письмового оформлення повідомлення та створення власного портфоліо з своїх власних рекламних та інформаційних заміток.

Виховна ціль реалізується через систему особистого ставлення студента до іноземної мови і культури у процесі оволодіння ними. Згідно з цією метою необхідно виховувати у студентів ціннісні орієнтації, позитивні почуття до культур; виховувати у майбутніх фахівців культуру писемного мовлення, яка прийнята в сучасному світі та розуміння важливості оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю. Важливо сформувати активного фахівця у професійній сфері, який здатний вступати у писемну комунікацію з англійськими колегами, та розуміє міжкультурні відмінності поведінки у професійному середовищі. Необхідно виховувати у студентів повагу до цінностей, подій, фактів соціальної дійсності, також усвідомлене ставлення та формування професійної етики майбутнього фахівця у професійному середовищі. Вони навчаються культурі написання повідомлень під час навчання англійського писемного мовлення та намагаються поводити себе як фахівці у професійних ситуаціях, при створенні професійно орієнтованих повідомлень.

Соціокультурна ціль передбачає оволодіння культурою мислення і вмінням орієнтуватися в інформації, що значною мірою реалізується на заняттях з іноземної мови. Використання текстів масової інформації є особливо актуальним для суспільного життя і міжкультурної взаємодії. Медіа вважають вагомим засобом формування думки в суспільстві. Дослідження медіатекстів доводить, що вони відіграють значну роль у розвитку культури, тому їх розглядають не тільки як лінгвістичні тексти, але культурологічні повідомлення, які мають вплив на масову аудиторію і міжкультурну комунікацію. Термін

«соціальний» трактується як суспільний, що пов'язаний із реальним життям та стосунками в суспільстві. Мова йде і про соціальний розвиток та виховання студентів, про соціальні цінності, норми і правила суспільства, у якому вони живуть та реалізують себе. Соціальна мета потребує співробітництва, активності, самовдосконалення й реалізується через ставлення студента до іноземної мови і культури. Вона сприяє вмінню письмово спілкуватися і оцінювати власні повідомлення і повідомлення інших. Створення анонсів, інформаційних та рекламних заміток є важливим кроком у виконанні соціокультурної цілі, яка спрямована на покращення соціокультурних знань студентів.

Л. Алексеева вважає, що навчання ІМ є навчання міжкультурного спілкування між фахівцями [1]. Міжкультурна компетентність спрямована на подолання наявних стереотипів, на виховання толерантності відносно представників інших культур. Міжнародне співробітництво відкриває перед студентами великі проходження стажувань за кордоном, надаючи можливість участі в міжнародних програмах обміну та створює базу для розвитку професійної мобільності. Формування соціокультурних знань та вмінь означає розширення обсягу лінгвокраїнознавчих знань за рахунок нової тематики та проблематики писемного мовлення з урахуванням специфіки обраного профілю. Для студентів важливі знання про науку та культуру суспільства, про взаємовідносини з країнами, історичні та сучасні події, інформація про суспільних діячів, видавців, відомих науковців. При навчанні відбувається збільшення обсягу лінгвістичних та культурних знань, а також правил поведінки відповідно до норм, які передаються під час спілкування. Виконання соціокультурних завдань передбачає врахування у процесі навчання лінгвосоціокультурних аспектів писемного мовлення як передумови ефективної міжкультурної взаємодії.

Практична ціль дослідження спрямована на навчання англійського писемного мовлення студентів другого курсу, на формування навичок та розвиток вмінь писати деталізовані повідомлення. Н. Горобченко зазначає, що під вміннями в писемному мовленні розуміють уміння продукувати різні типи

писемних текстів [78]. Уміння продукувати писемні висловлювання враховує загальні закономірності створення висловлювання. Розуміння загальних закономірностей утворює базу для подальшого навчання написання текстів різних жанрів. Також написання повідомлень потребує вмінь та навичок висловлювати думку в логічній послідовності, порівнювати та аналізувати, знаходити потрібну інформацію та представляти не тільки свої ідеї, але й ідеї інших (колег, партнерів, споживачів).

Практична мета передбачає формування у студентів загальних та професійно орієнтованих мовленнєвих компетентностей (лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної) для забезпечення їхнього ефективного спілкування в професійному середовищі та практичне опанування обсягу знань, навичок і вмінь, необхідних для здійснення іншомовного письма. Навчання іноземних мов спрямоване на практичне володіння мовою в обсязі, необхідному для здійснення іншомовної писемної діяльності, розрахована на досягнення рівня володіння мовою B2, який є стандартом для ступеня бакалавра. Відповідно до навчання англійського письма включаємо розвиток професійно орієнтованих умінь:

- читати та розуміти тексти на професійну тематику;
- здійснювати письмовий переклад текстів за професійною тематикою;
- читати іншомовні газети і журнали та записувати інформацію;
- писати офіційні та ділові повідомлення;
- робити нотатки в побутовій, соціальній та професійній сфері;
- письмово готувати і продукувати професійну кореспонденцію;
- письмово викласти план та логічно структурувати ідеї;
- урахувувати різні точки зору, виділяти головну ідею, розширювати та розвивати її в письмовій формі.

Проблема формування і розвитку професійної культури фахівця є найбільш актуальною для журналістського корпоративного співтовариства. Згідно з рівневим підходом до організації навчання студенти 2-го курсу знаходяться на переході від рівня B1 до B2. Відтак, саме на цьому етапі навчання

слід шукати шляхи переходу від еліптичного до деталізованого, розвинутого письма, розвивати вміння писати деталізовані тексти, які пов'язані з особистою та професійною сферами.

Вважаємо, що досягнення мети нашого дослідження, яка спрямована на розвиток умінь деталізованого, розвинутого писемного мовлення у майбутніх фахівців, залежить від знаходження вузлів перетину фахової та іншомовної компетентностей, які є визначальними для вирішення завдань поставленої мети. Такий вузол перетину фахової та іншомовної компетентностей повинен згідно з принципом доступності відповідати рівню спеціалізації, відповідним фаховим знанням і вмінням та рівню іншомовної компетентності в писемному мовленні. Саме в таких вузлах виникає ефект міждисциплінарної синергії у підготовці кваліфікованих фахівців. Рівень спеціалізації у студентів 2-го курсу можна визначити як початковий. Проте на перших курсах студенти оволодівають знаннями з дисциплін: «Основи журналістики», «Основи редагування», «Електронні видання», «Інтернет-журналістика», «Журналістика», «Теорія реклами», «Теорія та методика рекламної та PR творчості», у рамках яких вони вивчають різні жанри та набувають знань щодо структури та стилістичних особливостей цих жанрів українською мовою, тому цілком логічною є думка про формування жанрової англомовної компетентності в читанні і на її основі розвитку умінь написання тексту певного жанру. Щодо рівня сформованості ІКК, то результати анкетування студентів свідчать про низький рівень сформованості англомовної компетентності у письмі, але і про зацікавленість у набутті вміння писати тексти різних жанрів англійською мовою.

Вважаємо, що саме рівень спеціалізації виступає важливим мотивуючим фактором у навчанні професійно орієнтованого іншомовного спілкування. Отже, жанровий підхід до навчання писемної мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців з редагування та видавничої справи є обґрунтованим, позаяк жанрова компетентність є неодмінною складовою їх професійної компетентності. Крім того, навчання письма на основі формування умінь жанрової компетентності відповідає як зовнішній (дальній) мотивації набуття фаху, так і навчальній

(ближній) мотивації виконання комунікативних завдань, переходу від написання менш деталізованих текстів жанру анонсу до більш розширених текстів жанру інформаційної та рекламної заміток.

Відповідно до мети навчання іноземної мови виділяють такі загальні вимоги до його змісту: відповідність соціальному замовленню суспільства, відповідність навчання інтелектуальним можливостям студентів, формування позитивної мотивації навчання, системність, послідовність, зв'язок теорії з практикою, комунікативне спрямування навчання, врахування єдності змістового та процесуального аспектів навчання. Аналіз досліджень змісту навчання складає одну з найважливіших проблем методики, сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають зміст як категорію, що постійно розвивається. Зміст навчання ІМ регламентується програмним документом, на основі якого проводиться навчання у ЗВО України, яким є Програма з англійської мови професійного спрямування [188].

Питання розробки змісту навчання досліджували багато науковців і серед них О. Бігич, О. Вишневський, І. Бім, Г. Климентенко, Н. Гез, В. Краєвський, С. Кожушко, Р. Мартинова, І. Лернер, С. Ніколаєва, В. Раєвський, О. Тарнопольський, М. Скаткін, Т. Яхонтова та ін. Під змістом навчання розуміємо базисну категорію методики викладання ІМ, що визначає сукупність навчального матеріалу, який студенти повинні засвоїти при оволодінні мовою, і який має відповідати цілям і завданням певної спеціальності [136]. Зміст навчання іноземної мови визначають як багатокomпонентну структуру, що складається з організованого навчального матеріалу, яка формується і реалізується в процесі навчання. Слід ураховувати відповідні цілі і завдання, розвиток і виховання особистості.

М. Фіцула розглядає зміст як систему наукових знань, умінь і навичок, оволодіння якими забезпечує всебічний розвиток розумових здібностей студентів, формування їх світогляду, моралі та поведінки, підготовку до суспільного життя і праці [217].

На думку науковця Г. Скуратівської, зміст навчання має включати знання, вміння, досвід творчої діяльності та досвід емоційно-ціннісного ставлення до дійсності [204]. В. Свиридюк до змісту навчання ІМ відносить і вивчення країнознавчого та соціокультурного матеріалу [196].

С. Ніколаєва, виділяє такі складові: 1) сфери спілкування, теми, мовленнєві ситуації; 2) мовний, мовленнєвий, країнознавчий та лінгвокраїнознавчий матеріал; 3) знання, навички та вміння мовлення [151]. За О. В. Пінською, зміст навчання професійно спрямованої писемної комунікації складається з таких компонентів: сфер професійно спрямованого писемного спілкування; мовного та мовленнєвого матеріалу; навичок та вмінь, необхідних для здійснення професійної писемної комунікації [181]. Спираючись на досвід науковця О. Синєкоп, яка вивчала особливості професійно орієнтованого письма, визначаємо такі складники змісту навчання англійського писемного мовлення: мовленнєві ситуації; мовний матеріал; мовленнєвий матеріал; країнознавчий та лінгвокраїнознавчий матеріал; мовленнєві навички; вміння писемного мовлення; вміння добирати й обробляти інформацію [201].

Зміст навчання іноземної мови, а саме професійно орієнтованого письма має забезпечити досягнення головної мети – навчити спілкуватися іноземною мовою в писемній формі в межах засвоєного програмного матеріалу, який спрямований на формування професійних знань, а також на вміння порівнювати, аналізувати, класифікувати та систематизувати отриману інформацію. Конкретизуємо зазначені складники змісту відповідно до цілей нашого дослідження.

Опитування фахівців дозволило виокремити такі ситуації для написання інформаційних та рекламних повідомлень:

1. Поширення інформації про книги, про презентації книг, виставки книг, виставки поліграфічної продукції, виставки картин.

2. Поширення інформації про проведення або участь у міжнародній технічній виставці з рекламування товару видавничої продукції.

3. Поширення інформації про визначні місця, фестивалі, церемонії відкриття, шоу-покази, міські свята, ярмарки.

4. Поширення інформації про проекти, форуми, конференції, інтернет-конференції, семінари, зустрічі.

5. Поширення інформації про рекламистів, видавців, журналістів, економістів, поліграфістів, про діяльність видатних науковців, підприємців, художників, про презентації з відомими особами у сферах науки та культури.

6. Поширення інформації про видавництва, журнали, газети та інше.

7. Поширення інформації про програми стажувань, тренінги, курси.

Виокремлені типові ситуації є мотиваційною основою для виконання завдань у продукуванні текстів визначених жанрів. До розвитку вмінь професійно орієнтованого навчання відносимо вміння фіксувати та аналізувати потрібну інформацію з іншомовних газет та журналів; робити нотатки в побутовій, соціальній та професійній сферах; писати анотації до текстів за фахом; письмово готувати і продукувати повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи; письмово викласти план та логічно структурувати ідеї; розширювати та розвивати ідеї в письмовій формі; продукувати деталізовані тексти різних жанрів.

При вивченні іноземної мови головним стає оволодіння певним мовним матеріалом, тобто лексичним та граматичним мінімумом. Слід звернути увагу на вивчення іншомовного лексичного матеріалу та вдосконалення вміння опрацьовувати іншомовні тексти професійної спрямованості, тому студенти мають оволодіти професійною лексикою, без знання якої стає неможливим продукування текстів. Мовний матеріал набуває своєї значимості та комунікативної цінності у тексті. Було відібрано лексичний та граматичний мінімум для навчання продукування заміток. При написанні текстів до граматичного мінімуму включаємо видо-часові форми дієслова активного і пасивного станів; неособові форми дієслів, ступені порівняння прикметників та прислівників, модальні дієслова та засоби зв'язку. Лексичний та граматичний мінімум детальніше розглянуто в під. 2.1 і 2.2.

Мовленнєвий матеріал включає зразки мовлення різних рівнів: від рівня слова, словосполучення, речення до рівня тексту, а характер поєднання всередині речень і між ними визначається текстовою будовою. Урахування жанрової специфіки заміток означає дотримання лексичних, граматичних структур та стилістичних особливостей тексту. Було проаналізовано 450 текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток, деякі з них використовувалися у вправах для навчання писемного мовлення. Критерії відбору текстів розглянуто в підрозділі 2.2.

Загальновідомо, що без знань не можуть бути сформовані вміння, які являють собою готовність до свідомих дій, а навички є автоматизованими ланками цієї діяльності. Отже, перш за все студенти повинні здобути знання, як це робити, потім у них слід розвивати вміння виконувати практичні дії. Навчання потрібно здійснювати поетапно у доступній формі, це сприятиме засвоєнню усього комплексу знань, умінь та навичок необхідних для писемного мовлення. Використання писемного мовлення на заняттях з англійської мови має свої переваги, оскільки письмові завдання дають змогу залучити до роботи усіх студентів одночасно. Для навчання важливі мовленнєві навички, які включають лексичні навички та граматичні навички. При вивченні лексики необхідна послідовність дій для сприйняття, ознайомлення, осмислення та запам'ятовування, а також формування навичок вживання й розпізнавання слів. При написанні заміток важливо формувати граматичні навички, тобто правильно використовувати видо-часові форми дієслова, форми дієприкметника, інфінітива та герундія, ступені порівняння прикметників та прислівників, умовні речення та засоби зв'язку для послідовності дій.

До умінь писемного мовлення відносимо вміння фіксувати потрібну інформацію з іншомовних газет та журналів; робити нотатки в побутовій, соціальній та професійній сферах; писати анотації до текстів за фахом; письмово готувати і продукувати повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи; письмово викласти план та логічно структурувати ідеї; розширювати та розвивати ідеї в письмовій формі; продукувати деталізовані тексти різних

жанрів. Писемне мовлення є ефективним засобом вивчення мови, тому що перед виконанням письмових завдань відбувається процес формування й оформлення думок у внутрішньому мовленні.

Зміст навчання у формуванні компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні у майбутніх фахівців зумовлений функціями, які вони виконуватимуть у професійній діяльності та вміннями, які є необхідними для них. Для визначення вмінь для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення проаналізовані ОКХ для бакалавра з видавничої справи та редагування та для бакалавра з реклами і зв'язків з громадськістю, які відносяться до галузі 0303 – «Журналістика та інформація» (відповідно до оновленого переліку галузей знань від 29 квітня 2015 р № 266 – спеціальність 061 «Журналістика», галузь знань «06 Журналістика») рівня вищої освіти «Бакалавр».

Зазначається, що професійна компетентність майбутнього фахівця передбачає знання гуманітарних, соціально-економічних, професійно орієнтованих дисциплін. Бакалавр з видавничої справи та редагування готується до виконання професійних функцій таких діяльностей: інформація та телекомунікація; видавнича діяльність; видання книг, періодичних видань та інша видавнича діяльність; видання довідників і каталогів; видання газет; видання журналів і періодичних видань; надання інформаційних послуг; діяльність інформаційних агентств; діяльність громадських організацій; діяльність професійних організацій.

Бакалавр з реклами і зв'язків з громадськістю відповідно до професійної підготовки здатний здійснювати різні види діяльності (рекламно-інформаційну; рекламно-виробничу; інформаційно-творчу; інформаційно-соціологічну; культурно-просвітню). Вони повинні знати особливості роботи в умовах мультимедійного середовища та підготовки медіапродукту. Необхідною умовою виконання професійних функцій фахівців є сформованість певних професійних компетентностей: здійснювати читання професійно-орієнтованої іншомовної літератури, використання її у соціальній та професійній сферах; використовувати

професійні знання для аналізу видавничих оригіналів; відображати суспільно-політичні, економічні та культурні події, процеси та явища сучасності; розробляти оригінал-макет газети/журналу, створювати сайт в інтернеті, визначати і структурувати в них рубрики та добірки; організовувати поширення інформації про друкований і електронний видавничий продукт із застосуванням рекламних і піар-технологій; в умовах інформаційної діяльності використовувати знання та навички виготовлення інформаційної продукції та володіти прийомами створення інформаційного та рекламного тексту; створювати рекламний та інформаційний продукт, враховуючи сприйняття його цільовою аудиторією; розширювати лексико-граматичний мінімум, опрацьовуючи професійно-орієнтовані іншомовні (друковані та електронні) джерела; використовувати інформаційні технології для обробки іншомовних професійно-орієнтованих джерел; редагувати власний інформаційний чи рекламний текст. Проаналізовані професійні компетентності, виробничі функції, завдання діяльності та уміння, які потрібні для писемної діяльності. Результати аналізу подано в *Таблиці 1.3.1.*

Таблиця 1.3.1.

Аналіз ОКХ для бакалаврів спеціальності 061 «Журналістика».

Галузь 061 – «Журналістика».	Функції	Професійні компетентності	Уміння
Бакалавр з видавничої справи та редагування	Інформації та телекомунікації; видавнича діяльність; видання книг, періодичних видань та інша видавнича діяльність; видання довідників і каталогів ; видання газет; видання журналів і періодичних видань; надання інформаційних послуг; діяльність інформаційних агентств; діяльність організацій.	Здатність розробляти оригінал-макет газети / журналу, створювати сайт в інтернеті, визначати і структурувати в них рубрики та добірки. Зчитувати/вчитувати і звіряти видавничі оригінали. Організовувати поширення інформації про друкований і електронний видавничий продукт із застосуванням рекламних і піар-технологій. Володіти основними прийомами створення інформаційного продукту. Редагувати власний інформаційний продукт.	Оцінити якість інформаційного продукту, його комунікативну ефективність; визначити комунікативну мету інформаційного продукту; збирати інформації на конференціях; володіти мовою ЗМІ; дотримуватися головної теми; володіти логікою викладу та дотримуватися стилю; володіти композицією відповідних жанрів; створювати інформаційний продукт; покращити зміст текстового матеріалу

Бакалавр з реклами і зв'язків з громадськістю	Інформації та телекомунікації; виготовлення інформаційної та рекламної продукції; діяльність інформаційних та рекламних агентств; діяльність громадських організацій.	Відображати актуальні суспільно-політичні, економічні та культурні події, процеси сучасності. Створювати рекламний та інформаційний продукт. Розширювати лексико-граматичний мінімум, опрацьовувати професійно орієнтовані іншомовні джерела. Використовувати інформаційні технології для обробки іншомовних джерел.	Оцінити якість інформаційного продукту, його комунікативну ефективність; визначити комунікативну мету інформаційного продукту; збирати інформації на конференціях; володіти мовою ЗМІ; дотримуватися головної теми; володіти логікою викладу та дотримуватися стилю; володіти композицією відповідних жанрів; покращити зміст текстового матеріалу
---	---	--	--

Отже, вузол перетину фахової та іншомовної компетентностей повинен згідно з принципом доступності відповідати рівню спеціалізації, відповідним фаховим знанням і вмінням та рівню іншомовної компетентності в писемному мовленні. Саме в таких вузлах виникає ефект міждисциплінарної синергії у підготовці кваліфікованих фахівців. Вважаємо, що саме рівень спеціалізації виступає важливим мотивуючим фактором у навчанні професійно орієнтованого іншомовного спілкування. Жанровий підхід до навчання писемної мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців з редагування та видавничої справи є обґрунтованим, позаяк жанрова компетентність є неодмінною складовою їх професійної компетентності. Жанрова компетентність у читанні забезпечується такими знаннями як знання структурно-логічної побудови текстів різних жанрів та знання лінгвостилістичних особливостей жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток та уміннями ідентифікувати та диференціювати жанри анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Іншомовна компетентність у написанні деталізованих текстів забезпечується знанням способів деталізації та умінням застосовувати їх у продукуванні інформаційної та рекламної заміток.

Для майбутніх фахівців важливі такі *вміння* писемного мовлення:

– володіти мовою ЗМІ й оцінювати якість рекламного чи інформаційного тексту, його комунікативну ефективність;

- визначати комунікативну мету й актуальність рекламного або інформаційного продукту;

- збирати інформацію на прес-конференціях, конференціях, виставках та інших подіях; аналізувати зібрані факти, володіти логікою викладу та дотримання стилю для написання тексту;

- володіти композицією відповідних жанрів для написання тексту.

- удосконалити вміння створювати рекламний чи інформаційний продукт.

- редагувати та покращити зміст текстового матеріалу.

Результати аналізу анкетування 220 респондентів свідчать що, 81% студентів вважають важливим читати професійно-орієнтовані тексти, а 90% з них засвідчили потребу розвитку вмінь створювати тексти англійською мовою (див. Додаток А 3), адже вміння викладати професійну інформацію засобами англійської мови є одним з аспектів фахової діяльності. Отримані результати уможливили розроблення конкретних завдань для розвитку вмінь писати деталізовані тексти, які передбачають формування навичок та розвиток вмінь, які необхідні для продукування інформаційного або рекламного повідомлення:

- вивчення та пошук матеріалу, з метою отримання актуальної інформації;

- укладати план інформаційного/ рекламного повідомлення, щоб розширити або уточнити, конкретизувати інформацію;

- логічно структурувати ідеї та правильно використовувати додаткову інформацію для деталізованих текстів;

- користуватися засобами міжфразового зв'язку для розширення інформації;

- користуватися широким діапазоном словникового запасу загальної та професійної лексики, який є необхідним для розширення інформації та продукування деталізованих текстів;

- викладати зміст тексту, логічно структурувати інформацію;

- виправляти та редагувати створені деталізовані тексти анонсів, інформаційних або рекламних повідомлень.

Вважаємо, що досягнення мети нашого дослідження, яка спрямована на розвиток умінь деталізованого, розвиненого писемного мовлення у майбутніх фахівців, залежить від знаходження вузлів перетину фахової та іншомовної компетентностей, які є визначальними для вирішення завдань поставленої мети. Студенти вивчають різні жанри та набувають знань щодо структури та мовностилістичних особливостей цих жанрів українською мовою, тому цілком логічною є думка про формування жанрової англійської компетентності в читанні і на її основі розвитку умінь написання тексту певного жанру. Отже, наприкінці навчання у студентів формується база знань щодо типових ситуацій професійної діяльності, а саме, розповсюдження інформації про соціально-культурні та професійні заходи (книжкові ярмарки, презентації книг, фестивалі, форуми, конференції, інтернет-конференції, семінари, інтернет-семінари); структурно-логічної побудови текстів різних жанрів; знання лінгвостилістичних особливостей жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Аналіз ОКХ майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування показав, що протягом навчання вони опановують знання, навички й уміння, які дозволять їм займатися рекламно-інформаційною діяльністю і здійснювати редакторський аналіз текстів різних жанрів, тому вміння продукування та редагування текстів журналістських жанрів іноземною мовою набувають для них особливої вагомості. Виокремлено типові ситуації писемної професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності, а саме, поширення інформації про заходи у видавничій галузі англійською мовою. Визначено та конкретизовано принципи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування

Виокремлені та систематизовані принципи, цілі та зміст навчання є науково обґрунтованими засадами розробки методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі визначені теоретичні засади формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм випускників ЗВО, що здобувають фах у видавничо-поліграфічній галузі, володіння англійською мовою визначається як практичне володіння мовою в обсязі професійної тематики, зокрема здатності до писемної комунікації. Аналіз навчання майбутніх фахівців дозволив визначити стан проблеми з питань професійно орієнтованого писемного мовлення, яка досліджується в науково-методичній літературі, що уможливило виокремлення трьох підходів у навчанні професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців, а саме, рівневого, компетентісного та жанрового. Рівневий підхід уможливив конкретизацію цілей навчання через аналіз дескрипторів писемного мовлення рівнів B1 і B2, який засвідчив, що основною характеристикою писемного мовлення рівня B1 є еліптичність, тоді як рівень B2 передбачає здатність до деталізованого, розвиненого письма. Відтак, констатовано необхідність розвитку у студентів 2-го курсу вміння писати зрозумілі, деталізовані тексти різних жанрів.

Системність у реалізації компетентісного підходу у процесі формування вмінь писемного мовлення у майбутніх фахівців забезпечується взаємозв'язком професійної та іншомовної комунікативної компетентностей. Вважаємо за доцільне розглянути інтегрований компетентістний підхід у навчанні професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, який забезпечує необхідність іншомовної комунікативної і професійної компетентностей з урахуванням їх взаємозалежності і взаємодоповнення. У навчанні іншомовної діяльності студентів також важлива жанрова компетентність, яка є складовою частиною як професійної компетентності, так й іншомовної компетентності у писемному мовленні.

У розділі досліджено зміст навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на основі принципів: доступності і посильності; комунікативності; систематичності й послідовності; міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання; інтерактивності й соціальної взаємодії; інтегрованості навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності. У визначенні змісту навчання були враховані результати аналізу навчально-методичної документації фахових та мовних кафедр та результати анкетування, проведеного нами серед студентів другого та четвертого курсів.

Типовою ситуацією професійно орієнтованого спілкування визначено поширення інформації про заходи та події у видавничій галузі. Основним умінням визначено уміння створювати тексти анонсів, інформаційних або рекламних повідомлень у змодельованих виробничих умовах, послуговуючись загальними принципами навчання та нормативними вимогами до організації навчального процесу. Ефективність переходу від еліптичного до деталізованого, розвинутого письма забезпечується жанровим підходом до навчання ПМ. Для майбутніх фахівців з редагування та видавничої справи жанрова компетентність є неодмінною складовою професійної компетентності. Відтак, навчання письма на основі формування вмінь жанрової компетентності відповідає як зовнішній (дальній) мотивації набуття фаху, так і навчальній (ближній) мотивації виконання комунікативних завдань переходу від написання менш деталізованих текстів жанру анонсу до більш розширених текстів жанру рекламної замітки.

Теоретичні положення, викладені в публікаціях автора [7], [8], [10], [11], [12], [13], [14], [15]. Подальший розвиток зазначеної проблематики вбачаємо в розвитку вмінь продукувати тексти відповідних жанрів, тобто створювати тексти анонсів, інформаційних та рекламних повідомлень, а також в обґрунтуванні системи вправ для розвитку виокремлених умінь.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАПИСАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

2.1 Комунікативно-прагматична характеристика інформаційних та реklamних текстів

У цьому підрозділі проводимо аналіз інформаційних та рекламних текстів. Вважаємо, що проблематика тексту займає одне з перших місць у лінгвістиці. За останні роки склалася тенденція щодо дослідження парадигми текстів, які знаходяться на межі між рекламними й інформаційними. Їх загальною рисою є розподіл функціонального навантаження між рекламною й інформаційною функціями. Текст масової комунікації – це не просто засіб відтворення подій, а спосіб активного впливу на свідомість споживачів інформації.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики тексту спостерігається поєднання різних підходів таких наукових парадигм, як системно-структурна, комунікативно-функціональна, когнітивно-дискурсивна та синергетична [111, с. 28]. Сучасний аналіз текстів у комунікативно-прагматичному аспекті зумовив до виникнення нових підходів до проблеми їх класифікації. Проводять дослідження з аналізу їх структури та вивчення функціонально-стилевих, функціонально-прагматичних та інших параметрів. Визначення тексту та його характеристики знаходимо в роботах М. Брандес [50], Н. Валгіної [59], І. Гальперіна [68], Ю. Кійко [111], О. Ключникової [114], О. Луцинської [141], Л. Майданової [142], С. Калганової [142]. В. Одинцова [171], Г. Почепцова [187], О. Селіванової [197], М. Сибіна [200], Т. Токаревої [214], Д. Уилкокс [215], Т. Ямчинської [230], Т. ван Дейка, З. Харріса та ін. Проведений аналіз наукової літератури показує, що текст будується за закономірностями, які визначаються його функціональним стилем та жанровим різновидом, особливу увагу слід приділяти основним комунікативним завданням і тематичній структурі тексту. Важливо зазначити, що текст є джерелом інформації, який не може знаходитися

поза комунікацією, за допомогою якої передається зміст та реалізується функція повідомлення.

Н. Валгіна вважає текст завершеним структурним цілим та визначає його як об'єднану за смислом послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність [59].

І. Гальперін визначає текст як твір мовленнєвотворчого процесу, з притаманною йому завершеністю у вигляді письмового документа, що складається із заголовка й надфразових єдностей, об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, має цілеспрямованість і прагматичну настанову [68, с. 18]. О. Селіванова виділяє структурну, жанрову, стилістичну різноплановість тексту [197].

В історії розвитку лінгвістики тексту виокремилися три основні підходи: структурний, комунікативний і когнітивний. За структурним підходом, текст розглядають як вищу структурну одиницю мовної системи, тому завданням є встановлення й опис загальних критеріїв побудови тексту та правил поєднання речень. У когнітивному підході вивчають процеси творення текстів із урахуванням психолінгвістичних досліджень у зв'язку з когнітивними діями і процесами діяльності [111, с. 28].

При комунікативному підході враховують процес комунікації автора й адресанта, також важливі певні соціальні і ситуативні умови. На цьому етапі використовують лінгвістичну прагматику, яка описує умови дії між учасниками комунікативної ситуації [111, с. 27]. Текст кваліфікується як комунікативна одиниця, що складається з елементів, організованих у систему для здійснення комунікативного наміру відповідно до мовної ситуації [59].

Науковці досліджують такі напрями:

- комунікативно-прагматичний, коли текст розглядається як засіб соціально-психологічного, емоційного, естетичного впливу;
- семіотичний, який включає дослідження знакових моделей тексту, в основі яких взаємодія комунікантів за посередництвом тексту;

– когнітивний напрям, який присвячений дослідженню смислу на основі моделювання ментальних конструктів, які стоять за текстом [88].

Тексти, головна функція яких є передача інформації, відносять до категорії «інформативні тексти». До інформативних текстів відносять повідомлення, новини, описи, характеристики. Інформаційне повідомлення активно вивчається лінгвістами відповідно до мовних характеристик і стилістичних особливостей, що є цінним для практичного навчання зразків писемної комунікації, отже, об'єднати інформаційні повідомлення дозволяє комунікативний намір адресата. Орієнтація тексту на комунікативний процес спрямовує увагу на дослідження його комунікативного змісту та прагмалінгвістичних ознак. Блоки тексту (заголовки, вступ, основний зміст, висновок) створюють його структуру. З позицій структурно-семантичного підходу текст виступає як упорядкована структурно-змістова єдність, що об'єднана різними зв'язками. Відповідно інформація як основна категорія тексту змінюється за своїм прагматичним призначенням. Аналізуючи категорію інформативності, І. Гальперін виділяє такі види текстової інформації: змістовно-фактуальну; змістовно-концептуальну; змістовно-підтекстову [68]. Інформативність тексту спрямована, щоб передавати інформацію, залежить від виду інформації, що використовується автором повідомлення. Також інформативність, як властивість тексту характеризує кількість інформації, що міститься в ньому, її важливість і новизну. Отже, головним завданням редактора стає опрацювання інформаційного тексту, тобто його редагування для подальшого сприйняття читачами. Особливу увагу слід приділяти нормам мови, кількості та якості корисної інформації в тексті.

У результаті вивчення наукової літератури та лінгвістичного аналізу 450 текстів інформаційної та рекламної спрямованості було виділено основні ознаки текстотворення:

- інформативність;
- структурна організованість;
- змістова комунікативна структурна цілісність;
- відповідність стилю і жанру;

– членованість тексту (від стилю і жанру тексту розрізняють за ознаками: змістова, технічна, концептуальна, методична, глибинна, об'єктивна, суб'єктивна, смислова) [214];

– зв'язність, що характеризує особливості з'єднання елементів тексту;

– лінійність тексту (організовує мовні одиниці у послідовність мовного викладу і спрямовує їх у певному напрямку) [214];

– завершеність тексту.

Для тексту важливі лексичні, граматичні, стилістичні зв'язки які забезпечують єдність стилю. Звернемо увагу на лексичні засоби зв'язку: вибір слова, використання синонімів; асоціативний вибір слів; професійної, іншомовної лексики; вживання фразеологізмів, вживання антонімів.

Комунікативна спрямованість і прагматична мета тексту впливають на його композиційну модель і на вибір мовленнєвих засобів впливу. Мовленнєвий акт є єдністю таких компонентів: локутивний акт – висловлення повідомлення, іллокутивний акт – виконання дії у процесі висловлення та перлокутивний акт – реалізація впливу на адресата. Погоджуємось з думкою, що позитивного результату можна досягти лише вивчаючи основні рівні впливу: когнітивний (передача інформації); афективний (формування ставлення); сугестивний – переконання; конативний – визначення поведінки [154]. Суть когнітивного впливу полягає в передачі певного обсягу інформації, сукупності фактів. Метою афективного впливу є перетворення інформації в систему установок, мотивів та принципів щодо отримання інформації. Сугестивний вплив передбачає використання як усвідомлюваних, так і неусвідомлюваних психологічних елементів, конативний вплив полягає у визначенні дій [154].

У сучасному медійному просторі значне місце відводиться новинам, які задовольняють потребу в отриманні інформації суспільством і окремої людини, тому в періодичних виданнях основну частину публікацій складають тексти інформаційних жанрів. Зміни, що відбуваються в розвитку суспільства, самої журналістики, яка покликана інформувати про все, що відбувається в сучасному світі, має на меті інформаційних жанрів оперативно повідомити про той чи

інший факт або подію. У нашому дослідженні згідно з методичною типологією, яка передбачає принцип «від простішого до складнішого», вважаємо за доцільне навчати письмового продукування жанрів у такій послідовності: інформаційний анонс, рекламний анонс, інформаційна замітка, рекламна замітка. Методична типологія жанрів представлена на рис. 1.

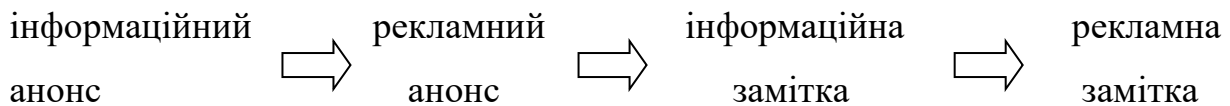

Рис. 1. Методична типологія жанрів у навчанні англомовного професійно орієнтованого письма

Вагоме значення серед жанрів засобів масової інформації займають інформаційні жанри, головна мета яких оперативно інформувати читачів про факти й події, що відбуватимуться або відбуваються чи відбулися. До інформаційних жанрів належать: замітка, кореспонденція інформаційна, репортаж інформаційний, звіт інформаційний, інтерв'ю інформаційне, анонс, бліц-опитування та ін. М. Кім, О. Тертичний [112; 212] вважають анонс превентивним повідомленням про культурні заходи, розглядають його як різновид замітки, яка відноситься до інформаційних жанрів. Анонс широко використовується в інформаційній діяльності різноманітних установ культури, органів державної влади, ЗМІ, PR-служб організацій. Завдяки таким текстам аудиторії не тільки отримують відомості про майбутні події і заходи, але й мають можливість спланувати свій час, попередньо підготуватися до сприйняття певної події.

З метою аргументації методичної типології жанрів у навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи на початковому етапі бакалаврата проведено аналіз 150 текстів анонсів. Беремо до уваги, що анонс є превентивним повідомленням про майбутні культурні заходи, виставки, концерти [212], отже, анонси залучають публіку до заходів, які відбуваються в культурній та інших сферах суспільства. Було визначено, що

текст анонсу має такі загальнотекстові категорії, як інформативність, оцінність, комунікативність. Комунікативність текстів-анонсів виражається у створенні ними певного комунікативного ефекту [206]. Анонс близький і до рекламного тексту, проте на відміну від нього анонс не ставить за мету залучити до заходу більше публіки, розписуючи його переваги. Основна мета анонсу дати інформацію про час і найважливіші етапи запланованої події. Анонс є продуктом обробки інформації з первинного тексту, несе в собі вторинний характер тексту й особливості здійснення акту комунікації [206, с. 30]. Під первинним текстом у цьому дослідженні розуміємо текст нової публікації у сфері науки, техніки, культури, який є основою для написання тексту анонсу. Крім того, спонукальним мотивом для написання анонсу може слугувати сама подія, тоді анонс є первинним текстом. У нашому дослідженні питома вага анонсів як первинних текстів складає 75 % від усієї кількості текстів. Вважають, що тексти анонсів як інформаційно-реklamний тип текстів характеризуються експлікацією оцінного компоненту. Проведений аналіз засвідчує, що ступінь експлікації оцінного компоненту є ознакою інформаційно-реklamних анонсів. Наведемо приклад:

The theme for our 2016 conference will explore all Digital things: The Channels, The Formats and The Opportunities and will take place in Chicago at the McCormick Center from May 10-11, 2016. Sessions and speakers will provide takeaway information and insights that will benefit members of the industry who are exploring more effective and efficient ways to manage their businesses.

Класифікуємо анонс за двома позиціями: як первинний/вторинний текст і як інформаційний/реklamний текст. Зрозуміло, що мотивом створення тексту є подія, а наявність мовних засобів позитивної оцінки дозволяє схарактеризувати анонс як первинний текст інформаційно-реklamного типу. Включення в анонс інформативної та рекламної інформації, яка характеризує його як інформаційно-реklamний тип тексту, а його структурно-композиційні особливості дають можливість за допомогою деталізації інформації трансформувати анонс в інформаційну або рекламну замітку. Якщо інформативна сторона анонсу

стосується події, що відбувається, включаючи зміст та відповідну структуру нової публікації, то рекламна інформація спрямована на створення позитивної атмосфери навколо нової публікації, реклами книги з метою її реалізації включає функцію впливу на реципієнта. Під прагматичною ефективністю розуміється ступінь здійснення комунікативної настанови та прагматичної мети тексту, а саме, ступінь інформування та рекламування нової публікації [206] (див. рис.1).

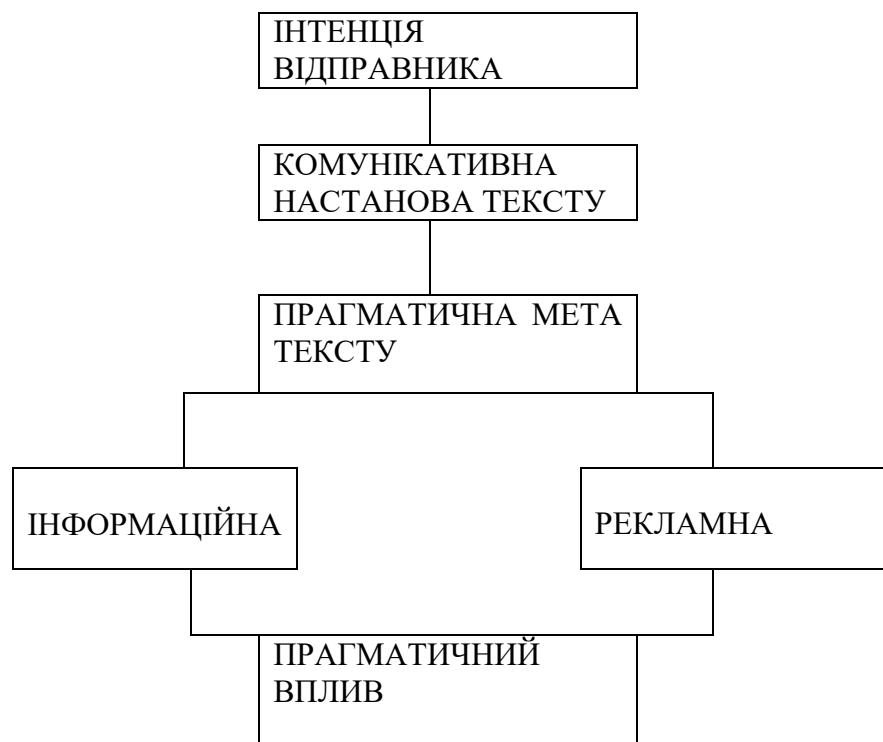

Рис 2. *Схема реалізації прагматико-комунікативної настанови тексту-анонсу*

за І. Соколовою

Проаналізуємо композиційну організацію анонсу (див. рис.2):

- **Логотип**, графічний або текстовий символ, який представляє якийсь конкретний суб'єкт або об'єкт, компанію, організацію або продукт;
- **заголовок/тема** прес-конференції або події. Заголовок має бути коротким і змістовним, щоб привертати увагу читача;
- **час, дата, місце проведення**, інформація, як дістатися до місця;
- **учасники події**, вказати їх посади та звання; зустрічі з політичними,

громадськими, науковими діячами и та представниками засобів масової інформації для висвітлення питань;

- **інформаційний блок** містить інформацію, яка пошириться через ЗМІ у вигляді, максимально наближеному до того, який є бажаним для читачів про важливі деталі майбутньої події. Для покращення інформації необхідні доповнення, тобто посилання на додаткові матеріали з теми, статистику, експертні коментарі, використання фото. Можливо додати контакти;

- **адреса, телефон, електронна пошта**, за якими можна зв'язатися з організаторами, ім'я контактної особи.

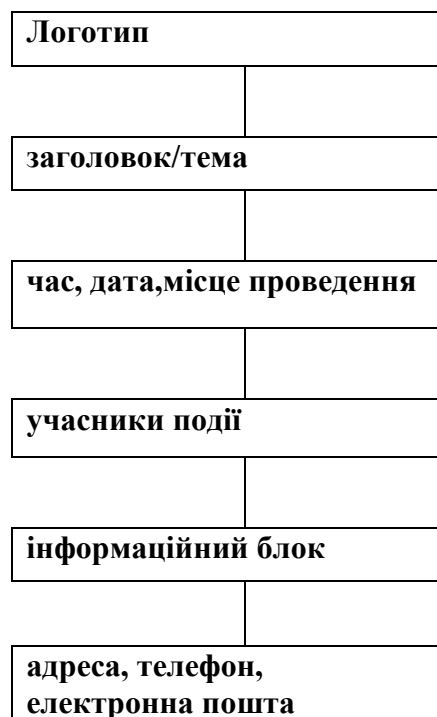

Рис 3. Структура анонсу

Тексти анонсів розподіляють на анонси подій (виставки, симпозиуми, форуми, конференції) та анонси публікацій, останні мають свою специфіку. Текст анонсу публікації містить два концептуальних ядра, які характеризуються різною комунікативною спрямованістю. Перше ядро спрямоване на первинний текст і реалізує інформативну функцію. Друге ядро спрямоване на реципієнта і реалізує рекламну функцію [206]. Здійснення інформативної і рекламної функцій у сукупності призводить до прагматичної ефективності акту комунікації. Було

звернуто увагу на наявність оцінного елементу та емоційного елементів, які спрямовані на привернення й утримання уваги реципієнта, створення позитивних емоцій. Наведемо приклад анонсу події:

National Book Festival.

September 05, 2015

The Library of Congress National Book Festival is an annual literary event that brings together best-selling authors and thousands of book fans for author talks, panel discussions, book signings and other activities. It was created by Laura Bush and Librarian of Congress James H. Billington at the suggestion of Mrs. Bush, who had created the Texas Book Festival.

To mark this anniversary, as well as the the 200th anniversary of the Library's acquisition of Thomas Jefferson's personal library, the festival has as its theme Jefferson's quote, «I Cannot Live Without Books».

Наступною ланкою у виділеній нами послідовності жанрів у навчанні є замітка, основою якої є новина, яку описують, відповідаючи на запитання: «що трапилось?», «де трапилось?», «коли це трапилось?», «хто брав у цьому участь?», «як це трапилось?», «чому це трапилось?».

О. Кузнецова вважає, що для замітки важливі такі соціальні функції:

- інформувати про факти, події, ситуацію, умови;
- сприяти освіті й самоосвіті аудиторії ЗМІ;
- виховувати читача на традиційних національних цінностях;
- рекламувати товари, послуги;
- сприяти поширенню культури в усіх сферах суспільного життя [134].

Замітка є інформаційним журналістським жанром преси, телебачення, інфоагентств, радіомовлення, інтернет-ЗМІ, основою якої є суспільно важливе повідомлення, новина, інформація, сенсація, факт.

Детальний аналіз замітки за змістовими та жанровими ознаками знаходимо в О. Тертичного, який виділяє такі види замітки: подієва замітка, анонс, анотація, міні-рецензія, міні-огляд, міні-історія [212]. Отже, всі різновиди заміток повинні

мати такі характерні жанрові ознаки, як актуальність, новизна інформації, суспільна значимість, точність, емоційна стриманість, дохідливість викладу, надзвичайна оперативність. Зважаючи на те, що замітки можуть містити повідомлення про подію, яка відбулася нещодавно в минулому або відбудеться в майбутньому, можемо поділяти замітки за часовою ознакою відповідних подій про сучасне та минуле.

Згідно з класифікацією замітки бувають:

- *фактографічними*, що відображають реальні факти, події, певні явища, ситуації і процеси [134];
- *превентативними*, де подаються повідомлення про події, які заплановані, та повинні відбутися в найближчому майбутньому [212; 134];
- *вірогіднісні* або *ймовірні*, які повідомляють про ймовірні факти, події, явища із включенням певних припущень [212];
- *оцінні*, які виражають ставлення до предмета чи явища [134];
- *програмні* замітки, які дають уявлення про певну сукупність послідовних дій, у ході яких використовуються конкретні засоби для досягнення бажаного результату, передбачають програмну інформацію у вигляді певної поради чи рекомендації [212].

Як зазначалось вище, методична типологія жанрів навчання майбутніх фахівців видавничої справи включає анонс, інформаційний анонс, рекламний анонс, інформаційну замітку, та рекламну замітку. У нашій роботі вважаємо за доцільне детальніше розглянути подієву замітку.

Подієві замітки є основною інформаційних публікацій у пресі. Виділяють їх в окрему жанрову форму на основі своєрідності предмета відображення, яким у такій замітці є інформація про різні події, а також стан справ у певній сфері діяльності [212]. Нами було проаналізовано 150 текстів заміток. Можемо зазначити, що замітки характеризуються лаконічністю та задовольняють потреби аудиторії у швидкому поданні найважливішої інформації. Замітки диференціюються: замітка-повідомлення, замітка-відгук, замітка-пропозиція, замітка-побажання, замітка-прохання. За методом відтворення інформації

замітки бувають: статистичні, критичні, прогностичні, публіцистичні, сатиричні, гумористичні [134].

Структура твердої замітки передбачає дотримання стандарту п'ятьох «W», тобто відповідей на п'ять запитань: «what?», «who?», «where?», «when?», «why?». Логіко-структурна будова замітки включає такі частини:

Заголовок. Заголовки поділяють на інформаційні та мотивуючі. Інформаційним називають заголовок, основним завданням якого є повідомлення інформації. Для інформаційної замітки характерний перший тип заголовка. Якщо назва матеріалу інтригує, зацікавлює читача та намагається вплинути на нього емоційно, то це мотивуючий заголовок.

Підзаголовок залежить від манери подачі інформації у виданні.

Лід є першим абзацом журналістського тексту, який несе в собі потужний інформаційний заряд. Виділяють дві функції ліду: інформаційну і мотивуючу. Виконуючи першу функцію, лід має інформаційно розширити назву. В іншому випадку може заінтригувати читача та дати йому мотив для ознайомлення з подальшим текстом.

В **основній частині** повідомляються подробиці й уточнюються названі факти, потрібно писати про інформацію, яка включає важливі та актуальні деталі події. Отже, пишемо про деталі, тобто більше розкриваємо саму подію, варто додати відомості, заглибитися у проблему. Також можемо додавати цитати організаторів, експертів, партнерів, але вони повинні бути недовгі і чіткі, щоб яскравіше розкривали тему.

Важливо використовувати додаткові відомості, які розкривають тему, кого вона стосується, хто нею займається та саму історію. Для додаткової інформації необхідні доповнення, тобто посилання на корисні матеріали з теми, статистику, експертні визначення. Можливо додати актуальні контакти, з якими варто зв'язатися, опис кількох фото з події, програму, загальні плани, також додати спікерів та назви теми презентацій.

Додаткова інформація. Вставки, або довідкові кілька речень, що дозволяють доповнити матеріал цікавими відомостями. Вони розширюють

інформаційне поле і систематизують текст.

Проте потрібно пам'ятати, що у деяких замітках, може використовуватися й інша структура. Зазвичай це стосується так званих «м'яких» новин, які виконують рекреативну функцію, Г. Штромайер називає їх «неточними новинами» і вважає, що вони створюються із розрахунком на те, щоб досягти відповідної дії [226]. Лаконічність та побудова за шаблоном дозволяють досягти під час написання заміток максимальної оперативності. М'яка замітка передбачає, крім п'яťох новинарних питань, наявність у тексті подробиць, важливих деталей. Перелік деталей в інформаційному повідомленні покращить його сприйняття. Може бути використана й цитата провідного учасника події. Наведемо приклад подієвої замітки:

Bologna Children's Book Fair Attendance Up in 2015

Apr. 07, 2015

This year's Bologna Children's Book Fair saw a 10% increase in foreign visitors, with 1,200 exhibitors attending from 77 countries. In all, attendance increased more than 15% over 2014's fair, with more than 35,000 total attendees. While the fair is open to industry professionals only, this year it was preceded by a Weekend for Young Readers, in which more than 22,000 children and their families participated in 32 workshops and events, and were able to see the illustrator's exhibition, and tens of thousands were able to see the exclusive exhibitions, including a retrospective of Alice in Wonderland, celebrating its 150th year in print.

Оскільки замітка є жанром оперативного повідомлення, то головною властивістю тексту в подачі новини є точність і зрозумілість для читача. Також слід виділити основні новини про факти, події, заходи, діяльність, планування, пригоди, явища, що стають предметом відтворення в замітці. Необхідно також зазначити, що замітка не повинна містити детальний аналіз думки автора, тобто вона називає, деталізує основні ознаки події, що сталася, щоб читач отримав уявлення про подію. Якщо новина, про яку йдеться в замітці, виявиться значимою, то можемо надати більше деталей до опису, щоб охарактеризувати інформацію. У написанні замітки автор повинен бути уважним до кожного

слова, яке має бути продуманим і зваженим. Порівнюючи замітки про подію в різних газетах, різної спрямованості, визначили, що журналісти по-різному презентують інформацію.

З огляду на те, що інформаційна замітка є жанром оперативного повідомлення, особливістю якого є актуальність у поданні новини, вона є важливою ланкою в навчанні написання рекламної замітки. Рекламна замітка має ознаки інформативності, впливає на свідомість, вражає незвичайними, привабливими пропозиціями. Вона функціонує у сфері комунікації й пов'язана з певними соціальними правилами, умовами, нормами, прийнятими у цій сфері, характеризується певною мовною специфікою. Специфікою рекламного тексту є єдність ідеальних і матеріальних ефектів, оскільки сприйняття і розуміння тексту, за задумом автора, повинно викликати реакцію адресата. Основним наміром автора тексту є повідомити читачів про важливі події в реальній ситуації, поширити знання в конкретній сфері. Прагматична своєрідність замітки виявляється у відношенні до адресата, до адресанта та відношенні до відповідного тексту [100].

Рекламну замітку визначають як самостійний вид тексту масової комунікації, що має свої особливості і використовує засоби та способи передачі інформації. Виділення даних комунікативних форм ґрунтується на способі вираженні авторської інтенції, ступеня вираженостя, очевидності прагматичного сенсу [52]. Отже, рекламна замітка як вид комунікації залежить від низки факторів, що знаходяться в тісній взаємодії, від змістовної сторони реклами, від новизни і конкретності рекламного звертання, від емоційного насичення рекламного тексту, його оригінальності, від обраних аргументів, логічності, від мовленнєвої доцільності і від композиції, від способів реалізації комунікативно-прагматичної функції реклами, необхідності подіяти на реципієнта, переконати, вплинути на емоції, почуття чи раціональність, примусити до певних вчинків.

Комунікативно-прагматичні характеристики рекламного тексту досліджуються у вітчизняній науковій літературі (Ю. Воропаєва [66], О. Дікова [85], Ю. Деміна [84], Т. Лівшиць [138]). Мовні моделі побудови

рекламних текстів розглядають Д. Розенталь, Х. Кафтанджиєв [109], М. Кохтев. Про актуальність реклами книги пише у своїй роботі А. Берштадт [40]. Важливе значення має лінгвістичний аналіз рекламних текстів на різних мовних рівнях: лексичному (І. Соколова, С. Федорець); морфологічному (О. Зелінська, В. Зірка); синтаксичному (Н. Коваленко, Ю. Корнєва). Необхідно звернути увагу на дослідження, у яких розглядали лінгвістичний опис рекламних текстів (К. Бове, Г. Почепцов [187]), прагмалінгвістичний аспект (І. Грилихес [79], Ю. Деміна [84], О. Дудіна [90], Л. Киричук [113], Т. Лівшиц [138], Е. Тернер, Р. Халимова [219]).

У межах прагматичного підходу визначають залежність мовної організації рекламних текстів від комунікативно-прагматичної мети, засобів реалізації в них текстових категорій, актуалізації структурних елементів. Визначення реклами дає можливість виокремити жанри політичної, комерційної, науково-технічної реклами. Рекламування в межах кожного з жанрів ставить різні прагматичні цілі. У видавничо-поліграфічній галузі комерційна реклама включає рекламу подій, рекламу товарів, рекламу книжок та видавничої продукції, а до науково-технічної відносять рекламу закладів освіти та рекламу науково-популярної літератури [205].

Зазначається, що загальна комунікативно-прагматична мета інформаційно-рекламних текстів включає комунікативну направленість і тактики, що зумовлюють синтаксичну організацію. Текст реклами складається із заголовка та надфразових єдностей, має певну цілеспрямованість і прагматичну настанову. Аналіз змісту реклами показав, що спосіб впливу лежить в основі загальної комунікативної спрямованості рекламних текстів, а прямий і прихований вплив на адресата урізноманітнює прагматичну структуру, текст включає додаткові компоненти прагматичної спрямованості, матеріал передає пряму або непряму рекламу.

З огляду на неоднорідність жанрового складу реклами, за О. Костроміною виокремимо оголошення як первинний рекламний жанр і низку вторинних рекламних жанрів: рекламну статтю, рекламну замітку, рекламний репортаж,

рекламне інтерв'ю, рекламну рецензію [127]. В таблиці 2.1.1 надано класифікацію рекламних жанрів.

Таблиця 2.1.1

Класифікація рекламних жанрів

Рекламні жанри				
рекламна замітка	рекламна рецензія	рекламний репортаж	рекламне інтерв'ю	рекламна стаття

Рекламна замітка є перехідною ланкою від оголошень до таких публікацій рекламного характеру, як стаття, репортаж, звіт. Донесення актуальної інформації про нові події (виставки, семінари) та нові публікації у сфері науки, техніки, культури до потенційного адресата є головним завданням. Рекламна замітка більш докладно, ніж рекламне оголошення, розповідає про рекомендовані товари або послуги. У зачині замість відповіді на питання та повідомлення інформації використовують аргументацію на користь продукту або події.

Отже, рекламні замітки, які представлені у засобах масової інформації, є закликком скористатися товарами чи послугами і для досягнення прагматичного ефекту використовують мовні і мовленнєві засоби, які забезпечують найбільш успішне сприйняття повідомлень. Нами було досліджено 150 текстів рекламної замітки як письмового комунікативного повідомлення, що має прагматичну установку передати інформацію про предмет або дію з метою спонукання до дії. Проаналізуємо основну лексику, яка несе прагматичне навантаження. Лексика рекламних заміток, актуалізуючи комунікативну стратегію впливу, психологічно й емоційно налаштовує на прийняття пропозиції. Наведемо приклади дієслів, які використовувалися в рекламних замітках:

to provide, to benefit, to coordinate, to display, to indicate, to demonstrate, to note, to notice, to designate, to point, to point out, to recommend, to advise,

to prepare, to arrange, to equip, to negotiate, to determine, to define, to identify, to attract, to select, to choose.

Важливо додати дієслова дії, які описують заходи на виставках та інших подіях, такі як розміщатися, збиратися, презентувати, рекламувати:

to exchange, to acquaint, to advertise, to announce, to contact, to declare, to inform, to interact, to proclaim, to report, to signify, to spread, to suggest, to demonstrate, to exhibit, to expand, to extend, to perform, to present, to promote, to show, to inspire, to attract, to benefit.

А також приклади іменників, які називають суб'єкти й об'єкти події:

speaker, guest, visitor, lecturer, representative, spokesman, agent, delegate, assistant, attendant, exponent, Festival, bestseller, seminar, leaflet, symposium.

У процесі аналізу засобів впливу встановлено, що адресату рекламних текстів пропонується найкраще, про що свідчить вживання якісних прикметників, зокрема, у формах вищого та найвищого ступенів порівняння:

profitable, more effective, efficient, remarkable, unusual, powerful, admirable, unforgettable, rewarding, mysterious, outstanding, surprising, winning, the most important, the world's greatest, leading, successful unique, favorable, innovative, the newest, forward-looking, much-loved, impacting, inspired, global, universal, exclusive, prominent.

Звичайно, такі прикметники становлять ядро лексичної бази інформаційно-реklamного тексту і вони звертають на себе особливу увагу, оскільки використовуються не тільки в багатьох заголовках, але і в самих текстах. Зазначимо використання в рекламі метафор, епітетів, порівнянь, стилістично забарвлених одиниць, що сприяє підвищенню функції впливу. Синтаксичні особливості мови реклами відображають її характерні прагматичні установки. Прагнення зацікавити аудиторію реалізується за допомогою вживання питальних речень, завдяки чому реклама набуває ефективної комунікації. Деякі типи речень (окличні, питальні, спонукальні) допомагають реалізувати прагматичні установки рекламного тексту.

Want to get noticed? You need to be different, to stand out!

We offer an array of special and unique printing services and products outside the box of conventional printing.

From radiant colours to extravagant invitations we can give you the edge you need to stand out.

Below you can see a few of the specialty printing services Pinpoint offers. Don't see it here?

Give us a call at 1.86 9 PINPOINT and a Pinpoint specialist would be glad to discuss with you our capabilities and what we can do to meet all your needs.

Ще однією особливістю синтаксису реклами є поєднання різних конструкцій, вживання неповних речень разом з ускладненими реченнями.

If a strong, water and tearproof card is what you are looking for, then our plastic cards are your answer.

Plastic business cards will help your business stand out.

We can print and design types of plastics cards to fulfill all your business needs.

Great for gift cards, loyalty cards, VIP cards, ID badges and more.

Not only are they strong but they also hold colour extremely well giving it a bold and vibrant look.

These plastic cards are digitally printed which produces high quality graphics of photograph quality, making them attractive, affordable and durable.

Слідом за науковцями, які вивчали рекламну замітку проаналізуємо її структуру, яка включає такі елементи, як слоган, вступна частина, інформаційний блок, довідкові відомості, ехо-фраза.

Слоган використовують для привернення уваги й інтересу цільової аудиторії.

Вступна частина розшифровує слоган, має бути короткою, проте в неї необхідно закласти мотиви споживача, новизну, унікальність.

Інформаційний блок, який ще називають основним текстом, виконує функції із заглиблення інтересу споживача до рекламного продукту, забезпечує комунікацію з потенційним споживачем за посередництвом детальної та достовірної інформації про товари або послуги, їх характеристики, особливості.

Шляхом аргументації вигод, які отримає споживач внаслідок придбання рекламованого продукту, він покликаний сформувати бажання відвідати захід та купити товар.

Довідкові відомості включають чіткі дані про рекламодавця: фірмову назву, товарний знак, адресу, телефони та інші канали зв'язку.

Рекламу може завершувати **ехо-фраза**, яка дослівно або за змістом повторює слоган чи основний мотив. Ефективним є її використання в тому випадку, коли передається великий обсяг інформації [127; 206].

Gallery Representation & Artist Promotion

With over 25 years of experience representing talented artists from around the world, Agora Gallery offers artists the opportunity to present their work to a broad range of national and international art collectors and buyers. Agora Gallery welcomes portfolio submissions from talented contemporary artists, or their representatives, at all stages of their art careers.

Portfolios are reviewed by the gallery director whose extensive knowledge of the New York art market will benefit artists who would like to advance their careers and gain important inside knowledge of the current art market.

Visit our page for more information and please note that there is a fee to submit your portfolio and Agora Gallery charges a fee for its representation and promotion services.

Аналіз комунікативно-прагматичної характеристики інформаційних та рекламних текстів дозволив обґрунтувати методичну типологію жанрів у навчанні майбутніх фахівців англомовного письма. Як вже зазначалось, метою нашого дослідження є розвиток деталізованого письма на основі розробленої методичної типології жанрів, а саме від анонсу до інформаційної замітки та до рекламної замітки. Варто підкреслити, що використання рекламного тексту підвищує ефективність формування як професійної, так і іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

2.2 Відбір матеріалу для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення

Підрозділ присвячено проблемі відбору матеріалу для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи та редагування. У ньому обґрунтовується доцільність використання професійно орієнтованих текстів, аналізуються критерії відбору матеріалу для навчання студентів з метою підготовки кваліфікованих фахівців, здатних ефективно використовувати мову у професійній сфері.

Важливою ланкою в підвищенні ефективності навчання письма є питання відбору навчального матеріалу, який є основою змісту навчання мови за професійним спрямуванням і створення сприятливих умов для опанування навчально-професійного матеріалу, мотивації, стимулювання інтелектуального розвитку та креативності студентів. Відбір матеріалу має здійснюватися на таких рівнях: позамовному; мовленнєвому; мовному (відбір лексичного та граматичного мінімумів). Ситуації, які використовуються для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення повинні відображати типові ситуації у професійному середовищі. Відбір навчального матеріалу на мовленнєвому рівні передбачає текстовий матеріал для забезпечення досягнення навчальних цілей, оскільки читаючи тексти певної тематики, студенти набувають професійно орієнтованих знань.

Наголошуємо на необхідності оглядового читання, адже в процесі читання новин, повідомлень та інших матеріалів англійською мовою у студентів розвиваються вміння розуміння тексту та оцінювання наданої інформації. Формування англомовної компетентності в читанні веде до кращого сприйняття інформації та розвитку вмінь письма, оскільки, створюючи власний текст, студент розуміє зміст основного тексту і вже осмислену інформацію може викласти у формі власного висловлювання.

Науковець С. Фоломкіна поділяє вміння в іншомовному читанні на вміння, що забезпечують повноту розуміння тексту (вміти розуміти інформацію на рівні змісту, отримувати уявлення про характер інформації, її тему) та вміння, що

уможливлюють обробки вилученої інформації (аналізувати, оцінювати прочитане, інтерпретувати) [218].

Аналіз добору навчального матеріалу [29; 31; 34; 38; 51; 56; 66; 70; 75; 76; 91; 92; 123] дозволив виокремити критерії, які сприятимуть організації процесу навчання англійського писемного мовлення студентів: 1) професійної спрямованості; 2) доступності; 3) інформативності; 4) автентичності; 5) жанрової достатності; 6) відповідності комунікативним потребам та інтересам студентів; 7) культурологічної цінності.

Критерій професійної спрямованості полягає в цьому випадку в урахуванні на занятті з ІМ професійних інтересів майбутніх фахівців і зумовлює відбір лексичного мінімуму, необхідного для пояснення студентам мовного матеріалу, який повинен відповідати їх потребам. Видавнича справа сьогодні включає друковані, електронні ЗМІ, тому преса, Інтернет, телебачення та радіо значно впливають на характеристики текстів і на особливості їх сприйняття аудиторією. Сфера повідомлень професійного типу передбачає особливу мову і стиль, виклад професійних і наукових новин у виданнях. Тексти для навчання писемного мовлення варто добирати з точки зору змісту, освітньої та пізнавальної цінності, комунікативної та професійної значущості. Професійна спрямованість текстів залежить від професійної орієнтації студентів, для яких текст призначається, тому варто мати чітке уявлення про професійну орієнтацію студентів, особливо про обсяг їхніх знань. При відборі та організації системи професійно зорієнтованих текстів важлива тематика ситуацій (див. під. 1.3).

У відборі навчального матеріалу необхідно враховувати обґрунтованість вибору конкретного матеріалу (див. під. 2.1), його роль у вирішенні проблем міжпредметного характеру та можливість використання професійно орієнтованого матеріалу в навчальній і професійній діяльності. Студенти повинні розуміти структурні та лінгвостилістичні особливості певного жанру, вміти відібрати лексичні одиниці та граматичні явища для створення писемного продукту. Формування навичок та вмінь для поширення інформації про подію в

деталізованій формі вимагає від фахівця розвинених умінь написання текстів інформаційних та рекламних жанрів.

Критерій доступності тексту для сприйняття є надзвичайно важливим, особливо з огляду на те, що студенти на 2-му курсі ще не володіють глибокими знаннями із професійної сфери. Доступність тексту розділяємо на доступність за змістом, характером мовного оформлення та обсягом. У нашому дослідженні, принцип доступності реалізується також через методичну типологію жанрів. Крім того, жанрова компетентність як складова професійної компетентності формується у студентів на 1-му та 2-му курсах у межах зазначених дисциплін (див. під.1.3). Вважаємо за потрібне наголосити на доцільності використання анонсів й заміток (див. під. 2.1) з друкованих та з інтернет-видань як зразків текстів для виконання вправ. Слід брати до уваги, що в залежності від заходу, що зумовлюється професійно комунікативною ситуацією, у замітках надають інформацію про події в країні та світі або історичні події, новини у різних галузях, повідомляють про учасників зустрічі та організаторів конференції.

Критерій інформативності включає актуальність інформації, яка відображає сфери діяльності, ситуації професійного спілкування та професійну тематику. Методисти вважають інформативність тексту однією з головних вимог до його якості. Дуже важливим є використання медіатекстів, текстів масовоінформаційної діяльності та масової комунікації. Для медіатексту характерна логічна завершеність висловлювань, комунікативний намір та прагматична установка. Медіатекст включає конкретну інформацію, що виражена з метою впливу та переконання, або відображення подій, що описується. Тексти мають нести інформацію, взяту з перевіреного джерела або наукового журналу, бути пізнавальними, мати цінність у художньому, культурному плані. Новизна і важливість корисної інформації для читача виявляється стимулом у подоланні змістових та мовних труднощів, також виникає питання про цінність отриманої інформації, що містить дані щодо фактів, подій, професійної діяльності. При написанні повідомлень як жанру писемного мовлення варто враховувати аудиторію читачів, мету написання,

організацію інформації, стильові особливості. Майбутні редактори працюють з текстами різних стилів, які мають різне призначення, належать до різних тематичних розділів. Професійна важливість полягає в наданні необхідних відомостей з журналістської діяльності та цінності такої інформації, яка підвищує мотивацію студентів у розвитку якостей майбутнього спеціаліста. Необхідно пам'ятати, що змінюються інтереси у споживачів інформації, тому важливо при створенні медійного продукту враховувати інформаційні запити.

Критерій автентичності залежить безпосередньо від джерел інформації, тобто звідки здійснюється відбір навчальних матеріалів. Автентичні матеріали, взяті з періодичних видань наповнені сучасною інформацією, яка постійно оновлюється, тексти повинні бути актуальними, щоб студенти дізналися з них про щось нове та вміли застосовувати здобуті знання. Також автентичним вважають текст, що створений для передачі певного повідомлення аудиторії з комунікативною метою, це повинен бути англомовний текст, з якого студент зможе отримати корисну інформацію. Найвні критерії добору навчальних текстів визначають вимоги до них, з використанням яких буде здійснюватися навчання майбутніх фахівців професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Матеріали, взяті з реального життя, анонси, рекламні проспекти, електронні повідомлення та інші тексти, можуть розглядатися як зразки професійного спілкування і бути джерелом поповнення словникового запасу студентів та стимулювати вживання лексики у професійних повідомленнях. На думку Л. М. Горелової, до автентичних відносять тексти за фахом, які підвищують мотивацію до навчання мови як засобу розширення професійних знань:

- тексти служать для мовленнєвої активності студентів під час комунікації на основі прочитаного, забезпечуючи їх фразами для висловлювань;
- тексти є підґрунтям для формування лексичної компетентності, тобто вживання лексики в контексті допомагає конкретизувати значення слів;
- тексти за фахом виступають зразком для створення власних англомовних текстів та інших творчих завдань, а також виконують функцію опори під час продукування вторинних текстів [77].

Під час дослідження було проведено аналіз 450 текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток, які були відібрані нами із сучасних ЗМІ і було виокремлено 50 текстів у якості зразків мовленнєвого матеріалу для формування текстової та жанрової компетентностей. Варто зазначити, що на всіх етапах навчання використовуються тексти з незначними модифікаціями та випадки з метою ілюстрації прикладів деталізованого письма, яке є однією із передумов досягнення рівня B2. Додаємо інформації за допомогою стилістичного прийому «перерахування». До прикладу, в інформаційній замітці про книжковий ярмарок надано перелік відвідувачів, перелік заходів події, перелік дій, перелік цілей, нагород, презентацій та виступів (book fans, professionals in publishing industry, presentations). Вважаємо, що зроблені в навчальних цілях модифікації не позначились на жанровій структурній та змістовій будові текстів. Тексти підбиралися для формування лексичної компетентності, включаючи професійну, адже її вживання потребує конкретизувати значення слів, пояснити випадки їх використання. Текст визначається як навчальний матеріал, який має задовольнити пізнавальні потреби студентів, стимулювати інтерес до розширення професійних знань.

Критерій жанрової достатності зумовлений професійною спрямованістю навчання майбутніх журналістів та певною необхідністю дотримання методичного принципу врахування міжпредметних зв'язків (див. під. 1.3) та методичною типологією жанрів на певному етапі навчання. Ще раз зазначимо, що студентам 1-2 курсів читаються такі дисципліни: «Основи журналістики», «Інтернет-журналістика», «Електронні видання», «Теорія реклами», «Основи редагування», «Теорія та методика рекламної та PR творчості», в межах яких вони вивчають публіцистичні, інформаційні й аналітичні жанри та набувають знань щодо структури та мовностилістичних особливостей цих жанрів українською мовою. Навчальні програми з відповідних дисциплін поєднує спільна мета, яка полягає в тому, щоб ознайомити студентів із системою газетних та журнальних жанрів, вивчити особливості і призначення кожного жанру, тому цілком логічною видається думка про доцільність формування

жанрової компетентності у навчанні англійського писемного мовлення студентів 2-го курсу. Аналіз роботи щодо формування професійної компетентності журналістів засобами іншомовних періодичних видань [56; 222] свідчить про те, що організована робота з друкованими та електронними виданнями сприяє підготовці фахівців, вимагає володіння технологіями, засобами поширення інформації. Тексти заміток використовуємо у вправах для формування лексичної та граматичної навичок писемного мовлення. Вивчення жанрів друкованих ЗМІ дозволяє майбутнім спеціалістам навчитись визначати особливості текстів для розвитку умінь продукування власних текстів.

Критерій відповідності комунікативним потребам та інтересам студентів є одним з важливих критеріїв, який характеризується певним розвитком інтелектуальних здібностей студентів та швидким сприйняттям матеріалів. Професійно орієнтовані тексти відповідають інтересам студентів, оскільки вибір майбутнього фаху є наслідком зацікавленості певною сферою діяльності. Аналіз наукових робіт показує, що дослідники приділяють особливу увагу проблемі вивчення питань, які пов'язані із мотивацією навчання англійського писемного мовлення. Мотивація є рушійною силою процесу вивчення мови і необхідно врахувати це під час відбору текстів для навчання читання, так як вона стимулює вивчення мови, заохочує студентів до виконання роботи, тому підтримувати мотивацію у студентів є важливим у процесі навчання. Під час навчання писемного мовлення виникали проблеми, тому що йому не приділено достатньо уваги. Аналіз студентських робіт засвідчив недостатній рівень професійно орієнтованого писемного мовлення. Однією з проблем є неоднорідність складу груп в аспекті рівня володіння мовою та здібностей до навчання. У цьому випадку актуальність інформації може допомогти підвищити мотивацію студентів різних рівнів мовної підготовки і сприяти ефективності навчальної діяльності.

Результати письмового опитування 220 студентів свідчують, що 196 (89%) з них підкреслюють важливість текстів, що містять інформацію про зустрічі з успішними підприємцями, видатними вченими, видавцями, рекламистами та

успішними людьми, а 189 (85 %) студентів бажали відвідати ці зустрічі. Варто зазначити, що 178 (81%) студентів вважають, що потрібно частіше читати професійно орієнтовані тексти, щодо рекламних текстів, то 167 студентів (76 %) з них вважають інформацію в рекламних повідомленнях важливою та корисною. Професійно орієнтовані тексти задовольняють інформаційно-пізнавальні потреби студентів ЗВО, слугують опорою для стимулювання навчальної мовленнєвої взаємодії студентів, доповнюють знання з фаху. Комунікативна спрямованість і прагматична мета тексту виступають як фактори, які впливають на структурну і композиційну модель тексту, на вибір мовленнєвих засобів впливу на адресата. Аналіз рекламних повідомлень показує, що в них надається оцінка людей, товарів, послуг та організацій, яка має позитивний характер. Рекламна інформація розповсюджується за допомогою різних засобів. Поширене це і в галузі видавничо-поліграфічної діяльності, позаяк пропозиція нових видавничих та електронних продуктів, поліграфічних послуг постійно збільшується, а сфера їх застосування зростає разом із кількістю споживачів інформації. Роль рекламної інформації у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі полягає в інформаційній підтримці та розвитку письмової іншомовної мовленнєвої діяльності. Процес писемного мовлення тісно пов'язаний з розумовою діяльністю, яка спрямована на створення висловлювань, тому студент є мотивованим виконавцем письмового завдання, якщо воно вимагає переробити інформацію та продукувати письмові висловлювання. За результатами анкетування, 156 студентів (71%) бажать створювати свої рекламні повідомлення, а 172 (78%) хочуть писати інформаційні повідомлення.

Враховуючи критерій **культурологічної цінності**, варто відбирати матеріал, який висвітлює життєві цінності, культуру й традиції інших країн, відношення до майбутньої професійної діяльності та виховання ввічливого ставлення. Відібраний текстовий матеріал включає питання проведення виставок, форумів, семінарів, конференцій, презентацій, зустрічей з успішними підприємцями, видатними вченими, видавцями, рекламістами та відомими

особами у сферах науки та культури. Ефективність реклами залежить від реципієнтів та від сприйняття рекламних повідомлень, оскільки рекламний текст є продуктом культури, то він відтворює традиції і бажання споживачів. За результатами опитування, 163 студенти (74%) вважають, що варто читати тексти про проведення виставок, форумів, семінарів, конференцій, а 184 (84%) вважають важливою інформацію про проведення презентацій книг.

Проблему критеріїв відбору лексичного та граматичного матеріалу висвітлено у працях багатьох дослідників. **Мовний критерій** дозволяє виділити відповідну лексику з тексту з урахуванням її лінгвістичних особливостей та звернути увагу на різні структури та доцільність їх вживання у письмовій формі, що важливо для побудови граматично правильних, логічно змістовних висловлювань. Вибір лексичних одиниць відбувався із урахуванням таких загальноприйнятих критеріїв, як тематичність, частотність, семантична цінність [105; 125; 174]. Критеріями відбору мовного та мовленнєвого матеріалу є вимоги до якісного та кількісного мінімуму для навчання іншомовної діяльності [122], для формування вмій професійного англійського писемного мовлення.

У підсумку зазначимо, що при відборі навчального матеріалу пріоритетність належить таким жанрам, як анонс, інформаційна та рекламна замітки. Саме ці жанри відповідають критерію доступності, з огляду на те, що студенти на 2-му курсі ще не володіють глибокими знаннями із професійної сфери і саме зазначені жанри включають посильний навчальний матеріал, що відповідає рівню знань. Отже, використання вищезазначених критеріїв відбору навчальних текстів дозволить обрати навчальний матеріал для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні. Використання інформаційних та рекламних текстів підвищує ефективність формування як професійної, так і іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Відбір й організація навчального матеріалу сприяє оптимізації процесу формування іншомовної компетентності студентів.

2.3 Система вправ для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування

Для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні важливим є відбір навчального матеріалу та розробка системи вправ. У розробці системи вправ для навчання писемного мовлення спираємося на рівневий, компетентнісний та жанровий підходи, на принципи інтегративного навчання, взаємопов'язаний розвиток умінь у читанні та письмі, поєднанні фахової компетентності та ІКК.

У роботах різних дослідників розглядається питання створення системи вправ (І. Бім, Н. Бориско [48], Н. Гез [73], В. Скалкіна, Н. Складенко [203] та ін.). За науковцями, що досліджували проблему розроблення системи вправ, під системою вправ розуміємо сукупність типів та видів вправ, об'єднаних згідно з призначенням відповідного матеріалу та способом їх виконання [31; 57; 70; 86; 129; 201; 204; 216; 220 та ін.]. Оскільки система вправ забезпечує підготовку студентів з усіх видів мовленнєвої діяльності, то підсистема спрямована на розвиток умінь в окремому виді мовленнєвої діяльності. Створення системи вправ передбачає визначення типів і видів вправ відповідно до формування мовленнєвих навичок та вмінь у процесі формування компетентності в писемному мовленні.

Під час створення системи вправ був урахований досвід вітчизняних і зарубіжних науковців у навчанні іншомовного писемного мовлення. Результати аналізу класифікацій вправ [37; 70; 123; 125; 144; 159; 170; 198; 203; 224] забезпечили підґрунтя для створення такої системи вправ, яка сприяє навчанню професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Керуючись визначенням поняття вправи у методиці навчання, під вправою для формування компетентності у писемному мовленні розуміємо спеціально організоване в навчальних умовах виконання вмотивованих, взаємопов'язаних та спрямованих дій. Зважаючи на те, що під вправами розуміють взаємопов'язані дії, які пропонуються для виконання в порядку наростання мовних та операційних

труднощів із урахуванням послідовності формування мовленнєвих навичок і вмінь, нами розроблена система вправ відповідно до цих вимог. Вона реалізується в послідовних етапах навчання, які забезпечують досягнення мовленнєвих умінь, необхідних майбутньому фахівцю для здійснення професійної іншомовної діяльності. Передбачається, що на кожному з виділених етапів навчання є розподіл кількості вправ відповідно до цілей етапу, також важливі вимоги такі як систематичність, послідовність, комунікативність відібраного навчального матеріалу.

Відповідність відібраного навчального матеріалу є надзвичайно важливою при створенні завдань до вправ, тому необхідно відбирати той інформаційний матеріал, який є корисним для студентів та мотивує їх до вивчення і використання інформації, яку вони одержують із журналістських текстів у своїй навчальній діяльності. Мотивація навчання є необхідною складовою в процесі успішного оволодіння іноземною мовою, реалізується за допомогою матеріалів фахового спрямування та застосування реальних комунікативних ситуацій, типових для професійної діяльності майбутніх фахівців. Такими ситуаціями в розробленій системі вправ є створення повідомлень про книжкові ярмарки, форуми видавців, конференції, презентації, про зустрічі з відомими особами у сферах науки та культури.

За критерієм спрямованості навчальної дії в нашій системі представлені рецептивні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні вправи. До рецептивних вправ відносимо читання тексту зразка і його аналіз, тобто ознайомлення зі зразком анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки, особливостями композиційної структури, розвиток умінь визначення жанру тексту. Рецептивно-репродуктивні вправи передбачають читання фрагментів текстів заміток та виконання завдань на уточнення та деталізацію відповідної інформації (підгрупа вправ для розвитку вмінь деталізації тексту) та завдань на зміну жанру (підгрупа вправ для розвитку вмінь трансформації жанру).

У системі вправ для навчання писемного мовлення пропонуємо використовувати вправи з опорами або без них. До опор надаємо мовленнєвий

зразок та таблиці з необхідним матеріалом для виконання мовленнєвих дій (підстановка у зразок, розширення зразка), а також текст зразка певного жанру, який деталізується, або трансформується в інший жанр. Студенти оволодівають окремими діями, необхідними для створення нового тексту за зразком. У процесі виконання завдання варто врахувати ступінь керованості мовленнєвими діями студентів, форми організації та місце виконання.

На особливу увагу заслуговує організація самостійної роботи студентів для формування власного портфоліо, яке включає списки слів за наданими категоріями (guests of an exhibition, different activities it can provide, exhibits, program's goals, advances in the areas) та зразки текстів анонсів та заміток, які включали аналіз за схемою What – Who – When – Where – Why.

У межах нашого дослідження була розроблена система вправ для навчання написання інформаційної й рекламної замітки та виділено три етапи у формуванні компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні:

1) перший – формування жанрової компетентності в читанні англійських текстів анонсу, інформаційної та рекламної заміток;

2) другий – формування лексичних та граматичних навичок писемного мовлення в обраних жанрах, формування навички редагування, розвиток умінь деталізованого письма та трансформації жанрів;

3) третій – розвиток умінь редагування та вдосконалення вмінь написання інформаційної та рекламної заміток.

На підготовчому етапі відбувається формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні. Читання анонсів, інформаційних й рекламних повідомлень та виконання вправ приводить до формування навичок критичного мислення, які потрібні студентам для розуміння й аналізу інформації. Процес, який відбувається на цьому етапі важливий для формування навичок ідентифікації та диференціації жанрів. Проілюструємо систему вправ у таблиці 2.3.1.

**Система вправ для навчання написання анонсу,
інформаційної замітки та рекламної замітки**

I. Група вправ для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні	
1.1	<i>Підгрупа вправ для формування вмінь ідентифікації жанрів у професійно орієнтованому читанні</i>
1.2	<i>Підгрупа вправ для формування вмінь диференціації жанрів у професійно орієнтованому читанні</i>
II. Група вправ для формування мовних навичок професійно орієнтованого писемного мовлення	
2.1	<i>Підгрупа вправ для формування лексичних навичок писемного мовлення</i>
2.2	<i>Підгрупа вправ для формування граматичних навичок писемного мовлення</i>
2.3	<i>Підгрупа вправ для формування навички редагування</i>
III. Група вправ для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення	
3.1	<i>Підгрупа вправ для розвитку вмінь деталізованого письма</i>
3.2	<i>Підгрупа вправ для розвитку вмінь трансформації жанру</i>
IV. Група вправ для удосконалення вмінь написання замітки	
4.1	<i>Підгрупа вправ для розвитку вмінь редагування</i>
4.2	<i>Підгрупа вправ для удосконалення вмінь написання замітки</i>

На другому етапі виконуються вправи для формування лексичних та граматичних навичок письма. Студенти виконують рецептивні, рецептивно-репродуктивні, некомунікативні й умовно-комунікативні вправи на номінацію та диференціацію лексичних одиниць, на підстановку, на розкриття значень слів та підбір українських або англійських відповідників, на групування й складання, на пошук дефініцій та побудову словосполучень і речень. Дії відбуваються й у

текстовій діяльності, тобто виокремлення ключових слів, складання плану тексту, пошук значень лексичних одиниць.

У формуванні граматичної навички в писемному мовленні звертаємо увагу на типові для жанру замітки граматичні явища, такі як видо-часові форми дієслова активного і пасивного стану; модальні дієслова; неособові форми дієслова (дієприкметник, інфінітив та герундій); умовні речення; наказовий спосіб та сполучники зв'язку для послідовності дій. Вправи направлені на систематичну навчальну діяльність, спрямовані на засвоєння лексичних і граматичних норм у процесі вивчення іноземної мови.

Зазначимо діяльність функцій підгруп вправ на формування навички редагування та на розвиток умінь редагування, адже ці вправи водночас виконують функцію контролю сформованості мовної та мовленнєвої компетентностей в ситуації «Редагування».

Під час виконання вправ на формування навички редагування студентам надаються словосполучення та речення з помилками із завданням виправлення помилок та їх аналізу. Поділяємо точку зору методистів, які вважають за доцільне ознайомити студентів з найтипівішими помилками і пропонуємо символи, які використовуються для ідентифікації помилок з метою виконання вправ (stylistic errors (SE), word missing (Y), odd member of enumeration (OM), structure of the sentence (SS) та ін.)

На другому етапі формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні студенти виконують рецептивно-репродуктивні та рецептивно-продуктивні вправи. До групи рецептивно-репродуктивних вправ увійшли вправи, спрямовані на розвиток умінь деталізованого письма. Зазначимо, що згідно з міжнародними вимогами, випускник має розвивати навички і вміння створювати тексти різного ступеня складності, які відповідають певному стилю та жанру писемного мовлення та володіти писемним мовленням на рівні B2, основним умінням якого визначається вміння писати зрозумілі, деталізовані тексти, які пов'язані з професійною сферою.

Підкреслимо зв'язок читання та писемного мовлення у формуванні іншомовної компетентності, який зазначається в оновлених рекомендаціях до мовної освіти (2018) [247]. Студент, який володіє рівнем B1, може писати прості тексти, а студент, який володіє рівнем B2 може писати логічно пов'язані, деталізовані тексти за різними темами [247, с.75]. Фокусується увага на важливості розвитку умінь деталізованого письма, необхідно навчати писати детальні описи подій, приділити увагу зв'язку між ідеями у зв'язаному тексті, зважаючи на правила відповідного жанру [247, с.76]. При переході від B1 до B2 відбувається розширення тексту, тобто включення корисної інформації із використанням складних форм, повторення, прикладів, деяких подробиць, необхідної довідкової інформації, пояснень для більш детальної інформації. Важливо зазначити, що при розширенні тексту, додають перелік подій, дій, умов, інформацію можна перефразувати різними способами, для деталізації додають пояснення [247, с.127].

Основним умінням розвиненого письма є вміння деталізувати інформацію, конкретизувати й уточнювати її. Деталізувати інформацію означає докладно з подробицями розглядати щось або розповідати про щось [150]. Конкретизація направлена на вираження інформації в точнішій, конкретнішій формі, включає дослідження явища (поняття, події) в різноманітті дійсних зв'язків і відносин. Уточнення дозволяє розширити та пояснити надані факти. У розробленій підсистемі вправ визначаємо чотири способи деталізації:

- додавання фактичної інформації, перерахування суб'єктів події, заходів під час події, наслідків, результатів події;
- додавання оцінної лексики, використання прикметників вищого та найвищого ступенів порівняння, епітетів, порівнянь;
- уточнення інформації за допомогою означувальних підрядних речень;
- розширення текстової інформації, тобто зміна структури простого речення складносурядним реченням.

До рецептивно-продуктивних вправ відносимо вправи, які спрямовані на розвиток умінь трансформації жанру. Студенти, які володіють жанровою

компетентністю, можуть не тільки правильно визначити жанр, але й відтворити змістовну інформацію тексту певного жанру, використовуючи додаткову інформацію, а також необхідні структурні та лінгвостилістичні зміни, що відбуваються при трансформації жанру інформаційного анонсу в рекламний анонс, рекламного анонсу в рекламну замітку, інформаційного анонсу в інформаційну замітку, інформаційної замітки в рекламну замітку. Виконуються колективні, групові й індивідуальні вправи залежно від форм організації, а також від рівня сформованості ІКК студентів.

На 3-му етапі використовуємо продуктивні та рецептивно-репродуктивні вправи, які, як вже зазначалось, виконують подвійну функцію, тобто вони спрямовані на розвиток умінь редагування і водночас відбувається контроль сформованості мовленнєвої компетентності в ситуації «Редагування тексту». Контроль передбачає обов'язкову перевірку, аналіз, обговорення виконаних студентами вправ з наступним їх порівнянням та редагуванням. Підгрупа вправ направлена на локалізацію помилки, її пояснення і виправлення. Вправи містять створені з навчальною метою тексти з помилками. Студенти повинні знайти помилку й ідентифікувати її за допомогою спеціального символу. Важливо, що читаючи й оцінюючи роботи одногрупників, студенти розвивають критичне мислення, вміння писемного мовлення та професійні вміння редагування тексту.

Продуктивні вправи спрямовані на вдосконалення умінь написання інформаційних та рекламних текстів, які передбачають породження тексту відповідно до заданої комунікативної ситуації, створення власних текстів, де відбувається розвиток умінь самостійного продукування анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки без зразка.

Метою підгрупи вправ для вдосконалення умінь написання замітки є продукування текстів інформаційної та рекламної замітки в типових комунікативних ситуаціях. Слід зауважити, що розподіл вправ згідно з етапами навчання є орієнтовним і може корегуватись залежно від рівня сформованості відповідних умінь студентів. Частина вправ студенти можуть виконувати в позааудиторний час як домашню роботу.

Проілюструємо типи та види вправ у *таблиці. 2.3.2*

Таблиця 2.3.2

**Комплекс вправ для написання анонсу, інформаційної замітки
та рекламної замітки**

	Група/підгрупа вправ	Типи вправ	Види вправ
I	<p>Група вправ для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні.</p> <p>1. Підгрупа вправ для формування вмій ідентифікації жанрів та розвитку вмій професійно орієнтованого читання.</p> <p>2. Підгрупа вправ для формування навичок диференціації жанрів у професійно орієнтованому читанні.</p>	<p>некомунікативні, умовно-комунікативні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні</p>	<p>multiple choice; відповіді на питання; висвітлення подій та питань; визначення ключових слів тексту</p> <p>multiple choice; відповіді на питання; висвітлення подій та питань; визначення ключових слів тексту; визначення структури тексту; визначення основної інформації тексту</p>
II	<p>Група вправ для формування мовних навичок професійно орієнтованого писемного мовлення.</p> <p>1. Підгрупа вправ для формування лексичних навичок писемного мовлення.</p> <p>2. Підгрупа вправ для формування граматичних навичок писемного мовлення.</p> <p>3. Підгрупа вправ для формування навички редагування.</p>	<p>некомунікативні, умовно-комунікативні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні</p> <p>некомунікативні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні</p>	<p>ідентифікація значень; закріплення лексики шляхом її вибору; трансформації; групування; заповнення пропусків; multiple choice; заповнення таблиці з опорою на виділені слова; синоніми; утворення словосполучень</p> <p>заповнення пропусків; продовження речення; вибір форми допоміжних дієслів; видо-часових форм дієслова активного і пасивного стану; неособові форми дієслова; модальні дієслова; засоби зв'язку; послідовність дій; заповнення пропусків у тексті словами-зв'язками; multiple choice</p> <p>розпізнавання символів; редагування слова; редагування словосполучення; редагування граматичної форми; редагування речення</p>
	<p>Група вправ для розвитку вмій.. професійно орієнтованого писемного мовлення.</p> <p>1. Підгрупа вправ для розвитку вмій деталізованого письма.</p>	<p>умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні,</p>	<p>заповнення пропусків; multiple choice; перелік дій; завершення зразка мовлення; комбінування лексики; доповнення з опорою; використання таблиці; розширення зразка мовлення;</p> <p>multiple choice; розширення зразка мовлення; завершення зразка мовлення;</p>

	2. Підгрупа вправ для розвитку вмінь трансформації жанру.		доповнення з опорою, трансформація жанру: (анонс – замітка – реклама);
III	Група вправ для вдосконалення вмінь написання замітки. 1. Підгрупа вправ для розвитку вмінь редагування. 2. Підгрупа вправ для вдосконалення вмінь написання замітки.	умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, комунікативні	редагування тексту; редагування з символами; редагування без символів; переклад з редагуванням продукування текстів інформаційної та рекламної замітки в типових комунікативних ситуаціях

Наведемо приклади до кожної із зазначених груп вправ у розробленій системі вправ.

I. Група вправ для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні

1.1. Підгрупа вправ для формування вмінь ідентифікації жанрів у професійно орієнтованому читанні

Вправа 1

Мета: ознайомити студентів з характерними особливостями жанрів.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Match the genres with their definitions.

1. Advertisement 2. Notice 3. Announcement 4. Annotation

a. is a statement made to the public or to the media which gives information about something that has happened or that will happen.

b. is a public notice, especially in print or the action of making generally known; a calling to the attention of the public.

c. is a paid announcement, as of goods for sale, in newspapers or magazines. It is built according to formula (attention, interest, desire, action).

d. is a note that is added to a text or diagram, often in order to explain it.

Вправа 2

Мета: визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру анонсу.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Study the structure of an announcement. Then read the extract, choose the phrases corresponding to the points (1-6) and complete the table.

The structure of the announcement:		
1.	information about the exact date	
2.	information about the exact time	
3.	information about the place	
4.	reasons of the event	
5.	the audience of the event	
6.	organisers of the event	

September 05, 2015

National Book Festival

The Library of Congress National Book Festival is an annual literary event that brings together best-selling authors and thousands of book fans for author talks, panel discussions, book signings and other activities. It was created by Laura Bush and Librarian of Congress James H. Billington at the suggestion of Mrs. Bush, who had created the Texas Book Festival.

To mark this anniversary, as well as the 200th anniversary of the Library's acquisition of Thomas Jefferson's personal library, the festival has as its theme Jefferson's quote, "I Cannot Live Without Books."

Doors to the Convention Center will open to the public at 9am.

NOTE: No outside food or drink may be brought into the Convention Center. Free & open to the public Washington Convention Center Washington, DC.

Вправа 3

Мета: визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру тексту (інформаційна замітка).

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Read the text, analyse its structure (introduction, main part, conclusion) and answer the questions in written form.**

What are the main points of the main body?

What techniques for attracting the reader's attention the writer used (direct address, a rhetorical question, background information)?

<i>Introduction</i>	
<i>Main part</i>	
<i>Conclusion</i>	

Вправа 4

Мета: розвиток умінь оглядового читання та визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру рекламна замітка.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Study the structure of the advertisement. Read the extract and choose the phrases corresponding to points (1-6). Write down the answers and complete the table.**

1.	the headline	
2.	Subheads	
3.	body copy	
4.	Slogans	
5.	Logos	

1.2 Підгрупа вправ для формування вмінь диференціації жанрів у професійно орієнтованому читанні

Вправа 1

Мета: розвивати у студентів уміння диференціації жанрів у процесі оглядового читання.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: а) **Read the texts. Write headlines for extracts.**

б) **Study the extracts and define the subject and genre of extracts. Complete the table. Compare your ideas in group.**

<i>the subject / genre of the text 1</i>	
<i>the subject / genre of the text 2</i>	
<i>the subject / genre of the text 3</i>	
<i>the subject / genre of the text 4</i>	

Вправа 2

Мета: розвиток умінь диференціації жанрів в процесі оглядового читання та визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру наданого тексту.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Read the text «The Gutenberg-e project: opportunities and challenges in publishing».** Complete the table. Determine the genre of the text.

<i>Who</i>		
<i>What</i>		
<i>When</i>		
<i>Where</i>		
<i>Why</i>		

Вправа 3

Мета: розвиток умінь оглядового читання та визначення жанру та структури даного тексту.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the extract. Complete the table defining the introduction, the main body and the conclusion of the extract. Determine the genre of the text.

1.	information about the exact date	
2.	information about the exact time	
3.	information about the place	
4.	reasons of the event	
5.	the audience of the event	
6.	organisers of the event	
<i>Introduction</i>		
<i>the main body</i>		
<i>conclusion</i>		

Вправа 4

Мета: розвиток умінь оглядового читання та визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру наданих текстів.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the extracts. Complete the table with information in English.

Compare your answers with your classmates. Determine the genre of the texts.

		Text 1	Text 2
1.	information about the exact date, time		
2.	information about the exact place		
3.	the audience of the event		
4.	reasons of the event		
5.	the main part of the event		
6.	organisers of the event		

Text 1**XV Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині»**

15–17 травня 2014 року Міністерство культури України, Одеська національна наукова бібліотека та Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів за підтримки Одеської обласної державної адміністрації проводять XV Всеукраїнську виставку-форум «Українська книга на Одещині». Програма виставки-форуму передбачає широкий спектр інформаційно-реklamних заходів. Серед них: презентації нових видань, видавництв, видавничих проектів; «круглі столи», конференції, зустрічі з видавцями, діловими людьми, поетами і письменниками; майстер-класи; семінари для бібліотечних працівників. Програма XV Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» передбачає також проведення виїзного свята української книги в одному з районів Одеської області, благодійної акції – передачі книг у бібліотеки, дитячі будинки, школи-інтернати. Для участі у зазначеному заході запрошуються поліграфічні та видавничі підприємства.

Додаткова інформація за телефонами.

Text 2**Educational Publishing: Building Minds for Tomorrow's World in London**

16th September 2015

The International Publishers Association's Educational Publishers Forum have launched a new Educational Publishing Manifesto. Educational Publishing: Building Minds for Tomorrow's World, highlights the value and benefits of educational publishing as well as making Policy Recommendations on how to ensure quality and growth in the industry. A healthy educational publishing industry is a vital asset to any democratic society and an essential element of a competitive knowledge based economy. Educational Publishers perform a vital role by producing of high quality materials for schools, colleges, universities, training courses etc. to nurture and strengthen the minds of learners globally. To facilitate continued growth and quality in educational publishing governmental support will be required for the following

manifesto recommendations: Encourage an Open Market. Enable and Support investment. Professionalise Curriculum Change.

To find out more information www.publishersforum

Вправа 5

Мета: формування англомовної жанрової компетентності у читанні.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the extracts. Match the beginnings and the endings. Determine the genre of the texts.

II Група вправ для формування мовних навичок професійно орієнтованого писемного мовлення

2.1 Підгрупа вправ для формування лексичних навичок писемного мовлення

Вправа 1

Мета: формування лексичних навичок.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: a) Arrange the words and word-combinations according to stylistic classification of vocabulary.

Colloquial layer	Neutral layer	Literary layer

Words: chat intercourse event center book swallows go on talk
assembly continue book fans pull together proceed bring together
get-together book lovers discussions assemble

Вправа 2

Мета: формування навичок вживання лексичних одиниць у жанрі інформаційної замітки.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the texts below and for each of the empty spaces (1-7) choose and write down the correct answer (a, b, c).

The Library of Congress National Book Festival is an annual 1_____ event that brings 2_____ authors and thousands of book fans for author talks, panel 3_____, book 4_____ and other activities. It was created by Laura Bush and Librarian of Congress James H. Billington at the suggestion of Mrs. Bush, who had created the Texas Book Festival. To mark this 5_____ of the Library's acquisition of Thomas Jefferson's personal library, the festival has as its 6_____ Jefferson's 7_____, "I Cannot Live Without Books.

1. a. artistic	b. literary	c. cultivated
2. a. buying	b. creating	c. best-selling
3. a. discussions	b. analysis	c. argumentations
4. a. readings	b. signings	c. proofing
5. a. recognition	b. achievement	c. anniversary
6. a. theme	b. topic	c. point
7. a. reference	b. quote	c. excerpt

Вправа 3

Мета: пояснення професійної лексики.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Match the words with their definitions.

1. Advertising	<i>a) to prepare (text) for publication by checking and improving its accuracy, clarity</i>
2. Slogan	<i>b) a person or company that prepares and issues books, journals, music, or other works for sale</i>
3. Article	<i>c) is a handwritten or typed document, especially a writer's first version of a book before it is published.</i>
4. Editing	<i>d) a piece of writing that is published in a newspaper or magazine.</i>
5. Manuscript	<i>e) is a particular type of literature, painting, music, film, or other art form which people consider as a class because it has special characteristics.</i>

6. Publisher	<i>f) the activity or profession of producing advertisements for commercial products or services</i>
7. Genre	<i>g) something that completes or enhances something else when added to it</i>
8. Supplement	<i>e) is used in advertisements and by organizations who want people to remember what they are saying or selling.</i>

Вправа 4

Мета: вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який за ознаками відповідає нормам жанру рекламної замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово

Інструкція: **The event organiser has written the text but some words have not been translated. Read this extract. Translate the words and word combinations. Determine the genre of the extract.**

T-REX is the country's main platform for _____ (презентація) of new _____ (продукти) and all the latest _____ (розробка) in the field of advertising production _____ (технологія), exchange of _____ (досвід) and learning needs of its _____ (клієнти). Visitors are owners, managers and _____ (технологи друку), advertising and production companies and _____ (видавництва) have traditionally come to the trade show _____ (в пошуках) of all that is new that has emerged over the years in the _____ (ринки друку). In addition to the _____ (стратегічні) objectives of the participating companies, **T-REX** is an _____ (ефективні) sales tool. Every year, big amount of _____ (обладнання) is sold directly from the stands. This confirms the effectiveness of the event and is a _____ (сильний) argument in favor of the decision _____ (брати участь).

Вправа 5

Мета: вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який за ознаками відповідає нормам жанрів анонсу, інформаційної замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: You have recently got a job in a joint American-Ukrainian Publishing House. Check your knowledge of the terminology. Arrange the words in the table according to the area. Work in pairs.

<i>Event</i>	<i>Activities</i>	<i>Participants</i>	<i>Publishing products</i>

Book Festival brochure Ceremony bestseller coordinate National Book Award booklet Seminar interchange representatives clients dictionary promote arrange negotiate encyclopedia National Book Conference edition guideline press agents recipients acquire photographers companions establish directors guests brand managers newspaper acquisition customers exhibit proceedings Book forum supplement addition issue of publication visitors market researcher manuscript customers leaflet agencies symposium the Fine Art Competition

Вправа 6

Мета: формування лексичної навички у написанні замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: competition game, письмово.

Інструкція: Divide into four groups.

a) Fill the empty cells in the table with the words derived from the verb.

Verb	Nouns	Adjective
to spread		
to mark		
to experience		
to surprise		
to imagine		
to value		
to reward		
to merchandise		
to forward		

b) Choose the words from the table and write different examples of word combinations for these models: AN, NN, VN. The team which has more written combinations of words is a winner of the competition.

eg. Advertising **experience**; to create a slogan

Вправа 7

Мета: вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який за ознаками відповідає нормам жанру рекламної замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: *competition game*, письмово.

Інструкція: *Divide into four groups.*

Read the adjectives and complete the table. Then translate them into Ukrainian.

profitable independent remarkable unusual powerful admirable
uncommon unforgettable rewarding mysterious outstanding

PREFIX	STEM	SUFFIX
1.		
2.		

In teams choose the words from Table and write different examples of word combinations with these adjectives. The team which has more written words is a winner of the competition.

Вправа 8

Мета: вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який за ознаками відповідає нормам жанру замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: *competition game*, письмово.

Інструкція: *Divide into four groups. Read the words and complete the table by adding synonyms.*

<i>Additional</i>	
<i>Circulation</i>	
<i>Unique</i>	
<i>Available</i>	
<i>Continuously</i>	

<i>Various</i>	
<i>Formerly</i>	
<i>To regard</i>	
<i>Overall</i>	
<i>International</i>	

Regularly possible to remark edition exclusive steadily usable different
 cosmopolitan first transmission constantly supplementary rare
 reachable total extra uncommon different particular spread usable
 accessible earlier reachable numerous distinct originally global
 comprehensive to view worldwide to observe universal before.

b) Choose the words from Table and write different examples of word combinations with these adjectives. The team which has more written words is a winner of the competition.

2.2 Підгрупа вправ для формування граматичних навичок писемного мовлення

Вправа 1

Мета: формування граматичних навичок писемного мовлення.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально.

Інструкція: Read the texts below and for each of the empty space (1-7) choose the correct answer (a, b, c, d). Determine the genre of the text.

Your unique brand should 1..... of as your fingerprint, everything you 2.....or touch must leave customers and prospects with a memorable and unique customer experience. 3..... from business cards to product catalogs, Studios will 4..... your entire campaign 5.....customers in a way that has a permanent impact on them. Our team of merchandising experts 6.....in selling your products in an exciting way on a variety of print promotion formats. Studios will create one-of-a-kind designs that 7.....your needs, we know how to ensure your messaging 8.....

	a	b	c	d
1.	think	thought	be thought	to think
2.	put out	put up	put off	put in
3.	rang	ranging	ring	to ring
4.	be ensure	can ensure	have ensured	ensure
5.	engages	engage	engaging	to engage
6.	skilled	are skilled	skilling	have skilled
7.	fit	fiting	fits	fited
8.	emphasize	emphasized	have emphasized	is emphasized

Вправа 2

Мета: формування граматичних навичок писемного мовлення у жанрі рекламної замітки.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально.

Інструкція: **Underline the correct form of words. Determine the genre of the text.**

We offer an **exceptional** / **exceptionally** professional and competitive web print and sheet-fed service and our commitment to **ongoingly** / **ongoing** technological investment ensures that our print and **finished** / **finishing** facilities rival the very best in Europe. Our highly skilled team **are proud** / **prouds**_to **have worked** / **working** with many of the finest businesses and organisations in the UK; from international media publishers to local authorities, national charities to central government departments and regional companies to **insurance** / **insuranced** giants. We promote and encourage positive **environmental** / **environmentally** change with a progressive approach to **recycling** / **recycle**, energy conservation and waste management. Our customer service is about **exceed** / **exceeding** expectations, so whether we're printing millions of catalogues for a huge national retailer or a short run of calendars for a small local business, we deliver the same expert care and attention – on time. Our quality **come** / **comes** as standard.

Вправа 3

Мета: формування граматичних навичок вживання Infinitive, Participle, Gerund.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна .

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Choose the correct verbal (Infinitive, Participle, Gerund).

1. It has remembered / to be remembered that the choice of books is often dictated by the needs of one's vocation.
2. Suppose one wants to read a novel, it is best beginning / to begin with the works of well-known and established writers.
3. It has been published / publishing continuously since its first issue in 2000.
4. They have questionnaires, resources, and ways to help you connect to other business-starters, as well as step-by-step guides to getting / to get your business.
5. The importance of reading the classics is that one will develop the habit of be satisfied / being satisfied only with the best of everything.
6. Surrounded by books as the student is, he is more like to be attracted / to attract to those books which on his prescribed course of study than general reading
7. The paper takes an interdisciplinary stance by giving examples from technology enhanced learning research and to borrow / borrowing from literature in social, natural and computing sciences.

Вправа 4

Мета: формування граматичної навички вживання дієслівних форм.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Put the verbs in brackets into the correct form.

On 20 April, 2016 in Kiev for the eighth time will take place iForum – the biggest offline-conference in Ukraine. iForum committee 1..... (start) its work and forms the most interesting topics for the streams and sections of this year. We will declare accepting applications for the reports together with names of streams and then begins the most interesting - formation of the program iForum-2016. Ukrainian forum of netizens is a social movement 2..... (create) by a group of enthusiasts. It 3.....

(dedicate) to the problems of Internet development and covers the whole range of related issues. The original idea of iForum was 4.....(gather) all netizens of the country in one place for a cup of delicious coffee. In 2009 the idea was so actual that the meeting visited more than 1,000 people. And in 2011 the number of participants – 3743 people – 5..... (consider) as a record for profile UA.net offline-events, as a result iForum 6.....(recognize) by the National Registry of Records as the largest conference in Ukraine. In 2013 iForum gathered more than 7000 participants from Ukraine. Over 50 leading Ukrainian and international Internet companies placed their stands and 7.....(present) a large number of local startups. In 2015 in our opinion we performed an extraordinary thing: we 8.....(not just manage) to organize iForum at such a difficult time for the country, but also gathered on it over 5000 participant. We are sincerely grateful to everyone who 9.....(participate) in this event and look forward 10.....(see) everyone again.

2.3 Підгрупа вправ для формування навички редагування

Вправа 1

Мета: ознайомлення із символами редагування.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: In your future professional work you should know the essentials of text editing. Study the abbreviations and their decoding. Complete the table with the abbreviations.

WO Prep Sp Tt SS OM Gr WW T Y P SE

	<i>Word order</i>		<i>Preposition</i>
	<i>structure of the sentence</i>		<i>Grammar</i>
	<i>wrong word</i>		<i>Word missing</i>
	<i>stylistic error</i>		<i>Spelling</i>
	<i>Tautology</i>		<i>Odd member of enumeration</i>
	<i>Tense</i>		<i>Punctuation</i>

Вправа 2

Мета: контроль сформованості мовної компетентності, формування навички редагування.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: In your future professional work you should know the essentials of text editing. Study the abbreviations and their decoding. Then correct the mistakes in the given phrases.

Word order(WO), structure of the sentence (SS), wrong word (WW), stylistic errors (SE), preposition (Prep), Grammar (Gr), Word missing (Y), spelling (Sp)

1. the project reached the follow conclusions **Gr**
2. affordability innovationi implementation in business projects **Sp, Y**
3. can target your message for the right markets, groups and individuals **Prep**
4. contributions from both established and emerge artists **WW**
5. growing in publishing expectations **WO**
6. these models exceed of expectations **Prep**
7. publishing staff collaborates in to create new models of writing **Gr**
8. will enable the project good 'zine **WO, SE**
9. to contribute dissemination of screen printing **Y**

Вправа 3

Мета: контроль сформованості мовної компетентності.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Correct the mistakes in the given phrases.

a print variety of promotion formats

lasting create impresions

a memorable and uniqu experience customer

merchandise experts

in selling your products an exciting way

ensure engages your entire campaign customers

case modeling question strategies geared an online to environment testimonials sharing and examples of sucesful strategies

Вправа 4

Мета: контроль сформованості мовної компетентності.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Correct the mistakes in the given sentences.**

1. It was a unique forum experiences were shared **Y** and best practices were formulated.
2. Attract visitors to your company profile the exhibitor director (**WW**).
3. Gather people together **Gr** and creating the space for them to make connect is what we're about **WW**.
4. The event attracted the world's leading publishers **Gr**, offer a vital platform to discuss the most important challenges **Gr** facing the industry.
5. The place **Prep** was packed full publishers, culture and all round inspire **Gr**, packed **Y** theatre adaptations of books to world-class education and research community.
6. That the three days includes of the Fair itself as well as other opportunities **WO** throuhout the year, including our meet-ups, seminars **Sp** and events which take place all over the world.
7. A programme week-long presentations **WO**, **Y**, debates, workshops and networking events addressed the major trends impact publishing **Gr**, with a focus on the sector digital future **Gr**.

Вправа 5

Мета: контроль сформованості мовної компетентності.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Correct the mistakes in the given sentences.**

1. A competent advisory team ready provide an effective and impartial review process. (**Gr**, **Gr**)

2. Topics include model case question strategies geared to an online environment. **(Gr, T)**
3. Publishers are conscious of the need to attract a wider range of people so that its workforce remains innovative, dynamic and successful. **(Sp, Gr, Sp)**
4. We have the delight to inform you that we are introducing a multi-disciplinary research journal. **(Gr, T)**
5. His newspapers have won numerous regional and national awards for investigative reporting and general excellence. **(Y, Prep, Sp)**
6. Whether you are a new exhibitor, or return for another year, check out our advice. **(Gr, Prep,)**
7. Gathering together people and creating the space for them to make links is what we're about. **(WO, Gr, WW)**

Вправа 6

Мета: контроль сформованості мовної компетентності.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Correct the mistakes in the given sentences

<i>S e n t e n c e</i>	Mistake
1. Opportunities discussed at Conference explored the science of metadata case studies, lending, standards, best practices, what's coming next.	T, P
2. In the industry network with your peers and share ideas with digital industry representatives from around the world there is no better place.	Gr, SS
3. Sessions and speakers will provide takeaway information and insights that will benefit members of the industry are exploring more effective and efficient way manage their businesses.	Y, Gr
4. The Channels programming topics will include retail, education, online communities, international, mobile, garment decoration, websites, content usage, digital platforms.	OM, Sp
5. For those who want expand their digital knowledge and expertise and be in the know on cut edge technology and business initiatives, make sure you join executives and professionals across the publishing industry at our new venue where there is networking for plenty of space with your digital colleagues, sponsors and the many experts who will be the conference.	Gr, WW
6. The Digital Book Conference attracts attendees from over 20 countries and all attendees are senior executives director level with decision make and buying power.	Sp, Gr

III Група вправ для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення

3.1 Підгрупа вправ для розвитку вмінь деталізованого письма

Вправа 1

Мета: повторення мовного матеріалу.

Тип вправи: некомунікативна, продуктивна .

Спосіб виконання: competition game, письмово.

Інструкція: **Divide into two groups. The members of each group in turn write a word in accordance with the given categories. The team which has more written words on the blackboard is a winner of the competition. Add the word list to your portfolio.**

(guests of an exhibition, different activities, exhibits)

Вправа 2

Мета: розвиток умінь деталізованого письма в написанні анонсу.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно- продуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Using the scheme of writing announcements (Who, What, When, Where, Why) and the words of Ex.1 write an announcement about the exhibition.**

Вправа 3

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, використання способу перерахування.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Make the given information more detailed using words and word combinations from the table. Add the words and the text to your portfolio.**

1. We invite you with works that illustrate projects,.....,.....,.....
that describe significant advances in the areas of Mechanical Engineering,.....
2. The International Conference welcomes many guests: publishers,.....,.....

3. Organizers of the International Conference «New technologies in Publishing» will prepare varied programme such as.....,
4. The goals of the International Conference will be to promote the discussion of professional issues,.....

Computer Engineering, research results, Information Technology, VLSI Design and Technology, electronic publishing through standards; surveying works, technologies related to electronic publishing, Electronics and Communication Engineering, industrial experiences, demonstrations of proven technology, exchange best practices

Вправа 4

Мета: розвиток умінь деталізованого письма у написанні замітки.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Using the information of Ex. 3 write a notice about the International Conference «New technologies in Publishing».

Вправа 5

Мета: розвиток умінь деталізованого письма за допомогою способу додавання лексики з оцінним значенням.

Тип вправи: умовно комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Make the given information more detailed using the table.

1. The event is created for _____ audience , _____ visitors, _____ residents.
2. We're committed to delivering _____ **digital colour printing**.
3. Program's goal is to play an active role in the _____ development and in _____ contribution to the _____ technologies.
4. The exhibitions continues to be a _____ **light in Innovation**.

- Innovative
- eminent
- considerable
- significant
- successful and experienced

- high quality, fast, competitive short run
- well-known and respected
- leading
- outstanding and extremely good

Вправа 6

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, використання способів деталізації.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Your printing company is going to participate in The International Digital Publishing Forum (IDPF). You want to inform the potential visitors about the event. Write an announcement and a notice about this exhibition. Complete the sentences, using some information from the table.**

1. International Digital Publishing Forum is the global trade and standards organization offered unprecedented access to thousands of digital books,.....
2. The IDPF will be dedicated to the development
3. The work of the IDPF will promote electronic publishing
4. The IDPF will benefit creators of.....
5. The IDPF will provide the discussion of
6. The IDPF will maintain the global trade
7. The IDPF will welcome software and reading system developers, booksellers,....

For ideas:

<i>and promotion of electronic publishing and content consumption.</i>	<i>newspapers, journals and magazines</i>
<i>applications and products.</i>	<i>content, makers of reading systems and consumers.</i>
<i>standards, other types of content as digital publications, compliant reading device and applications</i>	<i>issues and technologies related to electronic publishing.</i>

Вправа 7

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, усвідомлення способів деталізації.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Add some information to the underlined words using attributive clauses.

Model: iForum, which is the biggest offline-conference in Ukraine for the eighth time is held in Kiev.

1. The International Publishers Association, the Publishers Association (UK) are proud to announce that **the International Publishers Congress** will be held in London on April 10-12.

2. **The Congress** is expected to become a leading light in innovation, creativity and publishing excellence

3. **London Book Fair** offers a platform for debates and discussions.

4. A week-long **programme** will promote exchange of innovative ideas.

5. **Richard Mollet** said that “We are thrilled to attract the international publishing community to London”.

6. **Jacks Thomas** said “Congress **delegates** are in for a treat! London is a great city to visit”.

Вправа 8

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, використання способів деталізації.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Study the information for announcement. Using the Table add some details to the underlined word, create a slogan for the advertising announcement.

In pairs check your text.

InnoTech Ukraine Exposition –new IT-technologies in education field

From 9 till 11 April the first Ukrainian forum of innovative technologies will take place in Kyiv. It gets together **several technological fields**. Forum is aimed to show **the opportunities for innovations** in Ukraine and **rise innovation activities**. Participants will discuss **many vital problems**. Visitors are expected to meet interesting speaker, **world-renowned developers**. Detailed forum program you can find on site InnoTech Ukraine.

smart-technologies, robotics technology, innovations in medicine and education; how new technologies can influence education; innovative approach; successful projects, well-known tech devices makers, foreign experts etc.

Вправа 9

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, використання способів деталізації.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **You are going to write the advertisement for the online magazine. Study the table, make up the sentences, put them down in a logical order. Correct grammar forms.**

Welcome to **a grand opening of the exhibition** of contemporary art entitled «Painting forever!»

The exhibition «Painting forever!»	Feature	well-known artists' books, bright catalogues, rare publications
The international event	Visit	the unique works where you can find many famous and prominent authors such as Nader Ahriman, Matthew Antezzo, Wolfgang Betke
We recommend	Be	a place for cultural and spiritual communication, successful and promotional organization of events (lectures, meetings, concerts)
«Painting forever!»	Hold	a permanent exhibition of the author's concept of pictures and posters.
Programme of activities	Showcase	contributions from both established and emerging artists, some of whom are exhibiting for the first time
The gallery	Address	September 17, 20..., 6-9 pm within the Berlin Art Week.
The works	Include	topics that are genuinely specific to painting, such as light and composition, but also investigate the materiality of painting and explore the possibilities panel painting offers.

Вправа 10

Мета: розвиток умінь деталізованого письма, спосіб уточнення інформації.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Your printing company has participated in the exhibition «International Screen Print» and you need to make a notice about it on the website. Answer the questions. Organise information in a logical order. Add details using the table for ideas.

The International Screen Print is specialised in screen print works.

1. Who organised the International Screen Print?
2. When and where did the International Screen Print take place?
3. Who visited the event?
4. What activities did the ISP provide?
5. What are the expected results?
6. What prizes were awarded at the International Screen Print?

For ideas:

to make their own books and graphics	advancement of printing technology
to create design and illustration	art and educational and intellectual activities
Grand Prize and other prizes	to implement innovative ideas into practice
to expect a wide variety of submissions through public offering	graphic designers, market researchers, publicists
to share ideas on various aspects	artist bookmakers
to contribute to dissemination of screen printing	various aspects including artistic quality and artistic expression

3.2 Підгрупа вправ для розвитку вмінь трансформації жанру

Вправа 1

Мета: аналіз особливостей лексики рекламних заміток.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Study the guidelines for creating advertisements and complete the table with word combinations corresponding to the underlined characteristic features of advertisements.

1. One of the main features of the advertisements is their **persuasive character**, their attempt to win new converts to a good, service or idea.
2. The whole aim of advertising is to cause an immediate action or to make us more favourably disposed in general terms to the advertised product.
3. The role of the headline is **to attract attention** to the advertisement – that is it tells whether the advertisement’s subject matter interests the reader.
4. The text should explain how the product or service being advertised satisfies the consumer’s need and it may **concentrate on one or several benefits** as they relate specifically to the target audience.
5. The text immediately explains or develops the headline and the visual in a straightforward attempt to sell the product and it emphasizes **the reason the consumer should buy it.**

Words and word combinations of persuasive character	Words and word combinations to attract attention	Words and word combinations describing benefits	Words and word combinations giving the reason for attending the event

advancement of printing technology, a vibrant program of workshops, the latest developments in the field, Don't miss a chance to, the major trends, You can verify your designs, impacting publishing, professional solutions, Exhibit and sell your products, the world's leading publishers, to promote, electronic publishing, to virtually test the behavior of product designs, catalogues, award-winning, get more information, to exchange experience, rare publications, promotion of electronic publishing, to get additional profit, networking events, renowned artists, a programme of presentations, promotion of content consumption.

Вправа 2

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація інформаційного анонсу в рекламний.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Study the announcement. Add promotional information to the underlined words. Transform the informational announcement into an advertising one. In pairs check your transformed texts.

From 6 till 12 June Ukrainian forum of technologies will take place in Kyiv. It gets together technological fields. Forum is aimed to show the opportunities for innovations in Ukraine and rise innovation activities. Participants will discuss many problems. Visitors are expected to meet speaker, developers. Detailed forum program you can find on site InnoTech Ukraine.

Вправа 3

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація інформаційного анонсу в інформаційну замітку.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the advertising announcement. Transform it into the informational notice by changing some information and the tense forms. You may use the material from your portfolio.

The Council for the Development of Social Science Research is pleased to invite all participants at the 2010 Cape Town Book Fair (CTBF), taking place from 30 July to 2 August at the Cape Town International Convention Centre, to the exhibition of its books, monographs, journals and other publications. The Cape Town Book Fair is presently the largest book event. The 2009 edition featured over 266 exhibitors from all over the world, including Town Book Fair, and this year's edition promises to be much bigger as the book fair continues to grow annually. You can see recent publications at the Book Fair.

Вправа 4

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація інформаційного анонсу в рекламну замітку.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: You have got the task to repair the text of the informational announcement and transform it into an advertising notice.

Welcome to The Herald digital edition, where you can read the paper anytime, anywhere in the world. This Digital paper is available to you at home, work or on holiday, it is the same as the printed newspaper in Scotland. The News, Sport and Business sections, and the supplements are laid out just as in the actual paper, in a page-turning format which provides an enhanced reading experience with multiple zoom levels and full-screen reading mode options available. Readers will also have the option to share content, search archives and download editions to read offline.

Вправа 5

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація рекламного анонсу в інформаційну замітку.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Transform the text of the advertising announcement into an informational notice.

The magnificent bookstore «E» invites knowledgeable participants to a breathtaking press conference, which will be held on Saturday, December 9 at 14:00. The brilliant event will take place at the premises of the bookstore «E» at the address Lysenko street, 3, Kyiv. The topic for communication will be «Advantages and disadvantages of e-books». During the press conference, the intellectual speakers will also report on the progress of the educational project «What is an e-book and when e-book was created».

Вправа 6

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація рекламного анонсу в рекламну замітку.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Read the advertising announcement about «Forum of publishers». Translate it and then write an advertising notice about it in English. Mind that the advertising notice must be well organised in a logical order.

Кожного вересня, 22 роки, Львів перетворюється на справжнє місто Літератури. Такої концентрації читань, презентацій та літературних проєктів ви більш ніде не зустрінете. Мова про найбільшу книжкову подію України. Форум видавців проходить у Львові з 10 по 13 вересня 2015 року. Цьогорічна програма Форуму налічує 1285 подій, що проходять на більш ніж 60-ти різних локаціях міста. Львівський форум стає головною бібліотечною конференцією країни, залучаючи все більше іноземних учасників. Проводиться спільно з Українською бібліотечною асоціацією.

Вправа 7

Мета: розвиток умінь трансформації жанру, трансформація інформаційної замітки в рекламну замітку.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: After visiting «The Frankfurt Book Fair» you made notes about it. Read them again and using the needed information transform the text of informational notice into the advertising notice.

Festival «Book Arsenal» represented Ukraine at the Frankfurt Book Fair, which lasted from 13 to 16 of October. The initiative group of the Art Arsenal organized the stand of our country. The Ukraine's stand at the Frankfurt Book Fair were 40 local publishers: «Spirit and Letter», «Fundamentals», «Publisher». The event involved writers and book publishers. Also their program consisted of discussions.

IV Група вправ для удосконалення вмінь написання замітки

4.1 Підгрупа вправ на розвиток умінь редагування

Вправа 1

Мета: контроль сформованості мовленнєвої компетентності.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Yesterday you wrote some sentences for the announcement. After reading your colleague asked you to make some corrections. Edit the text, paying attention to the given abbreviations:

stylistic errors (SE) Word order(WO) WW wrong word, Tautology (Tt), T Tense, Odd member of enumeration (OM), P punctuation, The structure of the sentence (SS), Prep preposition, Gr Grammar, Y Word missing, Sp spelling

Sessions and speakers will provide takeaway information and insights that will benefit members of the industry are exploring more effective and efficient way manage their businesses.(Y, Gr) The Channels programming topics will include retail, education, online communities, international, mobile, data, garment decoration, websites, content (ebook) usage, digital platforms and more. (OM, Sp). Opportunities discussed at IDP DigiCon explored the science of metadata case studies, lending, standards, best practices, what's coming next and much more. (Style, T, P) In the industry network with your peers and share ideas with digital industry representatives from around the world there is no better place. (Gr, SS) The Digital Book Conference attracts attendees from over 30 countries and over 60% of all attendees are senior executives director level with decision making and buying power. (WO) This conference sells out annually so do not miss out! (Sp, Tt)

lease join us for a week of International Literature. Hundred publishers will be exhibiting over 10,000 books in different languages.(WW, Prep)

Вправа 2

Мета: контроль сформованості мовленнєвої компетентності.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: Your colleague has written the sentences for the notice. There are several mistakes in the text. Correct them.

1. Thank you for exhibiting at The 20... BookExpo. The 20... BookExpo rave about, both during and after the fair, for what a positive experience it was attendees and exhibitors alike.	T, Prep
---	--------------------------

2. Pavilions brought extra attention to different areas of the fair, BEA management allowed an increase in reader attendance, and the New Title Showcase remained a popular destination for exhibitors and spectators alike.	SS, WW
3. Annually feature over one thousand titles (both print and ebooks), the BookExpo New Title Showcase is one of the most popular stops in our show schedule.	Gr, Prep
4. With changes coming in 20.. —including a layout move for the exhibit itself onto the show floor, in the trafficked area extremely high near the autographing tables—the 20... New Title Showcase could be the best yet!	WO, WW
5. We had 8-12 thousand make up an attendance that included library staff of all levels from across the country and the gamut of librarians (public, private, school, research.)	SE, Gr
6. The show played a role in the purchase of books alone of a reported 82% of the attendance!	SS, Y
7. While almost half of the attendees represented institutions with over \$5 million in operating expenses the opportunity is huge.	P, Sp
8. With the additional expose that CBE's seniority granting us a great location, the titles appear front and center for this very influent audience.	WW, Gr

Вправа 3

Мета: розвиток умінь редагування, контроль сформованості мовленнєвої компетентності.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інструкція: **You colleague is a journalist of the magazine. He has created the advertising notice for the magazine. Read it and correct the errors (10).**

Celebrate the anniversary, FESPA Digital in Amsterdam. The show runs for 4 days and is located at the modern Amsterdam Exhibition Centre from 8-11 March FESPA Digital is one of the most SE cool and inspirational platforms for innovations in the WO format digital wide printing industry. We have witnessed WW exponent growth year-on-year with more and more print service providers switching from analogue to digital print.

FESPA's commitment to digital is stronger than ever as we continue Gr reinvest back into the market. The opportunities presented by digital print are endless and our exhibition showcases this through OM leading industry exhibitors, seminars, art performances, workshops and networking opportunities. FESPA Digital displays the latest technology, equipment and consumables in Tt printing digital printing, textile printing and garment decoration from leading brands and suppliers in the graphic arts

industry. **SE** The show recognition as a truly international show with visitors attending from over 120 countries. **WW, Y** We are proud to work along side the following publications and grateful for their continued support. With exclusive show content **Gr** deliver by experts in their fields, FESPA Digital promises to be a highly influential wide format digital and textile print exhibition!

4.2 Підгрупа вправ для вдосконалення вмінь написання заміток

Вправа 1

Мета: вдосконалення вмінь написання анонсу.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **Write an announcement about the presentation of the book in about 150 words. In pairs proofread it and correct mistakes.**

Вправа 2

Мета: вдосконалення вмінь написання інформаційної замітки та вмінь редагування.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Спосіб виконання: індивідуально, письмово.

Інструкція: **After visiting the meeting with the editor-in-chief of the magazine you decided to make an information notice about it. Add some information about the magazine and publishing business, editor-in-chief's activities**

Write an informational notice in about 200 words. In pairs proofread advertising notice of each other and correct mistakes.

Вправа 3

Мета: вдосконалення вмінь написання рекламної замітки та вмінь редагування

Тип вправи: комунікативна, продуктивна

Спосіб виконання: індивідуально, письмово

Інструкція: **Write the advertising notice to attract more publishers and more educated people, add some promotional information.**

Student A prepares the advertising notice about the meeting with the journalist.

Student B prepares the advertising notice about the presentation of the book.

When students finish creating their advertising notices they will exchange their works. Students have to proofread advertising notice of each other and correct mistakes.

Вправа 4

Мета: вдосконалення вмінь написання рекламної замітки.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна

Спосіб виконання: індивідуально, письмово

Інструкція: Write the advertising notice to attract students adding promotional information. You should prepare the advertising notice for the Conference in about 200 words. It is important to inform about the exact date, time, the exact place. Give information about the audience, organisers of the event. You should write reasons of the event and the main part of it.

Були наведені приклади з системи вправ для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців видавничої галузі та редагування. Систему вправ розроблено на основі компетентнісного та жанрового підходів, на принципах інтегрованого навчання, що дозволило на основі методичної типології жанрів (від анонсу до замітки) забезпечити розвиток умінь деталізованого, розвиненого письма. Система вправ складається із чотирьох груп вправ: для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні, для формування мовних навичок професійно орієнтованого письма, для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення, для вдосконалення вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення. Виконання розробленої системи вправ забезпечує послідовний перехід від формування мовних навичок до розвитку мовленнєвих умінь на основі спеціальних знань, що формує іншомовну компетентність студентів. Перспектива подальшого дослідження направлена на обґрунтування моделі навчання, формування компетентності англійського писемного мовлення в майбутніх фахівців та експериментальній перевірці запропонованої системи вправ.

2.4 Модель формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Метою цього підрозділу є обґрунтування моделі формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Умовою ефективного оволодіння професійно орієнтованим англомовним письмом є створення моделі організації навчального процесу відповідно до конкретних цілей, умов та компонентів процесу навчання, які важливі як для професійної, так і для іншомовно-мовленнєвої діяльності. Актуальність дослідження зумовлена наявними протиріччями між потребами майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування в іншомовній професійно орієнтованій писемній комунікації та рівнем сформованості у них відповідних умінь, що зумовлює необхідність створення моделі формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні (ПМ).

У зарубіжній методичній літературі (Badger, White, 2000 [236], Gee, 1997 [256], Keh, 1990 [271], Myles, 2002 [278], Tribble, 1996 [305]) навчанню письма приділено достатньо уваги. Розробці моделей навчання іноземних мов присвячено багато досліджень методистів. Під моделлю навчального процесу розуміють індивідуальну інтерпретацію викладачем на аудиторних заняттях методик навчання відносно конкретних цілей і умов роботи [31; 74, с. 98] та умови організації навчальної діяльності студентів. Огляд наукової літератури показав, що на сьогодні існують обґрунтовані моделі навчання писемного мовлення у ЗВО [31, 37, 70, 74, 78, 86, 104, 123, 144, 201, 220] та моделі навчання окремих жанрів писемного мовлення [60, 99, 125, 136, 170]. Розроблено моделі навчання писемного мовлення у ЗВО (Г. Борецька, Е. Васильєва, Н. Горобченко, Г. Кривчикова, О. Пінська та ін.); обґрунтовано моделі навчання професійно спрямованого письма для студентів ЗВО (Н. Зінукова, Т. Корж, М. Метьолкіна, О. Синєкоп, Г. Скуратівська, О. Устименко, О. Цепкало). Науковці розглядають модель як інструмент, який орієнтований на органічне і

послідовне опанування професійних знань і вмінь засобами англійської мови, які засвоюються шляхом взаємопов'язаних цілей, компонентів, засобів навчання та контролем його результативності. Визначення цілей, завдання, змісту, принципів навчання, розроблення підсистеми вправ та вимог до ПМ дозволяє нам створити модель організації навчання професійно орієнтованого ПМ майбутніх фахівців на основі компетентнісного та жанрового підходів.

Головною метою моделі оволодіння професійно орієнтованим ПМ є поетапне формування навичок та вдосконалення вмінь створювати англомовні професійно орієнтовані повідомлення, зокрема інформаційні та рекламні замітки. У розробці моделі ми спирались на методичні принципи навчання, керуючись такими параметрами:

- мета навчання майбутніх фахівців;
- об'єкт вивчення;
- суб'єкти навчання;
- навчальна дисципліна, в межах якої відбувається розвиток умінь створювати інформаційні та рекламні замітки;
- вимоги навчальної програми щодо цілей та змісту навчання;
- кількість годин, передбачених для навчання студентів;
- принципи, на яких базується модель;
- тематика змістовного навчального модуля;
- поетапність навчання написання інформаційних та рекламних заміток на основі англомовних інформаційних текстів;
- контроль результатів;
- очікуваний результат.

Практичною метою навчального процесу є забезпечення умов для засвоєння знань, формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування та формування вмінь продукування текстів жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Модель реалізується в межах навчальної

дисципліни «Англійська мова гуманітарного спрямування», яка відноситься до циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки.

Суб'єктами навчання в нашій моделі є студенти другого курсу Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», напрямом підготовки 6.030302 «Реклама і зв'язки з громадськістю» та напрямом підготовки 6.030303 «Видавнича справа та редагування» які відносяться до галузі 0303 – «Журналістика та інформація» (відповідно до оновленого переліку галузей знань від 29 квітня 2015 р № 266 – спеціальність 061 «Журналістика», галузь знань «06 Журналістика») рівня вищої освіти «Бакалавр».

Об'єктом вивчення є процес засвоєння знань, навичок і вмінь професійно орієнтованого письма, які необхідні для створення англійських писемних повідомлень. Об'єктами контролю є вміння створювати писемні повідомлення, передбачається контроль з боку викладача, взаємоконтроль та самоконтроль під час та після виконання вправ.

Очікуваний результат навчання – розвиток жанрової компетентності у читанні та писемному мовленні, сформованість умінь деталізованого письма як дескриптора рівня B2, розвиток умінь написання та редагування текстів жанрів анонсу та замітки.

Розроблено модель організації навчання англійського професійно орієнтованого ПМ відповідно до таких параметрів, як функціональність, послідовність та системність. Під функціональністю розуміємо пояснення того, як відбувається процес навчання студентів з урахуванням їхніх психологічних та професійних якостей. Принцип системності реалізується за допомогою розробленої системи вправ, яка спрямована на оволодіння вміннями створювати тексти в жанрах анонсу, інформаційної та рекламної заміток англійською мовою. Важливим параметром вважаємо послідовність у системі вправ, що пояснюється необхідністю виконувати вправи, зберігаючи порядок підгруп для організації навчання.

Взявши до уваги моделі, які розробляли науковці щодо навчання англійського професійно орієнтованого ПМ, пропонуємо модель, яка спрямована

на формування навичок і розвиток вмінь у студентів у написанні інформаційних та рекламних заміток. У педагогічній енциклопедії зазначено, що знання включають досвід, тобто перевірений практикою результат пізнання дійсності. Крім того, виконання вправ неможливе без знань, а самі знання покращують рівень сформованості навичок і вмінь студентів, а також підвищують їх упевненість у правильності виконання завдань. Засвоєння знань у процесі навчання поєднується з оволодінням студентами відповідними навичками. Студентам пропонують виконувати вправи для формування лексичних та граматичних навичок, а також вправи для сформованості мовленнєвої компетентності в ситуації «Редагування» (під. 2.3). У створенні моделі вагоме значення мають уміння, які можуть бути покращені через знання, досвід та здатність виконувати дію, враховано принципи поетапності, циклічності та професійно-орієнтований характер навчання. Також було визначено кількість годин, які передбачені для навчання студентів продукування англomовних інформаційних текстів. У робочій програмі кредитного модуля для 2-го курсу зазначено, що для навчальної дисципліни «Англійська мова» важливим є професійно-орієнтований характер та забезпеченість міждисциплінарними зв'язками, що знаходить своє відображення в навчальних цілях та змісті навчання. На оволодіння ІМ на 2-му курсі у другому семестрі виділено 54 години, з них 36 відводиться на практичні заняття, а 18 годин на самостійну роботу.

Реалізація розробленої моделі відбувається у другій частині кожного заняття. Відповідно до методичних рекомендацій організації навчання ІМ, заняття у технічному ЗВО охоплює аудіювання, говоріння, читання та письмо. На навчання письма планується 1/4 від загального часу практичних занять. Суттєву роль у процесі відіграє такий вид мовленнєвої діяльності як читання. Традиційно для читання відводиться 15% та письма – 35% аудиторного часу, а це складатиме 50 % [31]. Для реалізації методики врахована кількість часу, виділеного на навчання писемного мовлення, що складає: 18 годин аудиторних занять та 12 годин самостійної роботи.

У табл. 2.4.1 представлено розподіл годин аудиторних занять та самостійної роботи студентів у навчанні англійського писемного мовлення.

Таблиця 2.4.1

Розподіл годин аудиторних занять та самостійної роботи студентів у навчанні англійського писемного мовлення

Етап	Група вправ	Номер заняття	Кількість часу	
			Академ.	СРС
Підготовчий	для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні			
	для розвитку вмінь ідентифікації жанрів	2		
	для розвитку вмінь диференціації жанрів	3,4	2	2
Основний	для формування мовних навичок професійно орієнтованого англійського писемного мовлення			
	для формування лексичних навичок	5, 6	3	2
	для формування граматичних навичок	7,8		
	для формування навички редагування	8		
	для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення			
	для розвитку вмінь деталізованого письма	9,10,11	4	5
	для розвитку вмінь трансформації жанру	12,13	3	
Завершальний	для вдосконалення вмінь написання замітки та розвитку вмінь редагування			
	для розвитку вмінь редагування	14, 15	4	3
	для вдосконалення вмінь написання замітки	16		

Навчання студентів, згідно з методикою, має три етапи: підготовчий, основний, завершальний. При цьому навчання розподілене на 16 занять, на кожному з яких відводилося 45 хвилин на навчання англійського професійно орієнтованого ПМ. Розглянемо кожен із запропонованих етапів моделі. На підготовчому етапі у студентів відбувається набуття знань про жанр тексту, виділяємо 2 години на аудиторні заняття і 2 години на самостійну роботу. На основний етап відводиться 10 годин аудиторних занять і 7 годин позааудиторних

занять. На завершальний етап для перевірки рівня розвитку вмінь написання інформаційних та рекламних заміток відводимо 4 години аудиторних занять і 3 години позааудиторних занять.

Метою підготовчого етапу є формування жанрової компетентності в читанні англомовних текстів, під якою розуміємо здатність ідентифікувати та диференціювати жанри в процесі читання. Для основного етапу важливим є формування жанрової компетентності в писемному мовленні, яку визначаємо як здатність трансформувати тексти одного жанру в інший та самостійно продукувати тексти різних жанрів. Під час самостійної позааудиторної роботи студенти аналізують особливості інформаційних та рекламних анонсів, інформаційних та рекламних заміток, виконують вправи та засвоюють граматичний матеріал. Позааудиторна робота має бути продовженням аудиторної і втіленням попередньої. Під час навчання студенти виконують вправи, до яких входять рецептивні, рецептивно-репродуктивні, некомунікативні й умовно-комунікативні вправи.

Виконуються вправи на номінацію та диференціацію лексичних одиниць, на підстановку і трансформацію, пояснення значень лексичних одиниць та підбір українських або англійських відповідників, на побудову словосполучень і речень. Ознайомлення з особливостями граматики текстів жанрів відбувається на матеріалі відібраних автентичних текстів-зразків, виконуються вправи на вибір правильних граматичних форм видо-часових форм дієслів активного й пасивного стану, безособових форм дієслова та засобів зв'язку, що передають послідовність дій. Викладач контролює діяльність студентів. На увагу заслуговують вправи на формування навички редагування на рівні словосполучення та речення, які виконують і функцію контролю сформованості мовної компетентності в ситуації «Редагування», тобто лексичної та граматичної грамотності.

До основного етапу включені вправи для розвитку вмінь деталізованого письма та вмінь трансформації жанру. Важливим кроком на цьому етапі стає виконання рецептивно-репродуктивних вправ, які спрямовані на розвиток умінь

деталізованого письма. Студенти надають додаткову характеристику кожному з п'яти основних компонентів відомої схеми: «What?», «Where?», «When?», «Who?», «Why?». До способів деталізації відносимо: деталізацію, яка здійснюється за допомогою перерахування суб'єктів події, заходів під час події, наслідків, результатів події; додавання фактичної інформації та лексики з оцінним значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень; розширення речення, тобто зміни структури простого речення складносурядними реченнями. Виконуються рецептивно-продуктивні вправи, які спрямовані на розвиток умінь трансформації жанру. Студенти навчаються створювати жанри відповідно до композиційної структури текстів жанрів анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки. Підкреслюємо, що володіння жанрами є основою професійних завдань для майбутніх фахівців, для жанрової компетентності важливі знання структури і мовних особливостей текстів. Завершальний етап навчання присвячений розвитку вмінь редагування на рівні тексту та вдосконаленню вмінь написання інформаційної та рекламної замітки з урахуванням змістовного, структурно-композиційного та лінгвостилістичного аспектів. Вправи на розвиток умінь редагування виконують подвійну функцію: функцію контролю та навчальну функцію. Вправи містять створені з навчальною метою тексти з помилками, які студенти аналізують. Розвинені вміння деталізованого письма та трансформації жанру уможливають продукування власного інформаційного тексту з урахуванням змісту, структурно-композиційного та лінгвостилістичного аспектів.

Модель організації навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування обґрунтовує послідовність дій та демонструє динамічність процесу навчання. На основі розробленої моделі був проведений навчальний експеримент, який описано у розділі 3.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Другий розділ наукового дослідження присвячено обґрунтуванню системи вправ та створенню моделі навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Аналіз наукової літератури та відібраних у ході дослідження 450 текстів анонсів та заміток уможливили уточнення комунікативно-прагматичних характеристик інформаційних й рекламних текстів та обґрунтування методичної типології жанрів у навчанні майбутніх фахівців англійського писемного мовлення. Формування навичок і розвиток вмінь у розвиненому писемному мовленні відбувається поступово від еліптичної форми інформаційного анонсу про подію до більш деталізованої інформаційної та рекламної замітки.

Розроблена методична типологія жанрів дозволила обґрунтувати доцільність розвитку вмінь деталізованої писемної діяльності на основі жанрового підходу до навчання писемного мовлення. Сфокусовано увагу на поєднанні інформативної й експресивної функції в рекламній замітці, що підсилює її прагматичний потенціал в процесі навчання. Під прагматичною ефективністю розуміється ступінь здійснення комунікативної настанови та прагматичної мети тексту, а саме ступінь досягнення мети тексту з інформування та рекламування публікації, події, продукції. Підкреслено, що використання рекламного тексту підвищує ефективність формування як професійної так і іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців, які навчаються аналізувати інформацію та використовувати її в професійно орієнтованому англійському писемному мовленні.

Відібрано навчальні матеріали з метою підготовки фахівців, здатних ефективно й успішно використовувати англійську мову в професійній сфері, що забезпечується розвитком вмінь написання текстів відповідних жанрів для поширення інформації. При доборі матеріалу ми керувалися критеріями, за допомогою яких оцінюється текстовий матеріал з метою доцільності його використання як навчального матеріалу, а саме: професійної спрямованості;

доступності; інформативності; автентичності; жанрової достатності; відповідності комунікативним потребам, інтелектуальному рівню й інтересам студентів; культурологічної цінності.

До відбору лексичного мінімуму застосовувалися критерії тематичності, частотності, семантичної цінності, словотвірної здатності, сполучуваності. Критеріями відбору мовного та мовленнєвого матеріалу є вимоги до якісного та кількісного складу мінімуму для розвитку вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Застосування зазначених критеріїв дозволило відібрати методично обґрунтований навчальний матеріал у вигляді ситуацій, текстів-зразків лексичного та граматичного мінімумів для висловлювань професійної тематики.

У розробці системи вправ для навчання англійського писемного мовлення ми спиралися на рівневий, компетентнісний та жанровий підходи, принципи інтегративного навчання, а саме на взаємопов'язаний розвиток умінь у читанні та письмі. Запропонована система вправ для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування складається з чотирьох груп вправ, які виконуються на 3-х етапах (підготовчому, основному та завершальному) під час аудиторної роботи з викладачем та самостійної роботи студентів. Метою підготовчого етапу є формування жанрової компетентності в читанні англомовних текстів, під якою розуміємо здатність ідентифікувати та диференціювати жанри в процесі читання. В той час як метою основного і завершального етапу є формування жанрової компетентності в писемному мовленні, яку визначаємо як здатність трансформувати тексти одного жанру в інший та самостійно продукувати тексти різних жанрів.

Перша група вправ для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні містить дві підгрупи вправ: 1.1 – для розвитку вмінь ідентифікації жанрів; 1.2 – для формування навичок диференціації жанрів у професійно орієнтованому читанні. Метою основного етапу є формування мовних навичок та розвиток умінь професійно орієнтованого писемного

мовлення. До другої групи вправ для формування мовних навичок ПМ на основному етапі належать: 2.1 – для формування лексичних навичок ПМ; 2.2 – для формування граматичних навичок ПМ; 2.3 – для формування навички редагування. До третьої групи вправ для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення належать: 3.1. – для розвитку вмінь деталізації інформації у ПМ; 3.2 – для розвитку вмінь трансформації жанру у ПМ. Четверта група вправ для вдосконалення вмінь написання замітки на завершальному етапі передбачає виконання вправ: 4.1. – для розвитку вмінь редагування; 4.2. – для вдосконалення вмінь написання замітки. У зазначеній підсистемі вправ було застосовано різні типи вправ: за ступенем комунікативної спрямованості, ступенем керування, наявністю опор. Увагу приділено умовно-комунікативним, рецептивно-репродуктивним, рецептивно-продуктивним та продуктивним вправам.

Система вправ стала підґрунтям для розробки моделі навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення і направлена на експериментальну перевірку розробленої методики. Розроблена модель спирається на методичні принципи, описані в під. 1.3, враховує особливості навчання студентів та програму дисципліни з іноземної мови. Дана модель навчання англійського писемного мовлення обґрунтовує сутність і послідовність навчальних дій, кінцевої мети навчання, демонструє динамічність процесу навчання. Запропоновану модель можна адаптувати для інших ЗВО. При цьому допускаємо її модифікування для схожих жанрів професійно орієнтованого ПМ. Основні положення розділу представлені в публікаціях [9; 14; 17; 18; 21; 22; 23; 26; 231; 232].

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАПИСАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Метою розділу є опис підготовки й організації експерименту щодо навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування й аналіз його результатів. Проведення експерименту зумовлено потребою у перевірці ефективності розробленої системи вправ та моделі навчання. У розділі надано методичні рекомендації щодо навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.

3.1. Організація експериментального навчання

У цьому підрозділі описано підготовку до методичного експерименту, для перевірки ефективності запропонованої нами методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Основними фазами експерименту є організація, реалізація, констатація та інтерпретація, які були проаналізовані нами за допомогою проведення експериментальних досліджень [39, 45, 70, 74, 129, 86, 174]. Експеримент є науковим дослідженням, в основі якого лежить вивчення та перевірки висунутих науково-методичних положень. В організації експерименту ми керувалися основними положеннями теорії та методики проведення експериментальних досліджень науковців П. Гурвича [82], О. Сидоренко, М. Ляховицького, Е. Штульмана [227].

На етапі організації експерименту було визначено об'єкт, предмет, мету експерименту, сформульовано гіпотезу, здійснено відбір учасників експерименту та підготовлено експериментальні матеріали. Теоретичні положення запропонованої методики стали основою розроблення гіпотези даного експерименту, визначення цілей розвідувального та основного експериментів.

Перед експериментом аналізувалися навчальні програми та навчально-методичні матеріали для навчання студентів 2-го курсу видавничо поліграфічного інституту.

Виходячи з теоретичних умов формування визначених складників професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності (під. 1.2), дотримуючись критеріїв відбору навчального матеріалу (під. 2.2) та ґрунтуючись на доцільності застосування розробленої системи вправ (під. 2.3), було висунуто таку гіпотезу експерименту: досягти високого ід рівня сформованості компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців видавничої справи та редагування можливо на основі компетентнісного і жанрового підходів, розвитку умінь деталізованого, розвиненого письма (рівень B2), за умови використання методики навчання, яка включає спеціально розроблену систему вправ, яка спрямована на розвиток мовленнєвих вмінь у написанні інформаційної та рекламної замітки.

Об'єктом експериментального дослідження є процес навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Метою дослідної роботи стала перевірка загальної гіпотези дослідження, згідно якої навчання буде ефективним за умови використання відібраних матеріалів, розробленої системи вправ для формування компетентності в професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців видавничої справи та редагування в написанні анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Були конкретизовані завдання, які необхідно вирішити в процесі експерименту:

- провести передекспериментальний зріз для визначення вихідного рівня сформованості вмінь англійської компетентності в написанні, анонсу, інформаційних та рекламних заміток у студентів експериментальних груп;
- здійснити експериментальне навчання на основі розробленої системи вправ з метою визначення ефективності розробленої методики навчання;

– провести післяекспериментальний зріз для визначення досягнутого рівня сформованості вмінь англомовної компетентності в написанні інформаційних та рекламних заміток у студентів експериментальних груп;

– перевірити достовірність даних за допомогою методів математичної статистики;

– порівняти результати перед- та післяекспериментального зрізів;

– сформулювати висновки про ефективність розробленої системи вправ.

Експериментальне дослідження здійснювалося в чотири етапи. На першому етапі дисертаційної роботи (2013–2014 рр.) було вивчено і проаналізовано наукову літературу за темою дослідження, визначено його методологічну та теоретичну основи. Найважливіше місце на етапі підготовки експерименту було відведено аналізу методичних, лінгвістичних, педагогічних та психологічних джерел з проблем наукового дослідження, а також вивчення досвіду зарубіжних учених у навчанні писемного мовлення. Для обґрунтування доцільності реалізації методичного експерименту було проведено попереднє анкетування студентів загальною кількістю 220 респондентів з метою визначити їхню думку щодо стану проблеми викладання англійського професійно орієнтованого мовлення. Отримані результати анкетного опитування показали, що проведення експериментального навчання є доцільним і буде позитивно сприйняте студентами. Відповідно, організація експериментального навчання передбачала вирішення таких завдань: підготувати навчальні матеріали для проведення експерименту; визначити критерії оцінювання рівня сформованості вмінь у професійно орієнтованому ПМ та відібрати групи, які будуть брати участь у навчанні. Таким чином, вибір експериментальної бази обумовлений актуальністю запропонованої методики для студентів другого курсу, а також необхідністю створення сприятливих умов для покращення англійського писемного мовлення і підготовки майбутніх фахівців.

На другому етапі (2014–2015 рр.) були сформульовані мета, гіпотеза та завдання дослідження, проведено аналіз анонсів, інформаційних й рекламних заміток. Було виявлено напрямок методики формування навичок і розвитку

вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на етапі переходу від рівня B1 до рівня B2, а саме навчання деталізованого, розвиненого писемного мовлення на основі жанрового підходу. На цьому етапі визначено методичну типологію виокремлених жанрів, розглянуто структурні та лінгвостилістичні особливості текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток, був проведений добір експериментальних матеріалів. Особливої уваги було приділено опису лінгводидактичної моделі навчання й обґрунтованню підсистема вправ для навчання продукування текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток. Ефективність розробленої методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні можливо забезпечити за умов добору й організації матеріалу та застосування спеціального комплексу вправ.

На третьому етапі (2015–2016 рр.) було здійснено корегування експериментальних матеріалів; визначено критерії відбору навчального матеріалу, розроблено систему вправ, що розвиває у студентів уміння викладати інформацію у відповідних жанрах засобами англійської мови, розроблено й описано критерії оцінки рівня сформованості компетентності в англійському писемному мовленні, складено завдання для передекспериментального та післяекспериментального зрізів для перевірки запропонованої методики. Перевірялася достовірність висунутих положень, велася робота зі складання методичних рекомендацій для навчання студентів написання текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток. У результаті була розроблена лінгводидактична модель навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, яка була апробована в 2016 році зі студентами 2-го курсу Видавничо-поліграфічного інституту.

На четвертому етапі (2016–2017 рр.) були проаналізовані результати передекспериментального, післяекспериментального зрізів відповідно до встановлених критеріїв, які підтвердили правильність розробленої методики, виявили можливості її вдосконалення за рахунок порівняльного аналізу експериментального навчання за двома варіантами методики. Було

підтверджено ефективність запропонованої методики, систематизувалися результати дослідження як у теоретичному, так і в практичному напрямках та оцінювалась його результативність.

Проведення методичного експерименту відбувалося в чотири етапи:

1) організація експерименту, що була спрямована на експериментальне навчання, відбір учасників, підготовку експериментальних матеріалів та матеріалів для контролю рівня знань та умінь студентів у англійському писемному мовленні;

2) реалізація експерименту, що включала передекспериментальний зріз для виявлення коефіцієнту навченості студентів, експериментальне навчання, післяекспериментальний зріз;

3) констатація отриманих даних, що включала обробку результатів та формулювання висновків;

4) інтерпретація експерименту, що мала на меті аналіз отриманих даних, підтвердження гіпотези й укладання методичних рекомендацій до навчання англійського писемного мовлення;

Перед методичним експериментом було проведено попереднє анкетування студентів загальною кількістю 220 респондентів з метою визначити їхню думку щодо важливості професійно орієнтованого англійського ПМ (див. Додаток А1). Проведене опитування показало, що студенти ознайомлені із жанрами журналістики, їх особливостями та структурно-композиційною будовою, однак, їхні іншомовні вміння потребують удосконалення. Студенти зазначили потребу в уміннях викладати професійну інформацію в тому чи іншому жанрі засобами англійської мови, оскільки це є одним з аспектів фахової діяльності, але в них недостатньо знань, щоб викладати професійну інформацію англійською мовою. Результати анкетного опитування довели, що проведення експериментального навчання є доцільним. За ступенем наближеності до навчального процесу за класифікацією П. Гурвича обрано відкритий вертикально-горизонтальний експеримент, що проводився в умовах навчального процесу [82, с. 26-36].

Методичний експеримент був проведений з лютого по червень 2016 зі студентами 2 курсу Видавничо-поліграфічного інституту (див. табл. 3.1.1)

Таблиця 3.1.1

Структура експериментального навчання

Етапи експерименту	Час проведення
Передекспериментальний зріз	05.02.2016
Експериментальне навчання	12.02.2016- 25.05.2016
Післяекспериментальний зріз	4.06.2016

Готуючись до проведення експериментального навчання, було визначено його варійовані та неварійовані умови. В експериментальному навчанні неварійованими величинами виступали:

- склад навчальних груп, кількість студентів у групах;
- підготовлені завдання для проведення передекспериментального і післяекспериментального зрізів;
- умови проведення експерименту (кількість етапів, система вправ та тривалість експериментального навчання, кількість занять та час, який відводився на аудиторні заняття і позааудиторне самостійне навчання);
- критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в ПМ;
- експериментатор (автор наукового дослідження).

Під час експериментального навчання студентам було запропоновано: опрацювати жанрові тексти, визначити їх структуру, здійснити аналіз; активізувати та систематизувати матеріал (лексичний, граматичний); скласти повідомлення на певну тематику у стилі відповідного жанру, зробити змістове та лінгвостилістичне редагування; представити аудиторії відредагований текст. Мета експерименту полягала в перевірці загальної ефективності запропонованої моделі та порівнянні результативності навчання за двома її варіантами.

Зазначена вище гіпотеза була реалізована завдяки навчанню за двома варіантами (А і Б) моделі. Мета експерименту полягала в перевірці ефективності запропонованої моделі та порівнянні результатів навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Для експериментального дослідження були сформовані експериментальні та контрольні групи, які навчалися за двома варіантами методики на основі розробленої системи вправ. При проведенні експериментального навчання всі учасники знаходилися в однакових умовах: однакове навчальне навантаження, тривалість навчання англійського писемного мовлення, однакова тематика та кількість лексичних одиниць і граматичних структур, спосіб контролю результатів. Єдиний фактор, що відрізняв навчання експериментальних груп від контрольних полягав у часі, виділеному на виконання вправ для розвитку умінь писемного мовлення на основному етапі навчання.

Зважаючи на важливість опор у навчанні писемного мовлення, варійованою величиною у двох варіантах розробленої методики навчання ми визначили співвідношення часу, виділеного на виконання вправ для розвитку умінь писемного мовлення на основному етапі навчання, а саме рецептивно-репродуктивних вправ для розвитку вмінь деталізації текстової інформації та рецептивно-продуктивних вправ для розвитку вмінь трансформації жанру в аудиторному та позааудиторному режимах. Рецептивно-репродуктивні вправи, метою яких є розвиток умінь деталізованого письма, в більшості випадків мали дві опори, однією з яких був текст-зразок, а для другої використовували мовленнєві зразки (лексичні одиниці, запропоновані викладачем «for ideas», підстановчі таблиці). У рецептивно-продуктивних вправах, метою яких є навчання створення тексту іншого жанру, є тільки одна опора, а саме текст запропонованого жанру. Для того, щоб студенти були здатні виконувати мовленнєву діяльність без додаткових опор потрібна більша кількість занять під безпосереднім контролем з боку викладача. Відтак відмінність двох моделей реалізація гіпотези дослідження полягає в нерівномірному розподіленні часу, виділеного на поза аудиторну роботу для зазначених двох підгруп третьої групи

вправ. Загальна кількість годин, виділених на основному етапі на розвиток умінь писемного мовлення становить 7 годин.

Таблиця 3.1.2

Співвідношення рецептивно-репродуктивних вправ та рецептивно-продуктивних вправ в аудиторній та позааудиторній роботі

Вправи	Варіант А	Варіант Б
	Аудиторна\СРС	Аудиторна\СРС
рецептивно-репродуктивні	60% - 40%	40% - 60%
рецептивно-продуктивні	40% - 60%	60% - 40%

Варіант А ґрунтується на тому, що студенти груп (ЕГ-1, ЕГ-2) виконували вправи в співвідношенні:

рецептивно-репродуктивні – 60% аудиторної і 40%, позааудиторної роботи;

рецептивно-продуктивні – 40% аудиторної і 60% позааудиторної роботи.

Варіант Б ґрунтується на тому, що студенти груп (КГ-1, КГ-2) виконували вправи в співвідношенні:

рецептивно-репродуктивні – 40% аудиторної і 60% позааудиторної роботи;

рецептивно-продуктивні – 60% аудиторної і 40% позааудиторної роботи.

Перевагу варіантові А авторської методики у навчанні англійського писемного мовлення було надано з міркувань, що студенти зможуть:

- правильно організувати структуру тексту в межах матеріалу, що вивчається, та в межах повторення в аудиторному та поза аудиторному режимах з поступовим зменшенням опор;

- усвідомити способи деталізації та розвивати вміння написання більш деталізованих текстів з використанням текстової інформації та додаткових опор;

- розвивати вміння трансформації жанру з використанням способів деталізації без опор.

У методичному експерименті взяли участь 62 студенти Видавничо-поліграфічного інституту. Нами було сформовано чотири групи (ЕГ), з яких 2 експериментальні групи: ЕГ-1 (СР-41) – 15 осіб, ЕГ-2 (РЗ-43) – 16 осіб, та дві контрольні групи: КГ-1 (СР-42) – 15 осіб, КГ-2 (РЗ-42) – 16 осіб. Склад груп був звичайним, кількість студентів не змінювалась протягом навчання. Експеримент був відкритим для змін щодо навчального матеріалу та кількісного співвідношення вправ залежно від швидкості формування відповідних навичок і вмінь. Варто зазначити, що враховуючи теоретичні засади проведення методичного експерименту, запропоновані варіанти були уподібнені один одному за винятком фактора, що вивчається. Експериментальним матеріалом слугувала система вправ для навчання, завдання передекспериментального та післяекспериментального зрізів, анкетування:

- 1) передекспериментальний зріз з метою визначення вихідного рівня володіння англійським писемним мовленням;
- 2) експериментальне навчання з метою перевірки ефективності запропонованої методики;
- 3) післяекспериментальний зріз з метою перевірки підсумкового рівня володіння англійським писемним мовленням.

Під час виконання завдань передекспериментального зрізу, всі учасники експерименту перебували в однакових умовах. Розроблений зріз дав можливість визначити, що студенти не досягли достатнього рівня володіння англійським писемним мовленням. Для нашого методичного експерименту важливо було виявити вхідний рівень володіння мовою та визначити рівень складності рекомендованих завдань у процесі навчання. Окрему частину зрізу було присвячено перевірці рівня володіння жанровою компетентністю, також навичкам та вмінням оглядового читання, знанням лексичного та граматичного матеріалу та рівня володіння англійським писемним мовленням.

Передекспериментальний зріз мав форму з 12 завдань. Виконання завдань зайняло 2 години. Завдання 9, 10, 11 та 12 мали на меті перевірку рівня володіння писемним мовленням. Після їх виконання було зрозуміло, що у

студентів були труднощі в написанні інформаційної та рекламної заміток через недостатньо розвинені вміння деталізованого письма в англійському писемному мовленні. Студенти могли визначити жанр, але не могли на відповідному рівні продукувати тексти заміток англійською мовою. Передекспериментальний зріз засвідчив недостатні знання лексичного матеріалу, граматичних структур. Після опрацювання результатів передекспериментального зрізу ми перейшли до експериментального навчання, яке проводилось протягом 16 тижнів (16 занять). Навчання складалось з трьох етапів, які описані в підрозділі 2.3.

Результати, що були отримані під час передекспериментального та післяекспериментального зрізів, підлягали кількісному підрахунку і були проаналізовані як по вертикалі, так і по горизонталі. Вертикальний характер експерименту передбачав перевірку загальної ефективності розробленої методики, в той час як його горизонтальний характер дозволив забезпечити оптимальну організацію другого етапу, що передбачав розвиток умінь писемного мовлення. Для визначення досягнення успішних результатів у навчанні необхідно здійснити контроль навчальної діяльності студентів, визначити й оцінити рівень сформованості мовних навичок і відповідних умінь (під. 2.3; 2.4). Проаналізувавши наукові праці зарубіжних та українських дослідників, враховуючи специфіку навчання професійно орієнтованого писемного мовлення, розглянемо критерії оцінювання написання інформаційної й рекламної заміток. Методисти-практики пропонували різні критерії оцінювання текстів в письмових роботах студентів. Дж. Рід вважає критеріями оцінювання текстів: зміст, організацію тексту, стиль, правильність. У дослідженні вченого Ф. Пайгубера знаходимо: зміст, структура, мова, процес написання. Критерії Д. Уемата, Х. Джейкобса, В. Хартфіла, включають: лексику, структуру, організацію, зміст.

Було визначено такі критерії оцінювання написаних текстів, як змістовність, жанрова відповідність структури тексту, лексико-граматична правильність, комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру, деталізація інформації. Змістовність виокремлюється зарубіжними і вітчизняними методистами як важливий критерій контролю й оцінювання

написаного тексту [71; 135; 136; 143; 175; 193; 216; 220], акцентуючи серед таких показників якість змісту письмового тексту, що визначається повнотою розкриття теми, досягнення цілей висловлювання та чіткістю викладу інформації. Наступним критерієм є структурність тексту, яка включає дотримання структурно-композиційних складових написання, тобто чітка структура оформлення та якість викладення інформації. Оцінюють текст за такими параметрами як, організація тексту, досягнення цілей висловлювання, логічність і зв'язність викладу.

До третього відносимо критерій, що виділяється більшістю методистів, який включає граматичну та лексичну правильність написаного тексту, (41; 80; 81; 99; 158; 198; 201). Цей критерій визначається лексичною різноманітністю, граматичною нормативністю та ступенем відповідності мовних засобів письма, володінням граматичними структурами, коректним правописом. До четвертого відносимо комунікативно-прагматичну та лінгвостилістичну відповідність жанру, тобто жанрово-стильову відповідність, яка включає відповідність тексту стилю журналістського жанру, використання мовних та стилістичних засобів, що характерні для відповідного жанру. Критерій деталізації інформації включає представлення різних прийомів деталізації в тексті. Конкретизація інформації досягається за допомогою стилістичного прийому «перерахування». Обсяг жанру містить достатню кількість інформації в межах зазначеної теми, включає додавання різних прийомів інформаційного і рекламного характеру (promotional information) у жанрі рекламної замітки.

Оцінювання письма 9-го та 10-го завдань здійснювалося за всіма критеріями: 10-9 балів – відмінно; 8-7 балів – добре; 6-3 балів – задовільно і 2-1 бали – незадовільно.

Оцінювання письма 11-го та 12-го завдань за всіма критеріями здійснювалося за шкалою: 20-16 балів – відмінно; 15-11 балів – добре; 10-6 балів – задовільно і 5-1 балів – незадовільно. Розглянемо детальніше критерії оцінювання в таблиці 3.1.3.

Таблиця 3.1.3

**Розподіл балів за критеріями оцінювання
професійно орієнтованого англійського писемного мовлення**

№	Критерій	Дескриптор	Бали
1.	Змістовність	Надана відповідна інформація. Досягнення цілей висловлювання. Виклад інформації відповідає потрібному обсягу. Повне розкриття теми. Інформація систематизована.	4
		Надана відповідна інформація. Інформація надається в основному логічно, систематизована. Тема розкрита майже повністю. Цілі висловлювання майже досягнуто. Виклад інформації не завжди є послідовним, зміст відповідає темі.	3
		Інформація надається недостатньо логічно, недостатньо систематизована, що викликає труднощі розуміння. Тема розкрита не в повному обсязі. Цілі висловлювання досягнуто не повністю. Виклад інформації не є послідовним і зміст не відповідає темі.	2
		Інформація надається недостатньо логічно, не систематизована, що викликає труднощі розуміння. Цілі висловлювання не досягнуто. Виклад інформації зовсім не є послідовним. Тема не розкрита.	1
2.	Жанрова відповідність структури тексту	Дотримано вимоги до оформлення тексту відповідно жанровим нормам. Текст вірно розподілений за композиційними елементами. Висловлювання є логічно побудованим. Виклад інформації є зв'язним та організованим відповідно до послідовності розкриття теми.	4
		Дотримано вимоги оформлення тексту, але є деякі неточності. Текст вірно розподілений за композиційними елементами, але є неточності. Текст є логічно побудованим і виклад інформації є в основному зв'язним. Абзаци організовані відповідно до розкриття теми.	3
		Не дотримано вимог оформлення тексту відповідно до жанрових норм. Текст розподілений за композиційними елементами, але відсутні деякі	2

		елементи. Текст не є логічно побудованим і виклад інформації в основному не є зв'язним. Абзаци не організовані, обсяг не відповідає розкриттю теми.	
		Порушені вимоги оформлення тексту відповідно до жанрових норм. Текст не розподілений за композиційними елементами, відсутні елементи. Текст не є логічно побудованим і виклад не є зв'язним. Абзаци неправильно організовані відповідно до розкриття теми.	1
3.	Лексична та граматична правильність	Висока мовна та мовленнєва коректність тексту. Точне використання лексики відповідно до контексту. Дотримання граматичних норм. Граматичні структури використані правильно.	4
		В основному висока мовна та мовленнєва коректність тексту. Точне використання лексики відповідно до контексту, але спостерігаються деякі помилки. Дотримання граматичних норм, але є неточності.	3
		Обмежений діапазон лексики відповідно до мети. Недостатня мовна та мовленнєва коректність тексту. Більшість лексичних одиниць і граматичних структур вжито неправильно. Мова тексту не відповідає нормам.	2
		Недостатня мовна та мовленнєва коректність тексту. Використання лексики не відповідає контексту, спостерігається багато помилок. Мова тексту не відповідає нормам, що утруднює розуміння тексту. Граматичні структури використані невірно.	1
4.	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Відповідність тексту функції журналістського жанру, використання мовних та стилістичних засобів, що характерні відповідному жанру. У тексті жанру якісно викладена інформація. Повністю відповідає нормам.	4
		Текст відповідає функції журналістського жанру, спостерігається використання мовних та стилістичних засобів, що характерні відповідному жанру. У тексті жанру якісно викладена інформація, але є зауваження.	3
		Текст недостатньо репрезентує функцію журналістського жанру, є зауваження при	2

		використанні мовних та стилістичних засобів, що характерні відповідному жанру. У тексті жанру неякісно викладена інформація, багато зауважень.	
		Текст зовсім не відповідає стилю журналістського жанру, є зауваження при використанні мовних та стилістичних засобів. У тексті багато помилок, що заважають розумінню, призводять до неправильного сприйняття.	1
5.	Деталізація інформації	Правильно представлено 4 види деталізації інформації (перелік учасників події, доповнення супутніх заходів під час події, уточнення фактичної інформації, розширення діапазону цілей та досягнень).	4
		Правильно представлено 3 прийоми деталізації в тексті. Обсяг містить достатню кількість деталізованої інформації в межах теми.	3
		Правильно представлено 2 прийоми деталізації в тексті. Обсяг містить недостатню кількість деталізованої інформації в межах теми.	2
		Представлено 1 прийом деталізації в тексті. Обсяг жанру не відповідає вимогам, представлено дуже мало інформації.	1

Визначені критерії дозволяють оцінити текст, визначити рівень сформованості навичок і розвитку відповідних умінь написання анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки. Отже, окреслення мети, завдань, експериментального матеріалу, гіпотези, неварійованих і варійованих величин, а також визначення етапів проведення експерименту та критеріїв оцінювання написання анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки дозволяють перейти до опису реалізації експериментального навчання.

3.2. Аналіз результатів експериментального навчання

У попередньому підрозділі були розглянуті питання організації експериментальної перевірки методики навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, представлена відмінність двох її варіантів. У цьому підрозділі перейдемо до аналізу й інтерпретації результатів експериментального навчання майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Даний експеримент було проведено для перевірки визначеної гіпотези (див. під. 3.1), формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні та навчання написання анонсу, інформаційної й рекламної заміток. Отже, необхідно представити та порівняти дані передекспериментального і післяекспериментального зрізів, крім цього, важливо перевірити чи результати у студентів досягли коефіцієнту навченості за В. Беспальком [41]. Для підтвердження гіпотези отримані дані необхідно було обробити за допомогою методів математичної статистики та виконати такі дії:

- 1) виділити кількісні критерії експерименту;
- 2) скласти протоколи, що фіксують дані зрізів;
- 3) обрати необхідний математичний апарат для обчислення;
- 4) статистично згрупувати дані;
- 5) провести аналіз, зробити порівняння і висновки.

У методичному експерименті взяли участь 62 студенти другого курсу навчання. Нами було сформовано чотири групи, з яких 2 експериментальні групи: ЕГ-1, ЕГ-2, які працювали за першим варіантом експериментального навчання, та дві контрольні групи: КГ-1, КГ-2, які навчалися за другим варіантом (див. п. 3.1). Як було зазначено, в експерименті були задіяні типові академічні групи без спеціального поділу. Розглянемо етапи експерименту: передекспериментальний, експериментальний та післяекспериментальний. У таблиці 3.2.1 надано структуру експерименту: його етапи, час, мету та умови проведення. Навчання тривало один семестр з розподілом часу на аудиторну і

самостійну позааудиторну роботу студентів. Організація навчального процесу відбувалась відповідно до навчального плану (табл. 3.2.1)

Таблиця 3.2.1

Структура експериментального навчання

Етапи експериментального навчання	Час проведення	Кількість годин	Основні завдання етапів
Передекспериментальний зріз	05.02.2016	2 год	Перевірка вихідого рівня сформованості компетентності в англійському писемному мовленні.
Експериментальне навчання	12.02.2016 - 25.05.2016	32 год	Перевірка ефективності запропонованої методики в написанні анонсу, інформаційної замітки, рекламної замітки за двома варіантами методики
Післяекспериментальний зріз	4.06.2016	2 год	Перевірка рівня сформованості компетентності в англійському писемному мовленні.

Експериментальне навчання здійснювалося в три етапи:

- 1) передекспериментальний зріз з метою з'ясувати рівень сформованості компетентності в англійському писемному мовленні та рівень сформованості мовленнєвих навичок і розвитку вмій створення анонсу, інформаційної й рекламної заміток;
- 2) експериментальне навчання з метою перевірки ефективності навчання написання анонсу, інформаційної й рекламної заміток за двома варіантами методики та розробленої системи вправ;

3) післяекспериментальний зріз з метою перевірки підсумкового рівня компетентності в англійському писемному мовленні та формування вмінь у написанні анонсу, інформаційної й рекламної заміток.

Передекспериментальний зріз і післяекспериментальний зріз основного експерименту відрізнялися поставленими цілями. Основним завданням передекспериментального зрізу була перевірка готовності студентів до навчання та виконання завдань, а в основному експерименті мали визначити вихідний рівень сформованості компетентності у студентів у англійському писемному мовленні. Розроблений передекспериментальний зріз дав можливість виявлення рівня вмінь писемного мовлення для визначення рівня складності рекомендованих завдань у процесі навчання англійського писемного мовлення. Частину зрізу було присвячено перевірці навичок та вмінь вивчаючого читання, надано завдання для перевірки лексичних та граматичних знань з матеріалів анонсів, інформаційних заміток та рекламних заміток. Друга частина зрізу спрямована на перевірку рівня умінь деталізованого письма та продукування текстів відповідних жанрів.

Результати передекспериментального зрізу показали, що рівень знань, сформованості навичок, розвитку вмінь деталізованого письма у продукуванні анонсу, інформаційної та рекламної рекламної замітки у студентів був недостатнім. Студенти могли визначити жанр, але не могли самостійно і на відповідному рівні продукувати тексти заміток англійською мовою. Обробка результатів передекспериментального зрізу показала, що серед 62 студентів не було отримано оцінок «відмінно» та «добре», 27% з них отримали оцінку «задовільно», а 73% отримали «незадовільно».

Для підрахунку «коефіцієнта навченості» ми використали формулу В. Безпалька:

$$K = \frac{Q}{N}$$

де K – коефіцієнт навченості,

Q – сумарна кількість набраних студентом балів за всіма критеріями;

N – максимальна кількість балів за всіма критеріями, що в нашому випадку дорівнює 100.

Слідом за В. Безпальком, достатнім вважаємо рівень виконання тесту, де коефіцієнт навченості більший або рівний 0,7 ($K \geq 0,7$) [41]. При визначенні основних критеріїв оцінювання рівня умінь продукувати англомовні тексти у певному жанрі ми враховували специфіку професійно орієнтованого англійського писемного мовлення (під. 3.1). Перевірка та оцінювання робіт, що виконувались студентами протягом експериментального навчання, відбувалась за такими критеріями: *змістовності, жанрової відповідності структури тексту, лексико-граматичної правильності, комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру, деталізації інформації*.

При розподілі кількості балів за кожний критерій оцінювання ми керувалися ступенем його важливості для досягнення мети формування компетентності в англійському писемному мовленні. Максимальна кількість балів за виконання тесту становить 100 балів. З них 30 балів відводилися на виконання завдань тесту для перевірки вмінь писемного мовлення і 70 – на продукування текстів. Перед початком зрізу знань студентам було повідомлено спосіб перевірки й оцінювання їхніх робіт. Аналіз результатів передекспериментального зрізу показав, що рівень вмінь англійського писемного мовлення є недостатнім, а до основних недоліків відносимо:

1. Недотримання структури в написанні анонсів, інформаційних і рекламних заміток, відсутність однієї чи декількох частин структури тексту.

2. Незначне використання лексики в тексті заміток та недостатня кількість висловлювань, які відповідають темі. Наявність лексичних помилок у використанні лексики, повтор слова (тавтологія), вживання зайвих слів, порушення сполучуваності слів.

3. Неправильне використання вставних слів, словосполучень. Неправильне використання сполучників для поєднання частин тексту.

4. Наявність граматичних помилок у використанні: часових форм дієслова, модальних дієслів, інфінітиву, прислівників і прийменників, артикля, порядку слів у реченні.

5. Недотримання обсягу в роботі, заявленого в завданні. Порушення логічної послідовності інформації.

Передекспериментальні результати у групі ЕГ-1 показали, що середній коефіцієнт навченості – 0,55, у групі КГ-1 – 0,56 (див. дод. 3). Передекспериментальні результати у групі ЕГ-2 показали, що середній коефіцієнт навченості – 0,57, у групі КГ-2 – 0,58. Дані по кожній групі до проведення експериментального навчання дозволили порівняти середній коефіцієнт навченості. Показники у групах ЕГ-1, ЕГ-2 та у групах КГ-1, КГ-2 показали приблизно однаковий рівень сформованості англомовних писемних навичок і розвитку вмінь на передекспериментальному етапі.

Передекспериментальні результати, щодо критеріїв написання інформаційної замітки та рекламної замітки надані в додатку Ж 1. Були проаналізовані показники критеріїв написання заміток у груп ЕГ-1 та КГ-1. Середньостатистичні показники критеріїв зрізу відносно написання інформаційної замітки (11) та рекламної замітки (12) представлені у таб. 3.2.2.

Таблиця 3.2.2

Порівняння показників передекспериментального зрізу відповідно до визначених критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток у групах ЕГ-1 і КГ-1

Критерій	Σ 11						Σ 12					
	Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації	Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації		
КГ-1	2,4	1,8	2,27	1,87	1,47	9,8	2,33	1,73	2,13	1,8	1,53	9,53
ЕГ-1	2,37	1,8	2,17	1,47	1,87	9,67	2,07	1,73	1,87	1,6	1,46	8,73

Порівняємо показники відповідно до критеріїв передекспериментальних зрізів у ЕГ-1 і КГ-1. У групі ЕГ-1 середній бал відповідно написання рекламної замітки за критерієм «відповідність змісту» становить 2,07; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,73; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 1,87; за критерієм «деталізація інформації» – 1,46; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,6. У групі КГ-1 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 2,33; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,73; «лексична і граматична правильність» – 2,13; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,8; за критерієм «деталізація інформації» – 1,53. Загальний бал групи ЕГ-1 становить 8,73 за двадцятибальною шкалою, а загальний бал групи КГ-1 становить 9,53, отже, аналіз результатів зрізу показав недостатній середній коефіцієнт навченості студентів.

Проаналізуємо показники критеріїв написання заміток у групах ЕГ-2 та КГ-2, які представлені у таблиці 3.2.3.

Таблиця 3.2.3

Порівняння показників передекспериментального зрізу відповідно до визначених критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток у групах ЕГ-2 і КГ-2

Критерій	Σ 11						Σ 12					
	Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації		Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації	
КГ-2	2,31	2	2,25	1,9	1,7	10,1	2,44	2,06	2,31	1,5	1,81	10,1
ЕГ-2	2,44	1,87	2,25	1,12	1,75	9,44	2,22	1,87	1,97	1,06	1,62	8,75

У групі ЕГ-2 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 2,22; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,87; за критерієм

«лексична і граматична правильність» – 1,97; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,06; за критерієм «деталізація інформації» – 1,62. У групі КГ-2 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 2,44; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 2,06; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 2,31; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,5; за критерієм «деталізація інформації» – 1,81.

Загальний бал групи ЕГ-2 становить 8,75, а загальний бал групи КГ-2 становить 10,12 за двадцятибальною шкалою. Середній коефіцієнт навченості в чотирьох групах є нижчим за задовільний. Це підтверджує низький рівень сформованості компетентності у студентів та низькі показники коефіцієнту їх навченості свідчать про доцільність початку навчання за запропонованою експериментальною методикою (див. під. 3.1), та за розробленою моделлю навчання, яка представлена у підрозділі 2.4. Після опрацювання результатів передекспериментального зрізу ми перейшли до експериментального навчання, яке проводилось зі студентами другого курсу. Експеримент тривав протягом 16 занять, а навчання складалось з трьох етапів, які описані у підрозділі 3.1.

При проведенні експериментального навчання всі учасники групи знаходилися в однакових умовах, при однаковому навчальному навантаженні, однаковій тривалості навчання англійського писемного мовлення, однаковій тематиці та спосібі контролю результатів. Фактор, що відрізняв експериментальні групи від контрольних полягав у співвідношенні аудиторного та позааудиторного режимів під час виконання рецептивно-репродуктивних та рецептивно-продуктивних вправ на основному етапі навчання. Експериментальний етап проходив як в аудиторний (16 годин), так і в позааудиторний час (12 годин). Експериментальне навчання здійснювалось з метою перевірити ефективність методики навчання за двома варіантами (А і Б), перевірити ефективність розробленої підсистеми вправ.

Експериментальне навчання здійснювалось на основі розробленого дисертанткою навчального матеріалу, який ґрунтувався на підсистемі вправ,

описаної у підрозділі 2.3. Оскільки на занятті студенти займаються різними видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння), то використовувати аудиторне заняття (90 хв.) для експериментального навчання не видається можливим, тому було виділено 45 хвилин для навчання писемного мовлення. Результати експериментального навчання були зафіксовані за допомогою післяекспериментального зрізу, що полягав в оцінюванні рівень розвитку іншомовно-мовленнєвих умінь у студентів. Він включав такі ж завдання, що і передекспериментальний зріз, але різниця полягала лише в тому, що пропонувався інший мовний матеріал.

Післяекспериментальні результати у групі ЕГ-1 (дод. 3) показали, що середній коефіцієнт навченості у групі виявився 0,88, тобто коефіцієнт навченості змінився від 0,78 до 0,95. Післяекспериментальні результати у групі КГ-1 показали, що середній коефіцієнт навченості у групі – 0,79, тобто коефіцієнт навченості змінився від 0,67 до 0,87. Еспериментальні дані показали, що показники підвищилися за всіма критеріями в групах ЕГ-1 та КГ-1, однак в ЕГ-1 вони зросли значно більше, тобто 11 студентів досягли високого рівня порівняно з одним студентом у КГ-2.

Післяекспериментальні результати у групі ЕГ-2 (дод. 3) показали, що середній коефіцієнт навченості в групі виявився 0,90, тобто коефіцієнт навченості змінився від 0,83 до 0,96. Післяекспериментальні результати у групі КГ-2 показали, що середній коефіцієнт навченості у групі – 0,77, тобто коефіцієнт навченості змінився від 0,67 до 0,86. Також показники підвищилися за всіма критеріями в ЕГ-2 та КГ-2, однак в ЕГ-2 вони зросли значно більше. Як видно з наведеної таблиці (дод. 3), 13 студентів ЕГ-2 досягли високого рівня англійського писемного мовлення порівняно з двома студентами у КГ-2, у 5 студентів КГ-2 покращився результат до задовільного, але коефіцієнт навченості менше 0,7. Отже, експериментальні дані підтвердили гіпотезу дослідження, що розроблена лінгводидактична модель й відповідна до неї методика навчання професійно орієнтованого англійського писемному мовленню майбутніх

фахівців є ефективною, оскільки показники підвищилися за всіма критеріями в обох групах ЕГ та в обох групах КГ. Варто зазначити, що в обох групах ЕГ показники зросли значно більше. В результаті експериментального навчання, висловлювання у студентів ЕГ стали змістовнішими, логічнішими та підвищилася мовна правильність, жанрова відповідність структури тексту, значно збільшились показники критерію «деталізація інформації».

Були проаналізовані показники критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток у групах ЕГ-1 та КГ-1, які представлені у таблиці 3.2.4.

Таблиця 3.2.4

Порівняння показників післяекспериментального зрізу відповідно до визначених критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток у групах ЕГ-1 і КГ-1

Критерії	Σ 11						Σ 12					
	Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації		Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації	
КГ-1	3,3	3	2,8	2,6	2,6	14,3	3,53	2,87	2,8	2,93	2,67	14,8
ЕГ-1	3,66	3,2	3,13	3,27	3,6	16,87	3,73	3,06	3,13	3,53	3,67	17,1

У групі ЕГ-1 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 3,73; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 3,06; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 3,13; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 3,53; за критерієм «деталізація інформації» – 3,67. Загальний бал групи ЕГ-1 становить 17,13 за двадцятибальною шкалою. У групі КГ-1 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 3,53; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 2,87; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 2,8; «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична

відповідність жанру» – 2,93, за критерієм «деталізація інформації» – 2,67, Загальний бал групи КГ-1 становить 14,8 за двадцятибальною шкалою.

Також були проаналізовані показники критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток в групах ЕГ-2 та КГ-2, які представлені в таблиці 3.2.5.

Таблиця 3.2.5

Порівняння показників післяекспериментального зрізу відповідно до визначених критеріїв написання інформаційної та рекламної заміток у групах ЕГ-2 і КГ-2

Критерії	Σ 11						Σ 12					
	Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації		Відповідність змісту	Жанрова відповідність структури тексту	Лексична і граматична правильність	Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	Деталізація інформації	
КГ-2	3,06	2,69	2,69	2,56	2,31	13,2	3,25	3	2,87	2,75	2,56	14,44
ЕГ-2	3,5	3,25	3	3,87	3,87	17,5	3,62	3,31	3,06	4	3,81	17,81

У групі ЕГ-2 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 3,62; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 3,31; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 3,06; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 4, за критерієм «деталізація інформації» – 3,81. Загальний бал групи ЕГ-1 становить 17,81 за двадцятибальною шкалою. У групі КГ-2 середній бал за критерієм «відповідність змісту» становить 3,25; за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 3; за критерієм «лексична і граматична правильність» – 2,87; за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 2,75; за критерієм «деталізація інформації» – 2,56. Загальний бал групи КГ-2 становить 14,44.

Розглянуті критерії дозволяють оцінити текст, визначити рівень розвитку відповідних умінь написання інформаційної та рекламної заміток. Порівняємо в

таблиці 3.2.6 показники приросту відповідно до визначених критеріїв передекспериментального та післяекспериментального зрізів у групах ЕГ-1 та КГ-1.

Таблиця 3.2.6

Порівняльна таблиця показників приросту відповідно до визначених критеріїв передекспериментального та післяекспериментального зрізів у групах ЕГ-1, КГ-1

Критерії	КГ-1			ЕГ-1		
	До експерименту	Після експерименту	Приріст	До експерименту	Після експерименту	Приріст
Відповідність змісту	2,33	3,53	1,2	2,07	3,73	1,66
Жанрова відповідність структури тексту	1,73	2,87	1,14	1,73	3,06	1,33
Лексична і граматична правильність	2,13	2,8	0,67	1,87	3,13	1,26
Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	1,8	2,93	1,13	1,6	3,53	1,93
Деталізація інформації	1,53	2,67	1,14	1,46	3,67	2,21
Усього	9,53	14,8	5,27	8,73	17,13	8,4

Зазначені показники демонструють, що в групі ЕГ-1 відповідно до критерію «відповідність змісту» приріст становить 1,66 (з 2,07 до 3,73), за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,33 (з 1,73 до 3,06), за критерієм «лексична і граматична правильність» – 1,26 (з 1,87 до 3,13), за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,93 (з 1,6 до 3,53), за критерієм «деталізація інформації» приріст

становить 2,21 (з 1,46 до 3,67). У групі КГ-1 відповідно до критерію «відповідність змісту» приріст становить 1,2 (з 2,33 до 3,53), за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,14 (з 1,73 до 2,87), за критерієм «лексична і граматична правильність» – 0,67 (з 2,13 до 2,8), «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,13 (з 1,8 до 2,93), «деталізація інформації» – 1,14 (з 1,53 до 2,67).

Таблиця 3.2.7

Порівняльна таблиця показників приросту відповідно до визначених критеріїв передекспериментального та післяекспериментального зрізів у групах ЕГ-2, КГ-2

Критерії	КГ-2			ЕГ-2		
	До експерименту	Після експерименту	Приріст	До експерименту	Після експерименту	Приріст
Відповідність змісту	2,44	3,25	0,81	2,22	3,62	1,4
Жанрова відповідність структури тексту	2,06	3	0,94	1,87	3,31	1,44
Лексична і граматична правильність	2,31	2,87	0,56	1,97	3,06	1,09
Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру	1,5	2,75	1,25	1,06	4	2,94
Деталізація інформації	1,81	2,56	0,75	1,62	3,81	2,19
Усього	10,12	14,44	4,32	8,75	17,81	9,06

Порівняємо в табл. 3.2.7 показники приросту відповідно до критеріїв передекспериментального та післяекспериментального зрізів у групах ЕГ- 2 та

КГ-2. Зазначені показники демонструють, що у групі ЕГ-2 відповідно до критерію «відповідність змісту» приріст становить 1,4 (з 2,22 до 3,62), за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 1,44 (з 1,87 до 3,31), за критерієм «лексична і граматична правильність» – 1,09 (з 1,97 до 3,06), за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 2,94 (з 1,06 до 4), за критерієм «деталізація інформації» – 2,19 (з 1,62 до 3,81). У групі КГ-2 відповідно до критерію «відповідність змісту» приріст становить 0,81 (з 2,44 до 3,25), за критерієм «жанрова відповідність структури тексту» – 0,94 (з 2,06 до 3), за критерієм «лексична і граматична правильність» приріст становить 0,56 (2,31 до 2,87), за критерієм «комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру» – 1,25 (з 1,5 до 2,75), за критерієм «деталізація інформації» – 0,75 (з 1,81 до 2,56).

Отже, як показали результати передекспериментального та післяекспериментального зрізів експерименту, використання методики навчання на основі розробленої підсистеми вправ сприяло зростанню рівня сформованості навичок і розвитку відповідних умінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення (Табл. 3.2.8).

Таблиця 3.2.8

Порівняльна таблиця середніх показників зрізів

Шифр Групи	Коефіцієнт навченості передекспериментальний Зріз	Коефіцієнт навченості післяекспериментальний Зріз	Приріст
ЕГ – 1	0,55	0,88	0,33
КГ – 1	0,56	0,79	0,23
ЕГ – 2	0,57	0,90	0,33
КГ – 2	0,58	0,77	0,19

Розглянемо результати експериментального навчання та порівняємо ефективність методики навчання за допомогою методів математичної обробки даних. Математичним апаратом для доведення ефективності методики визначимо коефіцієнт кутового перетворення Фішера. Суть кутового

перетворення Фішера полягає в перетворенні процентних часток, тобто досягнення чи недосягнення ефекту. Сформулюємо дві гіпотези H_0 та H_1 :

H_0 : Частка студентів із рівнем сформованості компетентності в англійському писемному мовленні, що відповідає коефіцієнту навченості $\geq 0,7$, для вибірки 1 не більша, ніж для вибірки 2.

H_1 : Частка студентів із рівнем сформованості компетентності в англійському писемному мовленні, що відповідає коефіцієнту навченості $\geq 0,7$, для вибірки 1 більша, ніж для вибірки 2.

До вибірки 1 відносимо результати студентів після проведення експерименту, а до вибірки 2 результати студентів до проведення експерименту. Відповідно методичним дослідженням, «є ефект» – коефіцієнт навченості 0,7 за В. Беспальком [41] і «немає ефекту» – показники нижчі 0,7. Із метою визначення критерію φ^* необхідні дані представлені у таблиці 3.2.9.

Таблиця 3.2.9

**Таблиця для розрахунку критерію при зіставленні
передекспериментальних та післяекспериментальних
показників вибірок ЕГ- 1, КГ- 1, ЕГ- 2, КГ- 2**

Шифр Групи	«Є ефект», рівень навченості досягнуто			«Немає ефекту», рівень навченості не досягнуто			Загальна кількість студентів
	Кількість Студентів	Частка у відсотках	φ^*	Кількість студентів	Частка у відсотка	φ^*	
Вибірка 1 (після)	54	87,1%	2,407	8	12,9%	0,735	62
Вибірка 2 (до)	6	9,68%	0,633	56	90,32%	2,508	62

Кутове значення для двох відсоткових часток ми визначили за формулою

$$\varphi = 2 \cdot \arcsin \sqrt{p}$$

де φ – значення центрального кута,

p – значення відсоткової частки

φ_1 (87,1 %) = 2,407 кут, що відповідає більшій відсотковій частці,

φ_2 (9,68%) = 0,633 кут, що відповідає меншій відсотковій частці,

$n_1 = 62$ (обсяг вибірки 1)

$n_2 = 62$ (обсяг вибірки 2)

Підставляємо наведені вище значення у формулу й обчислюємо φ^* емп.:

$$\varphi^* \text{ емп.} = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{(n_1 + n_2)}}$$

$$\varphi^* \text{ емп.} = (2,407 - 0,633) \cdot \sqrt{\frac{62 \cdot 62}{(62 + 62)}} = 1,774 \cdot \sqrt{\frac{3844}{124}} = 9,878$$

Критичними значеннями φ^* , прийнятими у психологічних науках рівням статистичної значимості, вважаються такі:

$$\varphi^* \text{ кр.} = \begin{cases} 1,64 & (p \leq 0,05) \\ 2,31 & (p \leq 0,01) \end{cases}$$

Емпіричне значення зіставляємо з критичними значеннями:

H_0 приймається, якщо $\varphi^* \text{ емп.} < \varphi^* \text{ кр.}$;

H_1 приймається, якщо $\varphi^* \text{ емп.} > \varphi^* \text{ кр.}$

Зобразимо отримане значення φ^* схематично на осі значущості (див. рис. 1).

Отримане емпіричне значення φ^* знаходиться у зоні значущості.

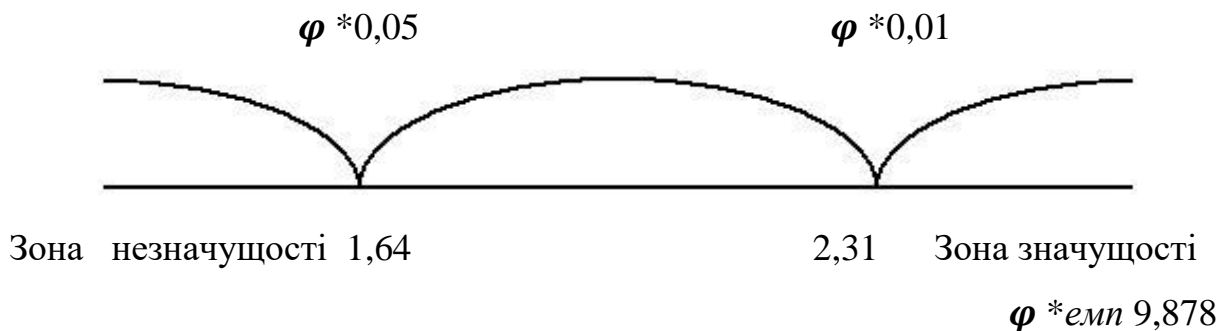

Рис. 3.1. Визначення критерію φ^* для перевірки надійності отриманих результатів експериментального навчання

Оскільки отримане значення $\varphi^* = 9,878 > \varphi^* \text{ кр.}$, то приймається гіпотеза H_1 : частка студентів із рівнем сформованості компетентності у писемному мовленні, що відповідає коефіцієнту навченості $\geq 0,7$ для вибірки 1 більша, ніж для вибірки 2, що підтверджує загальну ефективність експериментального навчання.

Також необхідно визначити найбільш ефективний варіант моделі навчання. Проведемо математичний аналіз для порівняння ефективності двох варіантів моделі навчання і визначимо t-критерій Стьюдента, який спрямований на оцінку різниці середніх значень X та Y двох вибірок X та Y . Цей критерій може бути застосований для зіставлення середніх показників у вибірках. Загальна формула розрахунку t-критерію Стьюдента:

$$t_{\text{емп}} = \frac{|X - Y|}{Sd}, \text{ де}$$

$$Sd = \sqrt{Sx^2 + Sy^2}$$

Для вибірок із різною кількістю спостережень $n_1 \neq n_2$, цей вираз обчислюється за формулою:

$$Sd = \sqrt{Sx^2 + Sy^2} = \sqrt{\frac{\sum(X_i - X)^2 + \sum(Y_i - Y)^2}{(n_1 + n_2 - 2)} \cdot \frac{n_1 + n_2}{n_1 \cdot n_2}}$$

Порівняємо середні значення груп ЕГ-1, ЕГ-2 (модель А) та груп КГ-1, КГ-2 (модель Б), позначимо: X – вибірка груп ЕГ-1, ЕГ-2, Y – вибірка груп КГ-1, КГ-2. Перевіримо статистичні гіпотези:

H_0 : середні значення коефіцієнтів навченості за результатами післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1, ЕГ-2 суттєво не відрізняються від середніх значень коефіцієнтів навченості у групах КГ-1, КГ-2.

H_1 : середні значення коефіцієнтів навченості за результатами післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1, ЕГ-2 значно вищі, ніж у групах КГ-1, КГ-2.

Таблиця, де визначаються відхилення від середнього значення та квадрати відхилень, представлена у Додатку І. Середнє значення коефіцієнта навченості для груп ЕГ-1, ЕГ-2: 0,89, а для груп КГ-1, КГ-2: 0,78.

Визначимо різницю по абсолютній величині між середніми значеннями коефіцієнтів навченості двох вибірок:

$$|X - Y| = 0,89 - 0,78 = 0,11$$

Підставивши отримані дані у формулу обчислення Sd , отримуємо:

$$Sd = \sqrt{Sx^2 + Sy^2} = \sqrt{\frac{0,0643 + 0,136}{(31+31-2)} \cdot \frac{31+31}{31 \cdot 31}} = 0,0145$$

Емпіричне значення критерію Стьюдента $t_{емп}$ складає:

$$t_{емп} = \frac{|X - Y|}{Sd} = \frac{0,11}{0,0145} = 7,58$$

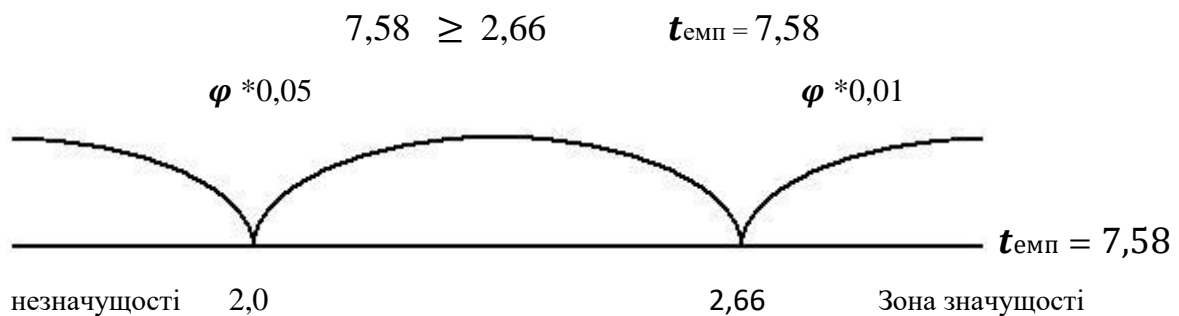
Для визначення, яка одна з двох висунутих гіпотез вірна, необхідно отримане емпіричне значення $t_{емп}$ порівняти з критичними значеннями $t_{кр}$. Гіпотеза H_0 приймається, якщо $t_{емп} < t_{кр}$; гіпотеза H_1 приймається, якщо $t_{емп} > t_{кр}$.

Визначимо за формулою критичні значення $t_{кр}$ для ступеня вільності, що дорівнює:

$$k = (n_1 - 1) + (n_2 - 1) = (31 - 1) + (31 - 1) = 60$$

$$t_{кр} = \begin{cases} 2,0 & (p \leq 0,05) \\ 2,66 & (p \leq 0,01) \end{cases}$$

Порівняємо значення емпіричного та критичного критеріїв $t_{емп}$ і $t_{кр}$

Зона незначущості 2,0

2,66

Зона значущості

Рис. 3.2 Визначення критерію $t_{емп}$ для перевірки надійності отриманих результатів експериментального навчання

Отримане емпіричне значення знаходиться у зоні значущості, приймається гіпотеза H_1 , значення коефіцієнтів навченості за результатами післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1, ЕГ-2 значно вищі, ніж у групах КГ-1, КГ-2.

Таким чином, у результаті проведеного аналізу та інтерпретації отриманих експериментальних даних зроблено висновок про підтвердження гіпотези експериментального дослідження навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, яке є ефективним за умови використання підібраних матеріалів, розробленої підсистеми вправ та моделі навчання.

3.3. Методичні рекомендації щодо навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування

Проведене теоретичне дослідження професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, укладена система вправ на основі дидактичної моделі навчання, здійснена експериментальна перевірка розробленої методики, а також аналіз й інтерпретація результатів експериментального навчання фахівців з видавничої справи та редагування, дозволили сформулювати методичні рекомендації, які спрямовані на формування компетентності професійно орієнтованого англійського писемного мовлення в майбутніх фахівців журналістського профілю.

Експериментальна перевірка розробленої методики проводилась зі студентами 2-го курсу. Метою навчання було формування компетентності професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, що включає розвиток умінь написання анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки. Рекомендовано розпочинати навчання англійського писемного мовлення із студентами другого курсу, які ознайомлені із жанрами журналістики, вміють працювати з інформаційними джерелами та продукувати тексти інформаційних та рекламних повідомлень рідною мовою. Розроблена дидактична модель навчання стала основою для визначення цілей, компонентів змісту навчання, методів, засобів навчання та контролю. На оволодіння ІМ на 2-го курсі в другому семестрі виділено 54 години, з них 36 відводиться на практичні заняття, а 18 годин на самостійну роботу. Для реалізації нашої методики була врахована кількість часу, виділеного на навчання писемного мовлення, що складає: 16 годин аудиторних занять та 12 годин самостійної роботи.

При відборі текстів для навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення рекомендуємо дотримуватися наступних критеріїв:

1) професійної спрямованості; 2) доступності; 3) інформативності;

4) автентичності; 5) жанрової достатності; 6) відповідності комунікативним потребам, інтелектуальному рівню й інтересам студентів; 7) культурологічної цінності.

Вважаємо, що для впровадження навчання за запропонованою методикою доцільно організувати навчальний процес у такій послідовності:

- провести тестування для визначення вхідного рівня сформованості компетентності у студентів у писемному мовленні;
- реалізувати навчання за запропонованою методикою;
- провести тестування для визначення вихідного рівня сформованості компетентності у професійно орієнтованому писемному мовленні;
- проаналізувати ефективність навчання.

Перед навчанням за запропонованою методикою та виконанням вправ розробленої підсистеми проводилось тестування студентів з метою визначення рівня сформованості компетентності у майбутніх фахівців у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні. Тест містив завдання: на перевірку рівня сформованості жанрової компетентності у читанні; на визначення рівня сформованості лексико-граматичних навичок; на визначення рівня розвитку вмінь у написанні текстів жанрів анонсу, інформаційної та рекламної замітки. Перевірка й оцінювання написання текстів жанрів анонсу, інформаційної та рекламної замітки відбувалась за такими критеріями: змістовності, жанрової відповідності структури тексту, лексико-граматичної правильності, комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру, деталізованості викладу інформації.

Формування зазначених вище навичок та вмінь відбувається шляхом застосування розробленої підсистеми вправ для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Послідовність виконання вправ обумовлюється етапами формування англійської компетентності в писемному мовленні, виконанням рецептивних, рецептивно-репродуктивних, продуктивних, некомунікативних, умовно-комунікативних і комунікативних вправ в аудиторній та позааудиторній роботі студентів. Особливу увагу приділяємо рецептивно-

репродуктивним та рецептивно-продуктивним вправам Під час навчання за розробленою методикою необхідно розвинути такі вміння професійно орієнтованого писемного мовлення:

- уміння розуміти інформацію текстів (мовна відповідність, контекст, прогнозувати його зміст);
- уміння виділяти в тексті основну інформацію;
- уміння виділяти композиційну структуру текстів жанрів писемного мовлення та оформлювати тексти згідно із мовними нормами;
- уміння створювати текст відповідно до стилю і жанру професійно орієнтованого мовлення.

На підготовчому етапі, коли відбувалося формування жанрової компетентності в професійно орієнтованому читанні, виконувалися вправи для розвитку вміння ідентифікації та диференціації жанрів, які уможливили усвідомлення структурно-композиційних та лінгвостилістичних особливостей текстів зазначених жанрів, що стало передумовою розвитку вмінь писемного мовлення. Важливим було виконання рецептивно-репродуктивних вправ, які були спрямовані на розвиток умінь деталізованого письма. Студенти надають додаткову характеристику кожному з п'яти основних компонентів відомої схеми: «What?», «Who?», «Where?», «When?», «Why?».

До способів деталізації включаємо:

- перерахування суб'єктів події, заходів під час події, наслідків та результатів події (We invite you with works that illustrate **research results, projects, surveying works and industrial experiences** in the areas of Computer Engineering, Electrical and Electronics Engineering, Design and Technology);
- додавання фактичної інформації та лексики з оцінним значенням (Working in diverse mediums and styles, these artists introduce us to a variety of themes and concepts, each one drawing on their personal inspiration and experiences to produce **profoundly impressive, significant** works.);

– уточнення інформації за допомогою підрядних речень (International Screen Print Biennial is a public offering biennial **which is specialised in screen print works.**);

– розширення речення, тобто зміни структури простого речення складносурядними реченнями. (Many authors create publishing companies just to publish their own books, but **some go on to publish the works of others too.** We organize worldwide exhibitions and all kinds of cultural projects with not only Europeans **but also we invite creative people and professionals from all around the world.**)

Рецептивно-продуктивні вправи спрямовані на розвиток умінь трансформації жанру. Студенти навчаються трансформувати текст відповідно до композиційної структури жанрів анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки. Продуктивні вправи в написанні інформаційної та рекламної замітки спрямовані на вдосконалення вмінь професійно орієнтованого деталізованого писемного мовлення. На особливу увагу заслуговують вправи на формування навички та розвиток умінь редагування, які спрямовані на контроль сформованості мовної компетентності в ситуації «Редагування» (виправлення помилки на рівні словосполучення й речення), а також контролю сформованості мовленнєвої компетентності в ситуації «Редагування тексту» (виправлення помилки на рівні текстів анонсів, інформаційних та рекламних заміток). Студенти знаходять помилки за допомогою спеціальних символів, аналізують та виправляють їх.

На останньому занятті проводилося тестування з метою визначення досягнутого рівня компетентності студентів у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні, завдання якого аналогічні завданням вхідного тестування. Оцінювати письмові роботи студентів пропонується за критеріями, які були визначені у підрозділі 3.1.

Організації освіти у вищій школі зорієнтовані на виховання особистості, готової до самоосвіти й розвитку пізнавальних можливостей та інтересів, самовдосконалення й подальшої професійної діяльності. Уміння самостійно

думати, працювати, осмислювати навчальний матеріал, засвоювати його та вміти застосовувати знання стає основною передумовою ефективного формування у студентів професійної самостійності, а також успішного навчання. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами і забезпечується системою навчально-методичних засобів та фаховою літературою. Під час навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення студенти самостійно виконують завдання розробленої підсистеми вправи. Після кожного уроку надається домашня робота для творчої діяльності, що забезпечує загальний та професійний розвиток студента, створює підстави для опанування ним фахових задач. Самостійна робота студентів щодо виконання вправ включала індивідуальну або колективну роботу студентів, що виконується під керівництвом викладача або без його участі. Робота студентів над завданнями та над продукуванням текстів потребувала спільних зусиль викладача й студентів. Збалансування всіх елементів процесу було спрямовано на ефективне виконання завдань. Для організації самостійної роботи студентів важливо враховувати мотивацію, яка є обов'язковим чинником навчальної діяльності, оскільки зростання мотивації дозволяє формувати творчі здібності студентів і спрямовувати їх до нових форм роботи та виконання нових завдань. При навчанні потрібно чітко повідомляти тему самостійної роботи, мету, формулювання завдань, надавати приклади виконання, шкалу оцінювання роботи, терміни її виконання.

Згідно трьох етапів навчального процесу, які описані в під. 2.3, студенти навчалися продукувати тексти анонсів, інформаційних і рекламних повідомлень. У навчальному процесі професійно орієнтованого англійського писемного мовлення виділяємо два види самостійної роботи: аудиторна і позааудиторна. Аудиторна самостійна робота виконується на навчальних заняттях під керівництвом викладача. Позааудиторна самостійна робота виконується студентом за завданням викладача, але без його участі. Мета самостійної роботи студентів визначається особливостями поставлених навчально-пізнавальних завдань. Таким чином, організація самостійної роботи спрямована на визначення

й установлення відповідного порядку виконання завдань; планування послідовності навчальних дій; коригування навчальної діяльності та аналіз результатів після завершення виконання завдання. На підготовчому етапі самостійна робота спрямована на інформаційний пошук текстів зазначених жанрів згідно проблематики заняття. Репродуктивна самостійна робота включає набуття базових знань і вивчення необхідного лексичного або граматичного матеріалу. Студенти виконують тренувальні завдання за зразком, заповнюють таблиці, аналізують інформацію, осмислюють структурно-композиційні та лінгвостилістичні характеристики жанру.

Важливим є укладення власного портфолію, в якому студенти записують лексику з тематики кожного заняття, яку використовують у виконанні самостійної роботи, роботи виконаних завдань. Якщо репродуктивна СРС передбачає набуття певних знань і формування навичок вживання мовного й мовленнєвого матеріалу, то продуктивна робота СРС забезпечує їх реалізацію в аналогічних ситуаціях. Засвоєння навчального матеріалу відбувається в опорі на певний зразок з поступовим його усуненням.

Наведемо приклад вправи позааудиторної роботи, яка спрямована на розвиток умінь оглядового читання та визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру інформаційної замітки. Викладач пропонує студентам знайти текст інформаційної замітки, відповісти на запитання, заповнити таблицю. Студенти визначають структурну побудову тексту та заповнюють таблицю.

Приклад вправи позааудиторної роботи, яка спрямована на розвиток умінь трансформації жанру інформаційного анонсу в інформаційну замітку. Надано текст, який потрібно переробити відповідно до структури жанру замітки. Студенти, заповнюють пропуски відповідною інформацією, заповнюють таблицю, вибираючи інформацію з тексту для власного портфолію.

Приклад вправи аудиторної роботи, яка спрямована на активізацію вивченого матеріалу, та на розвиток умінь деталізованого письма за допомогою додавання оцінної лексики, яка відповідає жанру рекламної замітки. Надано

таблицю за допомогою якої студенти, створюють текст рекламної замітки «Painting forever!» При додаванні інформації для уточнення та розширення речення, потрібно враховувати граматичну правильність. Вибрати інформацію з тексту для власного портфоліо.

Важливим моментом є організація й контроль самостійної навчальної діяльності студентів у зв'язку із застосуванням ІКТ. Використовується електронна для переписки викладача з студентом або із групою студентів, щоб надіслати завдання, які виконуються, а також інформаційний пошук (посилання на джерела), перевіряється портфоліо в дистанційному режимі. При наданні індивідуальних завдань були використані ресурси електронного кампусу НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Методичні рекомендації спрямовані на формування компетентності професійно орієнтованого англійського писемного мовлення в майбутніх фахівців. Розглянемо рекомендації до вправ для етапів навчання писемного мовлення. Приклади вправ наведено в під. 2.3. та Дод. Д.

Перший етап передбачає формування жанрової компетентності у читанні, для цього пропонуються вправи для формування навичок ідентифікації та диференціації жанрів.

Вправи для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні

Вправа № 1 спрямована на ознайомлення студентів з характерними особливостями жанрів анонсу та замітки. Студентам пропонується з'єднати відповідні жанрів з їх дефініціями. (3хв.)

Вправа № 2 спрямована на розвиток умінь оглядового читання та визначення структурно-композиційних характеристик анонсу. Викладач пропонує студентам прочитати текст та заповнити таблицю, яка відображає структуру жанру та проаналізувати особливості жанру. (7хв.)

Вправа № 3 спрямована на розвиток умінь оглядового читання та визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру інформаційної замітки. Викладач пропонує студентам прочитати текст

інформаційної замітки та відповіді на запитання, які відображають структурну побудову тексту. Студенти визначають структурну побудову тексту та заповнюють таблицю. (7хв.)

Вправа № 4 спрямована на визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанру рекламної замітки. Викладач пропонує студентам прочитати текст та заповнити таблицю, яка відображає структурну побудову жанру. (7хв.)

Вправа № 6 спрямована на розвиток умінь ознайомленого читання та формування англомовної жанрової компетентності в читанні. У завданні:

- a) студентам пропонується написати заголовки до відповідних текстів;
- b) надано таблицю, в якій потрібно написати головну тему й визначити жанр тексту. Доцільно прокоментувати відповіді, жанр, тему тексту. (8хв.)

Вправа № 8 спрямована на читання, визначення структурно-композиційних і лінгвостилістичних характеристик жанру наданого тексту. Викладач пропонує студентам прочитати текст, відповіді на запитання, які відображають структурну побудову тексту та проаналізувати інформацію і заповнити таблицю. Студентам пропонується вписати словосполучення для перекладу, якщо потрібно. (7хв.)

Вправа № 10 спрямована на визначення структурно-композиційних та лінгвостилістичних характеристик жанрів наданих текстів. Викладач пропонує студентам прочитати бінарні тексти та порівняти їх структуру: Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» та Educational Publishers Forum in London; знайти потрібну для заповнення таблиці інформацію. Студентам пропонується вписати англійські й українські словосполучення на позначення суб'єктів, цілей, очікуваних результатів заходу. (12 хв.)

Вправа № 14 спрямована на формування англомовної жанрової компетентності в читанні. Викладач пропонує студентам прочитати тексти різних жанрів (інформаційна замітка, рекламна замітка, анонс та анотація) та упорядкувати матеріал, з'єднуючи початок та кінець текстів, а потім визначити жанр кожного тексту. Проаналізувати інформацію. (8 хв.)

Другий етап спрямований на формування лексичних та граматичних навичок писемного мовлення в обраних жанрах, формування навички редагування, розвиток умінь деталізованого письма та трансформації жанрів. Приклади вправ наведено в під. 2.3. та Дод. Д.

Вправи для формування мовних навичок професійно орієнтованого писемного мовлення.

– для формування лексичних навичок писемного мовлення.

Вправа № 1 спрямована на формування лексичних навичок. Надається лексичний матеріал, який студенти записують у таблицю відповідно до: Colloquial layer, Neutral layer, Literary layer. Перевірка роботи. (7хв.)

Вправа № 2 використовується для формування навичок вживання лексичних одиниць, які відповідають жанру інформаційної замітки. Для цього викладач пропонує студентам прочитати текст англійською мовою та заповнити пропуски потрібними за змістом словами, які подані нижче. (5 хв.)

Вправа № 6 спрямована на формування лексичних навичок. Викладач пропонує студентам прочитати текст та заповнити пропуски правильним словом відповідно до змісту. (5 хв.)

Вправа № 8 спрямована на вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу. Надається лексичний матеріал, який студенти записують у таблицю відповідно до: Name of the event, Activities, Participants, Publishing products. Викладач пропонує студентам прочитати слова, що вивчаються та записати їх у таблицю. Перевірка відбувається після виконання вправи. (7 хв.)

Вправа № 10 спрямована на вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який відповідає нормам жанру інформаційної замітки. Проводиться мовна гра. Студенти діляться на групи. Надається лексичний матеріал, який записують у таблицю відповідно до: Verb, Noun, Adjective. Викладач пропонує студентам укласти словосполучення за моделями AN, NN, VN. Перевірка роботи відбувається після завершення вправи. (8 хв.)

Вправа № 15 спрямована на вдосконалення навичок вживання лексичного матеріалу, який за ознаками відповідає нормам жанру рекламної замітки.

Студенти використовуючи наданий лексичний матеріал пишуть синоніми до відповідних слів і укладають словосполучення за моделями AN, NN, VN. (8 хв.)

– для **формування граматичних навичок писемного мовлення.**

Вправа № 1 спрямована на формування граматичних навичок писемного мовлення у жанрі рекламної замітки. Викладач пропонує студентам прочитати текст та заповнити пропуски; вибрати правильну форму дієслова з форм, які надано нижче; визначити жанр тексту. Перевірка роботи. (5 хв.)

Вправа № 2 спрямована на формування граматичних навичок писемного мовлення у жанрі рекламної замітки. Викладач пропонує студентам прочитати текст та вибрати слово у правильній граматичній формі відповідно до змісту. Визначити жанр тексту. (5 хв.)

Вправа № 5 спрямована на формування граматичних навичок писемного мовлення. Викладач пропонує прочитати речення та вибрати правильний варіант граматичної форми the Infinitive, the Participle, the Gerund. (7 хв.)

Вправа № 10 спрямована на формування граматичних навичок писемного мовлення. Викладач пропонує студентам прочитати текст та поставити дієслово у правильну форму відповідно до змісту. Визначити жанр тексту. (5 хв.)

– для **формування навички редагування.**

Вправа № 2 спрямована на контроль сформованості мовної компетентності. Повторення лексико-граматичного матеріалу. Надано словосполучення з помилками. Студенти виправляють помилки. (5 хв.)

Вправа № 3 спрямована на контроль сформованості мовної компетентності. Викладач пропонує речення з помилками, які потрібно виправити. Надані речення з різними помилками та вказується вид помилки за допомогою символів. Студенти виправляють помилки та записують правильний варіант. Викладач контролює роботу та допомагає. (5хв.)

Вправа № 6 спрямована на контроль сформованості мовної компетентності. Викладач пропонує речення з різними помилками з використанням символів, які потрібно виправити. Надано таблицю, у якій студенти виправляють помилки, записують правильний варіант. (5хв.)

Вправи для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення

– для розвитку вмінь деталізованого письма

Вправа № 1 спрямована на повторення мовного матеріалу. Проводиться мовна гра. Студенти діляться на дві групи. Дошку ділять на дві половини і пишуть категорії: 1. Guests of an exhibition. 2. Different activities. 3. Exhibits. Кожен учасник по черзі пише слово на половині дошки. Та команда, яка напише більше слів, буде переможцем. Записати слова у власний портфоліо (7хв.)

Вправа № 2 спрямована на розвиток умінь деталізованого письма. До запропонованих речень анонсу студенти додають деталі за допомогою способу перерахування 1) суб'єктів, 2) цілей, 3) супутніх подій заходу, використовуючи таблицю. (5хв.)

We invite you with works that illustrate
that describe significant advances in the areas of.....

Вправа № 3 спрямована на розвиток умінь деталізованого письма. Надано таблицю та речення, які потрібно завершити за допомогою способу додавання лексики з оцінним значенням. (5 хв.)

1. The event is created for _____ audience , _____ visitors, _____ residents.
2. We're committed to delivering _____ digital colour printing.
3. Program's goal is to play an active role in the _____ development and in _____ contribution to the _____ technologies.
4. The exhibitions continues to be a _____ light in innovation.

- <u>Innovative</u> - <u>eminent</u> - considerable - significant - successful and experienced - high quality, fast, competitive short run - well-known and respected - leading - outstanding and extremely good

Вправа № 4 спрямована на розвиток умінь деталізованого письма за допомогою способу уточнення інформації. Надано речення, які потрібно завершити. Знайти речення з відповідною інформацією в таблиці та з'єднати частини речення. Викладач контролює роботу. (7 хв.)

1. Everyone _____ are welcomed for cooperation.
2. The Congress, _____, is expected to attract 600 publishers from around the globe.
3. Today we are a continuously growing group of mainly young people _____.
4. We created a dynamic organisation _____.
5. We know how important this is and have dedicated teams whose entire focus is to implement the best go-to-market strategy for each Ads customer.
6. Welcome to The Herald digital edition, _____.
7. Mega Digital are a specialist digital print house _____.

- a. which continues to establish more cultural centres devoted to cultural exchanges
- b. which will be jointly organised by IPA, the PA and LBF
- c. whose entire focus is to implement the best go-to-market strategy for each Ads customer
- d. where you can read the paper anytime, anywhere in the world
- e. that works closely with top publishing companies, publishers, educational institutions, advertising agencies, graphic designers
- f. who likes and uses advanced technologies
- g. who like to make a positive difference

Відповідь до завдання. 1.- f, 2.- b, 3.- g, 4.- a, 5.- c, 6.- d, 7.- e.

Вправа № 5 спрямована на розвиток умінь деталізованого письма за допомогою способу перетворення простих речень у складносурядні. Надано речення, які потрібно завершити. Студенти з'єднують частини речення. Викладач контролює роботу. (7 хв.)

1. Creating a company for publishing might work for some, _____.
2. Encourage interoperable implementations of EPUB publications _____.
3. Our customer service is about exceeding expectations, _____.

4. Promote access to the breadth of arts and cultural programming in our city_____.
5. Naturally we have our own opinions_____.
6. The fair's participants will have an opportunity to not only to meet face-to-face with potential candidates, _____.
7. We're dedicated to making our books available in whatever format our readers prefer, _____.

- a. so we're printing millions of catalogues for a huge national retailer and for a small local business
- b. while others are going to find more comfortable or suited true routes for publishing
- c. and we do like to promote our own values, in which we strongly believe
- d. and we foster reader discussion through innovative community websites
- e. and you can visit local agencies between the events
- f. and support those who are not typically represented in traditional local funding infrastructures
- g. and provide a forum for resolution of interoperability issues

Відповідь до завдання. 1.- b, 2.- g, 3.- a, 4.- f, 5.- c, 6.- e, 7.- d.

Вправа № 6 для розвитку умінь деталізованого письма. До запропонованих речень тексту жанру замітки студенти вибирають відповідну за змістом інформацію, яка надається в таблиці. (7хв.)

1. International Digital Publishing Forum(IDPF) is the global trade and standards organization offered unprecedented access to thousands of
2. The International Digital Publishing Forum was dedicated to
3. The work of the IDPF promoted
4. The IDPF benefited
5. The IDPF developed
6. The IDPF maintained
7. The IDPF welcomed

Вправа № 12 спрямована на активізацію вивченого матеріалу, та на розвиток умінь деталізованого письма за допомогою додавання оцінної лексики,

яка відповідає жанру рекламної замітки. Надано таблицю за допомогою якої студенти, створюють текст рекламної замітки «**Painting forever!**» При додаванні інформації для уточнення та розширення речення, потрібно враховувати граматичну правильність. (6хв.)

Вправа № 13 спрямована на активізацію вивченого матеріалу та застосування способів деталізованого письма. Студентам пропонується створити текст інформаційної замітки на певну тематику **The International Screen Print is specialised in screen print works** на основі відповідей на запитання, використовуючи таблицю та вивчений лексичний матеріал. (7 хв.)

Вправа № 15 спрямована на контроль розвитку вмінь деталізованого письма. Визначити спосіб деталізації та які комплекси використано (інфінітивний, герундіальний, дієприкметниковий). (7 хв.)

– для розвитку вмінь трансформації жанру

Вправа № 2 спрямована на розвиток умінь трансформації жанру. Надано текст інформаційного анонсу. До запропонованих речень студенти вибирають відповідну за змістом інформацію, яка надається в таблиці. Студенти переробляють інформаційний анонс в рекламний анонс. Вибрати інформацію з тексту для власного портфолію. (8 хв.)

Вправа № 3 спрямована на розвиток умінь трансформації жанру інформаційного анонсу в інформаційну замітку. Надано текст, який потрібно переробити відповідно до структури жанру замітки. Студенти, заповнюють пропуски відповідною інформацією. Також студенти заповнюють таблицю, вибираючи інформацію з тексту для власного портфолію. (8 хв.)

Вправа № 5 спрямована на розвиток умінь трансформації жанру. Викладач пропонує переробити інформаційний анонс у рекламну замітку. При додаванні інформації потрібно враховувати граматичну правильність форм та часу. (10 хв.)

Вправа № 8 спрямована на розвиток умінь трансформації жанру. Студентам пропонується переробити інформаційну замітку певної тематики в рекламну замітку, використовуючи при цьому вивчений іншомовний матеріал та інформацію з Вправи № 6 та таблицю з прикметниками. (10 хв.)

Вправа № 12 спрямована на розвиток умінь трансформації жанру. Студентам пропонується переробити інформаційну замітку певної тематики в рекламну замітку. Викладач контролює хід виконання. Студенти можуть презентувати свою рекламну замітку один одному для ознайомлення. (10 хв.)

Вправи для вдосконалення вмінь написання замітки.

- для розвитку вмінь з одночасним контролем сформованості мовленнєвої компетентності в ситуації «Редагування тексту».

Вправа № 4 спрямована на розвиток умінь редагування та контроль сформованості мовленнєвої компетентності. Надано текст анонсу, який потрібно відредагувати. Пропонуються речення з помилками, вказані помилки з використанням символів. Студенти виправляють помилки. (10хв.)

Вправа № 7 спрямована на розвиток умінь редагування та контроль сформованості мовленнєвої компетентності. Запропоновано текст замітки, який потрібно виправити. Знайти помилки й проаналізувати їх. Студенти виправляють помилки. Викладач контролює роботу та допомагає. (7хв.)

Вправа № 9 спрямована на розвиток умінь редагування та контроль сформованості мовленнєвої компетентності. Надано таблицю з текстом рекламної замітки з різними помилками, які містять символів. Студенти виправляють помилки та записують правильний варіант (8хв.).

- для вдосконалення вмінь написання заміток

Вправа № 1 спрямована на вдосконалення вмінь написання тексту анонсу. Написати анонс про подію, яка присвячена презентації книги. (10хв.).

Вправа № 2 спрямована на вдосконалення умінь написання тексту інформаційної замітки. Надано професійну ситуацію. Написати замітку про зустріч з представниками зарубіжних видавництв, яка уже відбулася. Подію було присвячено діяльності видавництва та планам щодо майбутнього спільного заходу. У парі перевірити та відредагувати замітку. Використовувати чотири види деталізації (15хв.).

Вправа № 3 спрямована на вдосконалення умінь написання інформаційної замітки. Написати замітку про відвідання зустрічі з головним редактором

журналу, інформаційне повідомлення, яке вирішили зробити, потрібно розмістити на сайті. Додайте інформацію про журнал та видавничу справу, діяльність редактора. Використовувати чотири види деталізації (15хв.).

Вправа № 4 спрямована на вдосконалення вмінь написання рекламної замітки та вмінь редагування.

Студент А пише рекламне повідомлення про книжковий ярмарок.

Студент Б пише рекламне повідомлення про презентацію книги. Використовувати чотири види деталізації. У парі перевірити та відредагувати замітку (15хв.).

Вправа № 5 спрямована на вдосконалення вмінь інформаційної замітки. Надано професійну ситуацію. Написати рекламну замітку про спільний захід з видавцями. У парі перевірити та відредагувати замітку. Використовувати чотири види деталізації. (15хв.).

Вправа № 6 спрямована на вдосконалення вмінь написання рекламної замітки. Написати повідомлення, щоб залучити студентів до події, додати рекламну інформацію. Студенти повинні підготувати рекламне повідомлення до конференції (200 слів). Важливо повідомити точну дату, час, точне місце, надати інформацію про аудиторію, організаторів заходу, написати про причини події та основні заходи події. Використовувати чотири види деталізації. (15хв.).

Виконання розглянутих методичних рекомендації дозволить реалізувати методику навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. Для ефективного навчання необхідно дотримуватись таких рекомендацій: проводити тестування із виявлення рівнів навченості студентів; організовувати частину аудиторного заняття, присвячену навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення; використовувати на заняттях вправи з розробленої підсистеми; спрямувати організацію самостійної роботи на виконання завдань.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У розділі представлені результати експериментальної перевірки ефективності методики формування компетентності англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, а також доцільності її впровадження в навчальний процес.

Під час організації експериментального дослідження сформульовано загальну гіпотезу, визначено мету і завдання методичного експерименту та процедуру відбору учасників. Надано структуру проведення методичного експерименту, описано його організації та процес проведення. Проаналізовані результати передекспериментального зрізу показали недостатній рівень навченості майбутніх фахівців, що підтвердило необхідність впровадження розробленої методики.

Представлено особливості розподілу балів за критеріями оцінювання знань, навичок та вмінь навчання писемного мовлення на основі аналізу поглядів науковців та власних практичних доробок. Розглянуті критерії, такі як відповідність змісту, відповідність жанру, лексична і граматична правильність, комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру, деталізація інформації, до якої відносимо й обсяг тексту, дозволяють об'єктивно оцінити текст, визначити й оцінити рівень сформованості навичок і розвитку відповідних умінь написання анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки.

На основі теоретичних положень запропонованої методики навчання було сформульовано робочу гіпотезу експерименту, згідно з якою формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування набуває ефективності за умови застосування обґрунтованої та спеціально розробленої підсистеми вправ, яка базується на дидактичній моделі навчання професійно орієнтованого писемного мовлення.

З метою перевірки розробленої методики проведено базовий вертикально-горизонтальний відкритий методичний експеримент. Його вертикальний характер засвідчив ефективність запропонованої методики, а горизонтальний дозволив визначити більш ефективний варіант методики навчання, що передбачає вдосконалення та розвиток умінь продукування тексту анонсу, інформаційної замітки та рекламної замітки.

Аналіз показників передекспериментального, післяекспериментального зрізів довів ефективність методики формування компетентності у майбутніх фахівців. Для підтвердження ефективності розробленої методики і доведення валідності результатів експерименту, були обчислені дані експериментальних зрізів за допомогою методів математичної статистики та здійснено порівняльний аналіз.

Достовірність отриманих емпіричних даних перевірено за допомогою коефіцієнта кутового перетворення Фішера та критерію Стюдента. Різниця результатів зрізів є вірогідною, що свідчить про ефективність методики. Результати навчання підтвердили доцільність впровадження варіанту А методики.

Укладені методичні рекомендації спрямовані на оптимізацію реалізації розробленої методики в процесі навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Основними засобами для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення слугує стилістичний прийом «перерахування» суб'єктів події, заходів під час події, наслідків та результатів події; додавання фактичної інформації та лексики з оцінним значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень; розширення речення, тобто зміни структури простого речення.

Основні положення розділу висвітлені у публікаціях [16; 17; 231] та підтверджено актами впровадження в освітній процес ЗВО України.

ВИСНОВКИ

У дисертації було досліджено стан навчання англійського писемного мовлення у закладах вищої освіти, теоретично обґрунтовано й розроблено методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

1. Основні теоретичні аспекти формування компетентності в англійському писемному мовленні були проаналізовані. Опрацювання науково-методичної літератури дозволило теоретично обґрунтувати передумови навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, проаналізувати головні компетентності фахівця. Проведений аналіз з проблематики дисертації дозволив зробити висновок про необхідність дослідження проблеми навчання деталізованого розвиненого письма як передумови досягнення рівня B2 в писемній мовленнєвій діяльності. Приділено увагу формуванню компетентності майбутніх фахівців у навчанні професійно орієнтованого англійського писемного мовлення, а саме, у написанні анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Поняття і структуру компетентності в навчанні писемного мовлення було уточнено. Визначено зміст та цілі навчання писемного мовлення відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик й освітньо-професійних програм випускників ЗВО до практичного володіння мовою для писемної комунікації та розвитку умінь необхідних для вирішення професійних завдань.

Сформульована гіпотеза дослідження, в якій стверджується, що високого рівня сформованості вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення в майбутніх фахівців видавничої справи та редагування можна досягти за таких умов: синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів; створення методичної типології мовленнєвого матеріалу; розробки науково обґрунтованої методики розвитку вмінь деталізованого письма в продукуванні інформаційної та рекламної заміток.

2. У процесі дослідження конкретизовано зміст та цілі навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення відповідно до

вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм випускників ЗВО. Конкретизований зміст формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування розглядається в світлі предметного та процесуального аспектів. Предметний аспект охоплює професійно-орієнтовану сферу спілкування, типові ситуації писемної діяльності, а саме поширення інформації про заходи та події у видавничій галузі та навчальний матеріал. До процесуального аспекту відносяться уміння продукувати та редагувати тексти жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Принципи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення були визначені: доступності і посиленості; комунікативності; систематичності й послідовності; міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання; інтерактивності й соціальної взаємодії; інтегрованого навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, використання ІКТ у навчанні.

Доцільність синтезу рівневого, компетентнісного і жанрового підходів до навчання писемного мовлення було обґрунтовано. Рівневий підхід зумовлює аналіз дескрипторів писемного мовлення рівнів B1 та B2 та виокремлення вміння деталізованого письма (рівень B2), яке на відміну від еліптичного (рівень B1), є ознакою розвиненої писемної мовленнєвої діяльності. Компетентнісний підхід реалізується в процесі пошуку таких вузлів перетину фахової та іншомовної комунікативної компетентностей, які є визначальними для вирішення завдань поставленої мети. В нашому дослідженні таким вузлом перетину є жанрова компетентність, яка є складовою як фахової, так й іншомовної писемної компетентності. Відтак, цілком логічно, що жанровий підхід є третім у синтезі підходів, здатних забезпечити успіх в іншомовній підготовці фахівця.

Доцільність реалізації міждисциплінарної взаємодії та важливість інтегрованого компетентнісного підходу, під яким розуміємо пошук вузлів перетину фахової й іншомовної комунікативної компетентностей, здатних

забезпечити ефективність в іншомовній підготовці сучасного фахівця було визначено. В дослідженні таким вузлом перетину є жанрова компетентність, яка є складовою як фахової так й іншомовної писемної компетентності і полягає у здатності продукувати тексти відповідних жанрів, у нашому дослідженні тексти анонсів, інформаційних або рекламних повідомлень у змодельованих професійних ситуаціях.

3. Комуникативно-прагматичні, лінгводидактичні та лінгвостилістичні характеристики інформаційних та рекламних текстів, що дозволило обґрунтувати методичну типологію жанрів у навчанні англійського писемного мовлення майбутніх фахівців були проаналізовані, а саме доцільність послідовного навчання продукування анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Основним умінням визначено здатність писати змістовні, деталізовані тексти, які пов'язані з професійною сферою. Основними засобами для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення слугує стилістичний прийом "перерахування", який уможливорює акцентування на предметах, явищах, властивостях та на розкритті певних ідей у писемному мовленні, а також перерахуванні суб'єктів події, заходів під час події, наслідків та результатів події; додавання фактичної інформації та лексики з оцінним значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень; розширення речення, тобто зміни структури простого речення. В роботі було підкреслено, що використання інформаційних та рекламних текстів сприяє підвищенню рівня медіаосвіти, підвищує ефективність формування як професійної так й іншомовної комуникативної компетентності майбутніх фахівців, які навчаються аналізувати інформацію в межах професійної тематики та використовувати її в іншомовній професійно спрямованій комуникації.

4. Основні проблеми відбору матеріалу для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування були визначені. Аналіз добору навчального матеріалу дозволив виокремити критерії, які сприятимуть організації процесу навчання англійському писемному мовленні студентів: 1) професійної спрямованості; 2)

доступності; 3) інформативності; 4) автентичності; 5) жанрової достатності; 6) відповідності комунікативним потребам та інтересам студентів; 7) культурологічної цінності. Критерії відбору матеріалу для навчання майбутніх фахівців, здатних ефективно й успішно використовувати англійську мову в професійній сфері були обґрунтовані. Виокремлені критерії відбору навчальних текстів дозволили обрати навчальний матеріал, а саме лексичний та граматичний мінімуми та зразки інформаційних та рекламних текстів.

5. Для формування компетентності в професійно орієнтованому англійському писемному мовленні ключовим є розробка системи вправ. У розробці системи вправ для навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування ми спиралися на рівневий, компетентнісний та жанровий підходи та на принципи інтегративного навчання, а саме: взаємопов'язаного розвитку вмінь у читанні та письмі; поєднання знань, навичок та вмінь фахової й іншомовної компетентностей. Система вправ стала підґрунтям для розробки моделі навчання, яка обґрунтовує послідовність усіх навчальних дій, кінцевої мети навчання, демонструє динамічність процесу навчання. Запропонована система вправ для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення студентів складається з чотирьох груп вправ, які виконуються на 3-х етапах під час аудиторної роботи та самостійної роботи. Метою підготовчого етапу визначено формування жанрової компетентності в читанні англомовних текстів, під якою ми розуміємо здатність диференціювати жанри в процесі читання. Метою основного етапу є удосконалення лексичних, граматичних навичок та розвиток вмінь продукування текстів різних жанрів в процесі формування жанрової компетентності у писемному мовленні. Особливу увагу приділено групі вправ на розвиток умінь деталізації інформації і трансформації жанру у писемному мовленні, та жанрової компетентності у писемному мовленні. Виокремлені основні прийоми для розвитку умінь деталізованого писемного мовлення: стилістичний прийом «перерахування», який уможливорює акцентування на предметах, явищах, властивостях та ідеях; додавання фактичної інформації та лексики з оцінним

значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень; розширення структури простого речення. Завершальний етап передбачає виконання вправ на розвиток умінь редагування та на удосконалення умінь написання рекламного анонсу, інформаційної та рекламної замітки.

6. Експериментальна апробація запропонованої методики здійснювалась у ході експерименту. В дослідженні описано процес організації та проведення методичного експерименту. Розглянуті критерії оцінювання рівня сформованості компетентності, такі як відповідність змісту, відповідність жанру, лексична і граматична правильність, комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру, деталізація інформації, до якої відносимо і обсяг тексту, дозволяють об'єктивно оцінити рівень сформованості навичок і розвиток відповідних вмінь написання анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Проаналізовані результати експерименту та надано їх статистичну обробку. Проведення експериментальної перевірки та аналіз результатів експерименту доводить ефективність розробленої методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців видавничої справи та редагування. Студенти всіх груп досягли достатнього рівня навченості. Для підтвердження ефективності розробленої нами методики і доведення валідності результатів експерименту, були обчислені дані експериментальних зрізів за допомогою методів математичної статистики та здійснено порівняльний аналіз. Достовірність отриманих емпіричних даних перевірено за допомогою коефіцієнта кутового перетворення Фішера та критерію Стюдента. Різниця результатів зрізів є вірогідною, що свідчить про ефективність методики, результати навчання підтвердили доцільність впровадження варіанту А розробленої методики, що дало підставу констатувати ефективність розробленої методики й укласти методичні рекомендації до виконання системи вправ з формування компетентності в англійському ПМ.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у застосуванні розробленої методики для формування жанрової компетентності в англійському писемному мовленні у майбутніх фахівців широкого спектру гуманітарних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Л. Е. Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку : метод. пособ. Санкт-Петербург : Филологический факультет СПбГУ, 2007. 136 с.
2. Алтухова М. К. Обучение творческой письменной речи студентов третьего курса языкового педагогического вуза : на материале английского языка: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Санкт-Петербург, 2003. 24 с.
3. Алешугина Е. А. Способы отбора лексического содержания профессионально-ориентированной иноязычной подготовки студентов в неязыковом вузе: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Нижний Новгород, 2009. 189 с.
4. Александрова Н. В. Особенности рекламно-информационного сопровождения выставочных проектов : дис. ... канд. филол. Наук : 10.01.10. Москва, 2003. 224 с.
5. Андерсон О. В. Лингвокультурологические и национально-ментальные особенности языка рекламы : диссертация ... кан. филол. наук : 10.02.19. Краснодар, 2006. 150 с.
6. Андрійко І. Ф. Зарубіжні методичні концепції навчання іншомовного писемного мовлення та їх застосування в українському вищому навчальному закладі. *Іноземні мови*. 2001. № 3. С. 22–25.
7. Антоненко І. І. Важливість компетентнісного підходу в вищій освіті. *«Нова педагогічна думка»* 2012. Вип. № 1, С. 241–243.
8. Антоненко І. І. Моніторинг якості освіти як важлива умова покращення ефективності процесу навчання. *«Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»* 2011. Вип. № 3, том III (28). 546 с.
9. Антоненко І. І. Деякі аспекти вивчення наукових технічних термінів та якість освіти. *«Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. 2012. Вип.27, том II (35). 596 с.

10. Антоненко І. І. Проблеми навчання англійського професійно-орієнтованого писемного мовлення. *«Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. 2013. Вип. 31, том V (47). С. 6–13
11. Антоненко І. І. Жанровий підхід до відбору текстів у навчанні студентів поліграфічних спеціальностей англомовного писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 117. С. 5–15.
12. Антоненко І. І. Формування іншомовної професійної компетентності у студентів ВНЗ. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. Вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 2014. Том V (56). С. 20–27.
13. Антоненко І. І. Важливість прагматичної направленості коротких рекламних повідомлень у навчанні англійської мови майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. Тем. випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». 2016. Вип. 36, том IV (20). С. 107–116.
14. Антоненко І. І. Компетентнісний підхід у навчанні студентів видавничо-поліграфічних спеціальностей англомовного писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: педагогічні науки. 2016. Вип. 130. С. 5–12.
15. Антоненко І. І. Організація та проведення експериментального навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої галузі. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія. 2016. Вип. 2. С. 14-19.
16. Антоненко І. І. Методичні основи навчання англомовного письма майбутніх фахівців видавничо поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди*. Тем.

випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». 2017. Вип. 37 (3), Том II (22). С. 208–216.

17. Антоненко І. І. Відбір матеріалу для навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. *European Humanities Studies: State and Society*. 2017. Issue 4 (II). Poland. p. 76–88.

18. Антоненко І. І., Коломієць С. С. Методична типологія журналістських жанрів у навчанні англійського професійно-орієнтованого письма. *Актуальні питання іноземної філології Науковий журнал Східноєвропейського. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2018. № 8. С. 165–171.

19. Антоненко І. І. Формування навичок писемного мовлення у студентів ВНЗ *Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 жовтня 2014 р. Київ, 2014. С. 5-8.*

20. Антоненко І. І. Поєднання професійного та іншомовного мовленнєвого матеріалу в інтегрованому процесі навчання. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2015 р. Київ, 2015. С. 94-95.*

21. Антоненко І. І. Формування англійської лексичної компетентності студентів ВНЗ. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 127-128.*

22. Антоненко І. І. Важливість засвоєння студентами англійської професійної лексики та формування навичок професійно орієнтованого писемного мовлення *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 3-5*

23. Антоненко І. І. Відбір текстів для навчання майбутніх фахівців англійського писемного мовлення. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно – когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 84-87.*

24. Антоненко І. І. Використання рекламних текстів у навчанні іноземних мов майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно – когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 квіт. 2016 р. Київ, 2016. С. 74-78.
25. Антоненко І. І. Роль мотивації в навчанні англійського писемного мовлення. *Бъдещите изследвания. Педагогически науки*: матеріали 12-й междунар. науч.-практ. конф., Том 5. Софія, 15 - 22 февр. 2016. Софія, 2016. С. 11-13.
26. Антоненко І. І. Роль веб блогів у формуванні навичок писемного мовлення. *Modern scientific potential – 2017. Pedagogical sciences*: матеріали 13-ї междунар. наук.-практ. конф., Volume 3. Шефїлд, 28 февр. -07 берез. 2016. Шефїлд, 2017. С. 30-32.
27. Антоненко І. І. Навчання студентів немовних спеціальностей роботи з іншомовними текстами професійної спрямованості. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура* : зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 листопада 2018 р. Київ, 2018. С. 11-13.
28. Антоненко І. І. Важливість професійно орієнтованого навчання англійської мови фахівців видавничої справи. *Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування України*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2019. Київ, 2019. С. 14-16.
29. Антонова Л. Г. Обучение студентов-словесников профессионально значимым письменным жанрам : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1998. – 49 с.
30. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения. Москва : Педагогика, 1977. 257 с.
31. Баклаженко Ю. В. Методика індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 344 с.

32. Бандура Н. Г. Типологія жанру інформаційного повідомлення в німецькій і українській. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Київ : КДЛУ, 2001. С. 21-26.
33. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ. Київ : ІНК ОС, 2005. 314 с.
34. Барабанова Г. В., Шевнина Л. Е. Использование жанрового фрейма при обучении деловому английскому языку в техническом вузе. *Теорія та методика викладання фундаментальних дисциплін у вищій школі: зб. наук. праць*. Кривий Ріг, 2010. № 6, 2010. С. 12–18.
35. Барнева Е. В., Петрова О. А., Шишкин Н. Э. Журналистское мастерство: учеб. метод. пособ. Тюмень : ТГУ, 2009. 81 с.
36. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров. *Литературно-критические статьи*. Москва. Художественная литература, 1986. 541 с.
37. Бебих В. В. Організація самостійної роботи майбутніх фінансистів у процесі навчання англomовного ділового писемного спілкування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2009. 24 с.
38. Беженар І. В. Методика навчання майбутніх філологів англійського писемного мовлення з використанням мовного портфеля : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Запоріжжя, 2012. 324 с.
39. Беклешов Д. В. Реклама книг сегодня. Москва : Книга, 1986. 207 с.
40. Берштадт А. Б. Реклама книги в книговедении и издательском деле : дис ... канд. филолог. наук : 05.25.03. Москва, 2009. 212 с.
41. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. *Советская педагогика*. 1968. № 4. С. 52 – 69.
42. Биконя О. П. Навчання майбутніх економістів ділових усних та писемних переговорів англійською мовою: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2006. 241 с.
43. Биконя О. П. Теоретико-методичні засади самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 531 с.

44. Бігич О. Б., Окопна Я. В. Сучасний студент у контексті особистісно-діяльнісного підходу: за результатами науково-методичних досліджень : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. 148 с.
45. Боднар С. В. Мовні й соціокультурні особливості англомовного економічного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. 2015. № 19 том 1. С. 24–27.
46. Боднар С. В. Проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності майбутніх економістів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Педагогіка і психологія. 2016. № 1. С. 158–164.
47. Борецька Г. Е. Методика навчання студентів-філологів граматично правильної англомовної писемної комунікації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2004. 249 с.
48. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2000. 508 с.
49. Борисов Б. Л. Технологии рекламы и PR. Москва: Гранд-Фаир, 2004. 624 с.
50. Брандес М. П. Стил ь и перевод : учеб. пособ. Москва : Высшая школа, 1988. 127 с.
51. Британ Ю. В. Формування професійно орієнтованої читацької компетенції у майбутніх викладачів англійської мови засобами Інтернет-ресурсів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2014. 200 с
52. Булатова Э. В. Прямая и косвенная коммуникация в современной российской печатной рекламе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Екатеринбург, 2005. 259 с.
53. Бурсак Т. Д. Информативная значимость прилагательных в тексте (на материале современного английского языка) : дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Киев, 1981. 210 с.

54. Вавіліна С. Г. Жанри англомовних піар-текстів у системі професійної підготовки журналістів. *Соціум. Наука. Культура* : матеріали XII Міжнар. наук. інтернет-конф. м. Київ 18-20 січня 2016 р. Київ, 2016. С. 37–43.
55. Вавіліна С. Г. Лінгвістичні аспекти вивчення іншомовного рекламного тексту в системі підготовки журналістів. *Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки. 2011, № 2 (15). С. 94–102.
56. Вавилина С. Г. Принципы и критерии отбора текстов для обучения будущих журналистов профессионально ориентированному чтению. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Педагогіка та психологія. Київ. 2012. Вип. № 21. С. 109–118.
57. Вавіліна С. Г. Формування медіаграмотності в процесі навчання майбутніх журналістів англійської мови професійного спрямування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах* : зб. наук. праць. Запоріжжя, 2015. № 40 (93). С. 83–91.
58. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навчал посібник / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія Української преси, 2011. 262 с.
59. Валгина Н. С. Теория текста. Москва : Логос, 2003. 280с.
60. Васильєва Е. В. Навчання студентів мовних спеціальностей написання наукового проблемно-тематичного повідомлення англійською мовою : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2005. 24 с.
61. Верёвкина-Рахальская Ю. Н. Методика использования Интернет-ресурсов в формировании коммуникативной компетенции студентов специализированных вузов на материале общественно-политической тематики (Второй курс, английский язык) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2007. 291 с.
62. Верейтіна І. А. Інтегроване навчання майбутніх екологів професійно-орієнтованого спілкування англійською мовою : автореферат... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2011. 21 с.
63. Верейтіна І. А. Методика розвитку професійних умінь в інтегрованому курсі засобами англійської мови. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні*

методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ – Вінниця, 2010. С. 254–259.

64. Владимиров В. М. Теорія і методика журналістської творчості : навч. посібник. Київ : КиМУ, 2006. 105 с.

65. Волік В. В. Методика навчання студентів факультетів міжнародних відносин читання англomовних публіцистичних статей економічної тематики : автореф. дис. ... пед. наук : 13.00.02. Київ, 2014. 21с.

66. Воропаева Ю. А. Методика обучения профессионально-ориентированному чтению на материале рекламных и PR-текстов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2008. 241с.

67. Вольфовська Т. О. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети. *Шлях освіти* : збір. наук. праць 2001. № 3. С. 13–16.

68. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Изд. 4-е, стер. Москва : КомКнига, 2006. 144 с.

69. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. Москва : Изд. центр «Академия», 2006. 336 с.

70. Гальченко О. Ю. Навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англomовного письма в коледжах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2016. 22 с.

71. Гальченко О. Ю. Проблема формування англomовної компетентності студентів коледжів в сучасній методиці навчання іноземних мов. *Вісник Запорізького національного університету*. Педагогіка. 2013. № 1 (19). С.87–94.

72. Гальченко О. Ю. Психологічні передумови формування у студентів коледжів англomовної компетентності у професійно орієнтованому письмі. *Іноземні мови*. Київ, 2014. № 2. С.8–15.

73. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований. *Иностранные языки в школе*. 1985. № 2. С. 17–24.

74. Глазунов М. С. Формування англомовної компетентності в писемному мовленні майбутніх учителів з використанням веб-технологій : автореферат... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 24 с.
75. Глазунова Т. В. Обучение письменному общению на английском языке с применением «диалога-журнала» (Второй курс языкового педагогического вуза): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Киевский государственный лингвистический университет. Киев, 1997. 181 с.
76. Голік О. В. Взаємкореляція та взаємозбагачення жанрів: новітні тенденції розвитку журналістської творчості : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.04. Київ, 2009. 17 с.
77. Горелова Л. М. Формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. *Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Педагогічні науки.* 2008. Вип. 84. Т. 97. С.101–104.
78. Горобченко Н. В. Навчання майбутніх учителів німецької мови писемного мовлення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 24 с.
79. Грилихес И. В. Прагматические и стилистико-синтаксические особенности рекламных текстов (на материале англоязычной бытовой рекламы) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Киев, 1978. 143 с.
80. Гринюк Г. А., Семенчук Ю. О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. *Іноземні мови.* 2007. № 2. С. 30–34.
81. Громова Н. М. Обучение деловой письменной речи (английский язык, неязыковой вуз) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1993. 26 с.
82. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков : спецкурс. Владимир : Изд. Владимирского госуд. пед. инст-та им. П. И. Лебедева-Подольского, 1980. 104 с.
83. Дегтярьова Ю. В. Методика навчання читання англійською мовою для ділових цілей у немовних вищих начальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 225 с.

84. Демина Ю. В. Рекламный текст в коммуникативно-прагматическом аспекте : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2001. 179 с.
85. Дикова Е. С. Методика формирования межкультурной профессиональной коммуникативной компетенции студентов на материале рекламных текстов (немец., неязыковой вуз) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Иркутск, 2010. 216 с.
86. Дичка Н. І. Методика навчання англomовного професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2015. 23 с.
87. Добросклонская Т. Г. Вопросы изучения медиатекстов: опыт исследования современной английской медиаречи: монограф. Москва: Эдиториал, 2005. 288 с.
88. Должикова Т. І., Мілева І. В., Нікітіна А. В. Практикум з лінгвістики тексту: навч.-метод. посіб. Київ, 2011. 142 с.
89. Дубко І. В. Метод проектів у навчанні учнів основної школи письма німецькою мовою після англійської : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2012. 284 с.
90. Дудина Е. П. Семантика и функции лексико-грамматических единиц в рекламе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Северодвинск, 2006. 275 с.
91. Дульянинов А. Г. Методика использования текстов печатной изобразительной рекламы в практическом курсе французского языка на старшем этапе языкового вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Иркутск, 2002. 239 с.
92. Емельянова Т. В. Формирование профессионально направленной иноязычной коммуникативной компетенции студентов неязыкового вуза (английский язык, специальности – «Связи с общественностью», «Журналистика») : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2006. 170 с.
93. Еналиева Т. М. Теоретическое и экспериментальное обоснование методики обучения письменному выражению мыслей на I курсе языкового вуза (английский язык): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Москва, 1979. 24 с.
94. Ермолаев О. Ю. Математическая статистика для психологов : учебник. 2-е изд., испр. Москва : Издательство Флинта, 2003. 336 с.

95. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2004. 240 с.
96. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за наук. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
97. Закон України «Про освіту». № 2145-19. (2017). № 2145-19. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 22.12.2018).
98. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підруч. 3-тє вид. Львів : ПАІС, 2008. 276 с.
99. Зінукова Н. В. Навчання студентів-економїстів написання англїйською мовою довідково-інформаційної документації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2004. 289 с.
100. Ибрагимова Х. М. Коммуникативная стратегия печатной рекламы : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Махачкала, 2006. 160 с.
101. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / за наук. ред. В. В. Рїзуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
102. Иванова О. Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Орел, 2005. 245 с.
103. Имшинецкая И. Я. Креатив в рекламе. Москва : РИП-Холдинг, 2002. 172 с.
104. Івашкевич І. В. Психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів : дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07. Рівне, 2017. 228 с.
105. Каменєва Т. М. Методика навчання майбутніх менеджерів ділового писемного спілкування англїйською мовою з використанням електронного підручника : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лїнгвістичний університет. Київ, 2009. 258 с.
106. Каплич Л. В. Начало обучения продуктивной письменной речи в лингвистическом вузе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1996. 232 с.
107. Карпенко В. Журналістика: основи професійної комунікації : навч. посіб. Київ : Нора-прїнт, 2002. 348 с.

108. Касаткіна О. В. Психолого-педагогічні основи розвитку комунікативної компетентності студентів (на прикладі вивчення англійської мови) : дис. ... канд. пед. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2007. 241 с.
109. Кафтанджиев Х. Тексты печатной рекламы. Москва : Смысл, 1995. 250 с.
110. Квон Сун Ман. Лингводидактический потенциал рекламного текста и его использование при обучении русскому языку иностранных учащихся : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2006. 162 с.
111. Кійко Ю. Є. Фрактальне моделювання інваріантно-варіантної структури медіатекстів у німецькій та українській мовах : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.17; 10.02.21. Київ, 2017. 433 с.
112. Ким М. Н. Жанры современной журналистики. Санкт-Петербург : Издательство Михайлова В. А., 2004. 335 с.
113. Киричук Л. М. Прагмасемантичні особливості категорії оцінки в рекламному тексті (на матеріалі реклами журналу «Time») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1999. 19 с.
114. Ключникова О. А. Обучение студентов-журналистов созданию PR-текстов в сфере образования для размещения в сети интернет : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2010. 23 с.
115. Козак С. В. Профессионализм преподавателя иностранного языка как фактор интенсификации процесса формирования у будущих специалистов иноязычной коммуникативной компетенции. *Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2000. Вип. 7-8. С. 92-96.
116. Колкер Л. М. Теоретическое обоснование последовательности обучения письменному выражению мыслей на иностранном языке : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва : МГПИИЯ им. М. Тореза, 1975. 39 с.
117. Коломиец С. С. Обучение специалистов профессионально-ориентированному общению с зарубежными партнерами (на материале английского языка) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Киев, 1994. 252 с.
118. Коновальчук С. А. Аналіз методів навчання професійної діяльності студентів-журналістів засобами англійської мови. *Вісник Житомирського*

державного університету ім. Івана Франка. Педагогічні науки. Житомир, 2011. Вип. 60. С.141–144.

119. Коновальчук С. А. . До питання визначення психологічних передумов формування професійної англomовної компетенції студентів факультету журналістики. *Теорія та методика управління освітою*. Київ, 2013. Вип. 10. URL: <http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj/elektronne-naukove-fakhove-vidannja-teorija-ta-metodika-upravlinnja-osvitoju-vipusk-10-2013> (дата звернення: 22.12.2018).

120. Коновальчук С. А. До питання про змістовий взаємозв'язок жанрового мовлення журналістів. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Педагогічні науки*. Кіровоград, 2016. Вип. 147. С.189–192.

121. Коновальчук С. А. Зміст поняття інтегрованого навчання професійної діяльності засобами іноземної мови. *Наукові записки КДПУ. Філологічні науки. Мовознавство*. Кіровоград, 2011. Вип. 96 (2). С. 503–506.

122. Коновальчук С. А. Методика інтегрованого навчання професійно орієнтованого англomовного писемного спілкування майбутніх журналістів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2017. 240 с.

123. Конопленко Л. О. Методика навчання усного англomовного спілкування з використанням ділової гри майбутніх фахівців із інформаційної безпеки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2015. 22 с.

124. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS»*. 2016. 27 квіт. URL:

<https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>(дата звернення 22.12.2018)

впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://osvita.mediasapiens.ua/> (дата звернення 22.12.2018 р.)

125. Корж Т. М. Навчання студентів вищих технічних навчальних закладів анотування англійських професійно орієнтованих текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Севастополь, 2008. 256 с.

126. Корнєва З. М. Методика навчання майбутніх економістів англійському діловому мовленню на основі технологій занурення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 22 с.
127. Костромина Е. А. Структурно-семантические особенности рекламных текстов: на примере материалов нижегородской прессы : дис. ... канд. филол. наук 10.02.01. Н. Новгород, 2000. 191 с.
128. Краевский В. В., Хуторской А. В. Основы обучения. Дидактика и методика: учеб. пособие студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2007. 352 с.
129. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2010. 364 с.
130. Кривчикова Г. Ф. Методика інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Харків, 2005. 338 с.
131. Кривонос А. Д. PR-текст как инструмент публичных коммуникаций : дис. ... доктора филол. наук : 10.01.10. Санкт-Петербург, 2002. 338 с.
132. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров. *Основы творческой деятельности журналиста.*/под ред. С. Г. Корконосенко. СПб., 2000. С.125–168.
133. Кудряшова О. В. Методика поэтапного формирования коммуникативной компетенции в письменной речи (английский язык, языковой курс) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Челябинск, 2005. 192 с.
134. Кузнецова О. Д. Диференціація заміток преси на види: *Зб. праць бібліотеки НАНУ ім. В. Стефаника.* Львів, 2015. С. 127– 139.
135. Кукса Б. В. Взаємопов'язане навчання монологічного мовлення і письма майбутніх учителів англійської мови з використанням мультимедійних засобів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2012. 201 с.

136. Курило Л. В. Навчання майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованого наукового писемного мовлення: автореф. дис...канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2014. 22 с.
137. Леонова Н. В. Інформаційний стиль як один з основних стилів сучасної української мови. *Теоретична і дидактична філологія*: зб. наук. праць. 2012. Випуск 12. С. 206-209.
138. Лившиц Т.Н. Специфика рекламы в прагматическом и лингвистическом аспектах : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Таганрог, 1999. 354 с.
139. Литвин С. В. Навчання учнів старшої загальноосвітньої школи писемного спілкування англійською мовою : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2002. 291 с.
140. Литньова Т. В. Цілі навчання іноземних мов у світлі сучасного компетентнісного підходу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. Вип. 28. С. 73–76.
141. Луцинская О. В. Обучение студентов неязыкового вуза письменному дискурсу (на материале англоязычных печатных средств массовой информации) : автореф. канд. пед. наук : 13.00.02. Минск, 2008. 23 с.
142. Майданова Л. М., Калганова С. О. Практическая стилистика жанров СМИ: заметка, интервью, статья. Екатеринбург: Гуманитарный ун-т, 2006. 336 с.
143. Мазунова Л. К. Система овладения культурой иноязычного письма в языковом вузе: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02. Москва, 2005. 353 с.
144. Майер Н. В. Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2011. 286 с.
145. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: монографія. Київ : Вища школа, 2004. 456 с.
146. Мартынова Р. Ю. Дидактическая сущность интегрированного процесса обучения. *Наука і освіта*. 2009. № 10. С. 197 – 202.

147. Мартынова Р. Ю. Этапы интегрированного обучения образовательной и иноязычной речевой деятельности. *Наукові записки Тернопільського націонал. педагогічного університету. Серія: педагогіка*. 2016. № 4. С. 12-17
148. Мартынова Р. Ю. Характеристика педагогической интеграции в исследованиях отечественных и зарубежных ученых. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал*. 2016. № 6. С. 100-106.
149. Методика навчання англійської мови студентів-психологів. Монографія / О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, Ю. В. Дегтярьова та ін.; за заг. наук. ред. О. Б. Тарнопольського. Дніпропетровськ : ун-т ім. А. Нобеля, 2011. 264 с.
150. Мельничук О. С. Словник іншомовних слів/ за ред. О. С. Мельничук. Київ: Головна редакція УРЕ, 1985. 968 с.
151. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / Бігич О. Б. та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
152. Метьолкіна М. М. Формування англомовної компетенції у фаховому писемному спілкуванні майбутніх логістів : дис....канд. пед. наук : 13.00.02. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2009. 228 с.
153. Микитенко Н. О. Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04, 13.00.02. Тернопіль, 2011. 43 с.
154. Миронов Ю. Б., Крамар Р. М. Основи рекламної діяльності: навч. посіб. Дрогобич: Посвіт, 2007. 108 с.
155. Мисонжников Б. Я., Тепляшина А. Н. Журналистика. Введение в профессию : учеб. пособие. Санкт-Петербург : Питер, 2014. 272 с.
156. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 496 с.
157. Михайлова Е. Б. Формирование профессионально-иноязычной компетентности студентов инженерных специальностей с использованием средств информационных и коммуникационных технологий : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.08. Нижний Новгород, 2012. 20 с.

158. Москалець О. О. Навчання студентів-філологів письма англійською мовою з використанням комп'ютерних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2009. 274 с.
159. Москалець О. О. Етапи навчання іншомовного писемного мовлення як засобу спілкування. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 6. С.104-107.
160. Москалець О. О. Ситуативність у навчанні іншомовного писемного мовлення. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 64. С. 124–128.
161. Морська Л. І. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Тернопіль, 2001. 184 с.
162. Навчальна програма курсу „Англійська мова професійного спрямування”. Галузь знань: 0303 – журналістика та інформація. Напрямок підготовки : 030301 – журналістика. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 14 с.
163. Нагорнюк Л. Є. Медіаосвіта у підготовці майбутніх журналістів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Педагогіка*. Тернопіль.2008. № 4. С. 43–47.
164. Нагорнюк Л. Є. Формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх журналістів у процесі фахової підготовки. автореф. дис канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2008. 20 с.
165. Назаренко Г. І. Журналістські жанри: інформаційні: курс лекцій. Київ: КиМУ, 2006. 169 с.
166. Нікітіна А. В. Педагогічний дискурс учителя-словесника: монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 338 с.
167. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентісного підходу. *Іноземні мови*. № 2. 2010. С. 11–17.
168. Ніколаєва С. Ю. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. Курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Ленвіт, 2011. 338 с.

169. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні*. Київ: 2003. 296 с.
170. Одегова Н. М. Методика формування англomовної компетенції в письмі у процесі навчання майбутніх учителів написання рецензій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Харків, 2012. 208 с.
171. Одинцов В. В. Стилистика текста. Москва : URSS, 2014. 264 с.
172. Павельева Т. Ю. Методика розвитку уменій письменно́ї речі студентoв стредством учебногo Інтернет-блогa (англійський язык, языковой вуз) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тамбов. 2010. 157 с.
173. Павлова Л. А. Мотивация обучающихся как условие совершенствования качества профильного обучения. Среднее профессиональное образование. 2010. № 1. С. 7–11.
174. Павловська Ю. В. Відбір навчальних текстів для методики індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Чернігів*, 2014. Вип. 119. С. 189–192.
175. Павловська Ю. В. Експериментальна перевірка методики індивідуалізації навчання англomовного професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем. *Педагогіка, суспільні науки, менеджмент, маркетинг, економіка : теорія і практика*. 2014. № 6 (113). С. 122-127.
176. Павловська Ю. В. Лінгвістичні особливості англійського професійного писемного мовлення у контексті навчання майбутніх аналітиків систем. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 квітня 2014 р. Київ, 2014. С. 226–22.
177. Павловська Ю. В. Методичні рекомендації щодо формування компетентності в англійському професійно орієнтованому писемному мовленні із використанням методики індивідуалізації навчання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2015. № 43. С. 81–84.

178. Павловська Ю. В. Труднощі навчання професійно орієнтованого писемного мовлення студентів немовних ВНЗ. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16-17 квітня 2014 р. Київ, 2014. С. 112–115.
179. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. Москва : Рус. яз., 1989. 276 с.
180. Петрашук О. П. Принципи навчання. *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах* / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. С. 48–52.
181. Пінська О. В. Навчання майбутніх учителів професійно спрямованої писемної комунікації англійською мовою як другою іноземною : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2001. 20 с.
182. Пінська О. В. Про стан навчання професійно-спрямованого писемного мовлення майбутніх вчителів англійської мови. *Проблеми сучасної методики викладання іноземних мов: Вісник КДЛУ. Дослідження молодих вчених. Серія Педагогіка та психологія*. Київ: КДЛУ, 1998. Вип.1. С. 101–118.
183. Плотніков Є. О. Формування англомовної рецептивної граматичної компетенції у майбутніх учителів з використанням мультимедійних навчальних засобів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2012. 322 с.
184. Подкаменная Е. В. Методика обучения студентов неязыковых вузов написанию PR-текстов : направление подготовки 031600 Реклама и связи с общественностью, английский язык : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Иркутск, 2011. 199 с.
185. Полетаева Т. В. Речевые манипуляции в современной англоязычной рекламе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2001. 203 с.
186. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи*. Київ, 2004. 112 с.
187. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ: Спілка рекламистів України, 1996. 175 с.

188. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Бакаєва Г. Є., Борисенко О. А., Зуєнок І. І. та ін. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с.
189. Пустовалова О. В. Методика розвитку уменій письменною речі студентів на основі сервіса "Твіттер" : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тамбов, 2012. 25 с.
190. Радецька С. В. Методика навчання майбутніх економістів професійно спрямованого читання англійською мовою з використанням комп'ютера : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2005. 265 с.
191. Рогова Г. В. Письмо в обучении иностранным языкам. *Иностранные языки в школе*. 1978. № 6. С. 86 – 94.
192. Романюк Ю. В. Методика формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції з використанням навчального веб-сайту : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2012. 22 с.
193. Рубель Н. В. Підготовка майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2013. 20 с.
194. Сабанова Л. В. Формирование профессионально ориентированной письменной речи на продвинутом этапе подготовки студентов языкового педагогического вуза (французкий язык) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2007. 225 с.
195. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / МГУ им. М.В. Ломоносова. Москва, 1992. 528 с.
196. Свиридюк В. П. Навчання німецького ПМ студентів-заочників вищих мовних навчальних закладів на основі використання дистанційного курсу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 21 с.
197. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.

198. Семенчук Ю. О. Формування англомовної лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей засобами інтерактивного навчання : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 280 с.
199. Серета О. М. Навчання майбутніх філологів писемного спілкування німецькою мовою засобами електронної пошти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2006. 168 с.
200. Сибин М. С. Реклама как конструкт виртуального пространства культуры : дис. ... канд. философ. наук 24.00.01. Омск, 2010. 155 с.
201. Синекон О. С. Методика інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій : дис.. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2010. 370 с
202. Сімкова І. О. Методика навчання англомовної професійно орієнтованої дискусії студентів інженерних спеціальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 23с.
203. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. *Іноземні мови*. 1999. № 3. С. 3–7.
204. Скуратівська Г. С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 282 с.
205. Соколова І. В. Інформаційно-рекламний текст як тип текст. *Наукові записки. Серія Філологічні науки*. Кіровоград, 2008. № 75 (3). С. 133–137.
206. Соколова І. В. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору в текстах-анонсах : дис ... канд. філол. наук: 10.02.04. Суми, 2002. 211 с.
207. Строева И. С. Прагматические и когнитивные особенности текстов английской и русской классифицированной рекламы: сравнительно-сопоставительный анализ : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.20. Пятигорск, 2008. 202 с.

208. Тарнопольський О. Б., Корнева З. М. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. Харків, 2011. Вип. 18. С. 231–239.
209. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Вінниця : Нова Книга, 2008. 288 с.
210. Тарнопольський О. Б. Навчання через зміст, змістовно мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вишах. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Педагогіка та психологія*. 2011. № 3 (67). С. 23–27.
211. Тарнопольский О. Б. Основы оптимизации обучения иностранному языку в неязыковом вузе: докт. пед. наук : 13.00.02: Одесса, 1991. 524 с.
212. Тертычный А. А. Жанры периодической печати. Москва : Аспект Пресс, 2000. 312 с.
213. Тинкалюк О. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2014. 20 с.
214. Токарева Т. С. До проблеми поняття тексту і ролі заголовка тексту як його організуючого елемента. *Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство)* Вип. 89 (5). Кіровоград, 2011. С.62-67
215. Уилкокс Д. Как создать PR-текст и эффективно взаимодействовать со СМИ. Москва: Инфра-М, 2004. 761 с.
216. Устименко О. М. Навчання створення фахової документації англійською мовою студентів факультетів зовнішньоторговельної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2002. 416 с.
217. Фіцула. М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. Київ: "Академвидав", 2006. 352 с.
218. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. Москва : Высшая школа, 2005. 254 с.

219. Халимова Р. Р. Языковые средства реализации прагматической установки в текстах прямой и скрытой рекламы : дис. ... канд. Филолог. наук : 10.02.01. Уфа, 2011. 188 с.
220. Цепкало О. В. Методика навчання комунікативних стратегій професійно спрямованого англомовного писемного спілкування майбутніх фахівців з машинобудування. дис.. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 244 с.
221. Цеунов К. С. Формирование межкультурной компетенции будущих специалистов по связям с общественностью : дис.... канд. пед. наук : 13.00.08. – Челябинск, 2013. 189 с.
222. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 21 с.
223. Чичерина Н. В. Концепция формирования медиаграмотности у студентов языковых факультетов на основе иноязычных медиатекстов : автореф. дис. ... док. пед. наук: 13.00.02. Санкт-Петербург, 2008. 50 с.
224. Шевніна Л. Є. Формування жанрової компетенції в англійському діловому писемному мовленні майбутніх менеджерів туризму: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2012. 21с.
225. Шевніна Л. Є. Поняття жанрова компетенція та жанрова матриця у методиці навчання ділового писемного мовлення студентів немовних спеціальностей. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 9 (268).С. 276–281.
226. Штромайєр Г. Політика і мас-медіа / Пер. з нім А. Орган. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2008. 303 с.
227. Штульман Э. А. Методический эксперимент в системе методов исследования. Воронеж: Изд. Воронежского университета, 1976. 152 с.
228. Юдіна О. В. Методика навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Запоріжжя, 2012. 410 с.

229. Якобсон П. М. Психологические проблемы мотивации поведения человека. Москва: Просвещение, 1969. 317 с.
230. Ямчинская Т. И. Лингвистические особенности текстов рекламных аннотаций художественных произведений современной английской прозы: дис... канд. филол. наук: 10.02.04. Київ, 1997. 197 с.
231. Antonenko I. I. Content of teaching professionally oriented written communication. *Advanced education (Новітня освіта)*. 2015. № 4. P. 4–7.
232. Antonenko I., Kolomiets S. The system of exercises for teaching future specialists writing informational and advertising messages. *European Humanities Studies: State and Society*. 2016. Issue 4. Poland. P. 118–130.
233. Antonenko I., Chizhova N. Using situational exercises for the development of communication skills and personal mobility of students. *European Humanities Studies: State and Society*. 2018. Issue 3. Poland. P. 4–16.
234. Bachman L. F., Palmer A. S. The construct validation of some components of communicative proficiency. *TESOL Quarterly*. 1982. Vol. 16, No. 3. p. 449–464
235. Badger I., Pedley S. *Everyday Business Writing*. Harlow: Pearson Education, 2003. 96 p.
236. Badger R., White G. A process genre approach to teaching writing. *English Language Teaching Journal*. 2000. Vol. 54, Iss.2. pp.153–160.
237. Barrett B., Sharma P. *The Internet and Business English*. Oxford: Summertown Publishing, 2003. 198 p.
238. Berardo S. A. The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*. 2006. Vol.6. № 2. P. 60 – 69.
239. Böttcher I., Becker-Mrotzek M. *Texte bearbeiten, bewerten und benoten. Schreibdidaktische Grundlagen und unterrichtspraktische Angerungen*. Berlin, Deutschland: Cornelsen Scriptor, 2003. 192 p.
240. Brinton D. M., Snow M. A., Wesche M. B. *Content based second language instruction*. New York: Newbury House Publishers, 1989. 241 p.
241. Brooks A., Grundy P. *Writing for Study Purposes : A teacher's guide to developing individual writing skills*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1991. 162 p.

242. Byrne D. *Teaching Writing Skills: Longman Handbooks for Language Teachers*. London: Longman, 1991. 154 p.
243. Caissie K. B. *A Handbook for Teaching Technical English*. AYMAT Individual Thesis. 1978. Paper 248. 55 p.
244. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics*. 1980. Vol. 1. P. 1–47.
245. Coe N., Rycroft R., Ernest P. *Writing Skills. A problem-solving approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 95 p.
246. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment*. Strasbourg: Council of Europe, 2001. 274 p.
247. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR)* [Електронний ресурс] /CEFR website. 2018. Режим доступу: [_https:// rm.coe.int/_/ common - european - framework - of - reference - for - languages - learning - teaching](https://rm.coe.int/_/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching) (дата звернення 07.07.2018)
248. Cranmer D. *Motivating High Level Activities for upper intermediate and advanced learners*. Pilgrims : Longman, 1996. 123 p.
249. Crowell Sh., Kolba E. *Practicing the Writing Process 3: Writing in the Content Areas* . N.Y.: Educational Design, Inc., 1990. 158 p.
250. Crystal D. *Linguistics*. Penguin Books, 1997. 267p.
251. Dilenschneider R. L. *The AMA handbook of public relations*. N.Y.: AMACOM, 2010. 256 p.
252. Deutscher Fachjournalisten-Verband. *Journalistische Genres*. Herbert von Halem Verlag, Köln, 2017. 424 p.
253. Dulisch R. *Schreiben in Werbung, PR und Journalismus: Zum Berufsbild des Texters für Massenmedien* Springer-Verlag, 2013. 216 p.
254. *English for Specific Purposes (ESP)*. National Curriculum for Universities. Kyiv: British Council, Ukraine, 2005. 107 p.
255. Friebel A. *Autonomy and learner-centered curriculum*. National institute for curriculum development. Hague, ATC, 1999. 70 p.

256. Fries P. The structuring of information in written English texts. *Language Sciences*. 1993. No. 14. P. 461–488.
257. George D. Penguin Writers' Guides: Improve Your Spelling. UK: Penguin; 2005. 337 p.
258. Gerson S. M. Writing that Works: A Teacher`s Guide to Technical Writing. Washburn: Washburn University, 2001. 96 p.
259. Gesing F. Kreativ schreiben: Handwerk und Techniken des Erzählens (3 Auflage). Köln, Deutschland: Dumont Buchverlag, 2008. 108 p.
260. Glendinning E., Mantell H. Write Ideas: An intermediate course in writing skills. Longman, 1991. 126 p.
261. Grasha A. F. Teaching With Style. A Practical Guide to Enhancing Learning by Understanding Teaching & Learning Styles. University of Cincinnati: Alliance Publishers, 2002. 372 p.
262. Grunig J., Hunt T. Managing Public Relations. Holt : Rinehart & Winston, 1984. 550 p.
263. Harmer J. How to Teach Writing. Longman, 2004. 160 p.
264. Heath R. L. Handbook of Public Relations. Thousand Oaks, CA : Sage, 2001. 816 p.
265. Hedge T. Writing: Resource Book for Teachers. *Series editor Alan Maley*. Oxford: Oxford Univ. Press, 1988. 168 p.
266. Heritage K. Report Writing in a week. Hodder & Stoughton, 2003. 95 p.
267. Heun T. Werbung. Springer-Verlag, 2017. 166 p.
268. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A learner-centered approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 286 p.
269. Hutchinson T., Waters A. Interface: English for technical communication. Longman, 1984. 128 p.
270. Hymes D. H. On Communicative Competence. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. 213 p.
271. Jacobs G. Self-reference in press releases. *Journal of Pragmatics*. 1999. Vol. 31. №. 2. P. 219–242.

272. Kennedy Ch., Bolitho R. English for Specific Purposes. Hong Kong : Macmillan Publishers Ltd, 1990. 149 p.
273. Kolb D. A. The Learning Style Inventory: Technical Manual. Boston: McBer, 1976. 234 p.
274. Konovalchuk S. A. The didactic foundation of linguistic correlation of journalists' genre English speech. *New trends of Global scientific ideas 2016 : International scientific-practical congress of pedagogues, psychologists and medics.* Geneva, 2016. P. 119 – 125.
275. Kubey R. Media Literacy in the Information Age. London : Transaction Publishers, 1997. 484 p.
276. Lane J., Lange E. Writing clearly: An editing guide (2nd Ed.). USA: Heinle and Heinle Publishers, 1999. 310 p.
277. Martin J. R. Factual Writing: exploring and challenging social reality. Oxford: Oxford University Press., 1990. 100 p.
278. Masterman L. Teaching the Media. London : Comedia Publishing Group, 1985. 341 p.
279. O'Malley J. M., Chamot A. U. Learning Strategies in Second Language Acquisition. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 265 p.
280. Pearson S. Teaching Technical Writing to the Foreign-Born Professional in Industry. *TESOL Quarterly*. 1983. Vol 17. № 3. P.383–399.
281. Pincas A. Teaching English Writing. L.: Macmillan, 1991. 136 p.
282. Pogner K. H. Schreiben im Beruf als Handeln im Fach. Tübingen : Narr, 1999. 344 p.
283. Raimes A. Techniques in Teaching Writing. Oxford: Oxford University Press, 1983. 164 p.
284. Rauchenzauner E. Schlüsselereignisse in der Medienberichterstattung. Springer-Verlag, 2009. 177 p.
285. Reid J. M. Teaching ESL Writing. University of Wyoming: Prentice Hall Regent, 1993. 354 p.

286. Reiner A., Heribert P., Felix M. Einführung in die Terminologearbeit. Hildesheim, 2009. 322 p.
287. Roche J. Handbuch Mediendidaktik. Ismaring, Hueber. 2012. P.62–65.
288. Rosenbaum P. R. Covariance Adjustment in Randomized Experiments and Observational Studies. *Statistical Science*. 2002, Vol. 17, № 3. P. 286–304.
289. Schneider W., Paul-Josef Raue Handbuch des Journalismus. Reinbek bei Hamburg. 1996. 243 p.
290. Selinker L. On the use of informants in discourse analysis and “language for specialized purposes”. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 1979. Vol. 17. № 3. P. 189– 215.
291. Shank C. Teaching in the multi-level adult ESL classroom: Module for ESL teacher training. Arlington, VA : REEP, 1993. 77 p.
292. Sholes R. Comley N., Peritz J. The Practice of Writing. N.Y.: St.Martin’s Press, 1994. 353 p.
293. Sternberg R., Grigorenko E., Zhang L. Styles of learning and thinking matter in instruction and assessment. *Perspectives on Psychological Science*. 2008. Vol. 3, P. 486–506.
294. Swales J. Genre analysis: English in academic and research settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 260 p.
295. Tangpermoon T. Integrated approaches to improve students writing skills for english major students. *ABAC Journal*. Vol. 28, № 2. 2008. P. 1–9.
296. Tarone E., Jule G. Focus on the Language Learner. Oxford : Oxford University Press, 1991. 206 p.
297. Teaching English as a Foreign Language to Large, Multilevel Classes / [M. Schleppegrell, D. Wolfe, G. R. Tucker etc.]. Washington : Peace Corps Information Collection and Exchange, 1992. 147 p.
298. Tomlinson C., Imbeau M. A Differentiated Approach to the Common Core. Alexandria: ASCD, 2014. 56 p.
299. Tomlinson C., Imbeau M. Leading and Managing a Differentiated Classroom. Alexandria: ASCD, 2010. 185 p.

300. Tomlinson C. A. *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Alexandria: ASCD, 2014. 197 p.
301. Tribble Ch. *Writing*. Oxford : Oxford University Press, 1996. 172 p.
302. Trimble L. *English for Science and Technology. A Discourse Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 180 p.
303. Westhoff G., Drougas A. *Content design and methodology of seminars, workshops and congresses*.Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2002. 49 p.
304. Wilson C. A. *A Novel Approach to Teaching Technical Writing*.American Society for Engineering Education, 2012. 19 p.
305. White R., Arndt V. *Process Writing*. Longman Group UK Limited, 1997. 186 p.
306. Winckel A., Hart B. *Report Writing Style Guide for Engineering Students*. 4th ed. Adelaide: the University of South Australia, 2002. 64 p.